

לע"נ
הרה"ח ר' נחום יואל זצ"ל
בהרה"ח ר' חיים יעקב זצ"ל
ומרת הדסה ע"ה
בהרה"ח אפרים זצ"ל

בסיעתא דשמיא

שיעורים בפרשת השבוע

שנאמרו בבית המדרש "בית יהושע"
רחוב מנחת יצחק 2
עיה"ק ירושלים תובב"א

ע"י הרה"ג

ר' מנשה ישראל רייזמאן שליט"א

פרשת נשא הכנה להג השבועות

תשפ"ו

ניתן לשמוע בקו ישיר: 03-6171105
www.kolhalashon.com

- גליון מס' 775 -

האזנה מהירה לשיעורים

מתקשרים לקול הלשון במספרים הרגילים והישירים,
מקיימים מיד כוכבית סולמית ***#
ואחריו את מספר השיעור ולסיום סולמית #.
מס' השיעור מופיע ליד תאריך השיעור.

קול רינה וישועה באהלי צדיקים

ברגשי הוד ותפארה אנו מתכבדים להגיש
ברכת מזל טבא וגדיא יאה קמי רב רבנן,
פה מפיק מרגליות, הוצק חן בשפתותיו ותורה יבקשו מפיהו,
ידיו רב לו בכל מכמני דת מסורה, המפאר ומגדל שם שמים
ברבים, מרביץ תורה לעדרים השותים בצמא, דא"ח מתורת
רבותינו מצוקי ארץ ביראה ובחכמה בחסידות ובהלכה,

מוה"ר הגאון
רבי **מנשה ישראל רייזמאן שליט"א**

בהגיע עת דודים, בתת השי"ת שמחה
בביתו נאווה תהלה, לרגל שמחת נישואי בנו
החתן המופלג בתורה ויראה ומעוטר בכל מידה נכונה

הבה"ח **שמועזן נ"ו**

עם בת המחזות הנכבד

הרה"ח רבי **יוסף קוק געשטעטנער שליט"א**

יהא רעוא מן שמיא שיעלה הזיווג יפה ויצמח כגן רוזה בכרם
בית ישראל לתפארת אבות על בנים, ענבי הגפן בענבי הגפן
דבר נאה ומתקבל, ויזכו לראות דורות ישרים מבורכים
עומדים בבית השם עד ביאת ינון במהרה. ומשמחה זו
יושפע שפע רב וברכות עד בלי די לרוב נחת וגדולה כל הימים.

המעתיקים ומברכים

בשמחה ובטוב לבב לכבודה של תורה

בשם מערכת "קול הלשון"

ושומעי לקחו די בכל אתר ואתר

תוכן עניינים פרשת נשא-הכנה לחג השבועות

ערש"ק פרשת במדבר לקראת חג השבועות תשפ"ו
(מס' שיעור 42525198).....ה'

אלו נתן לנו השבת - שבת הכנה לקבלת התורה

אילו נתן לנו את השבת במרה למעשה בלא התורה דינו | מניחים לגוי לקיים כל התורה דסיני זולת שביתת שבת | המבדיל בין ישראל לעמים בשבח המגיע להבדלת השבת | מותר לגוי ללמוד תורה במאי דשייכא להלכותיו איך לנהוג | (למה מיעט החיד"א להביא חכמי אשכנז בשם הגדולים?) | אין גוי אסור בתפילין לרידב"ז אלא לצד שהם הכתר תורה | שבת היא ההכנה וקרבתו לה"ס היא ההשתוקקות לקבה"ת | עדי ישראל שקיבלו בסיני היה תפילין ש"ר עם שם הויה | שבת זמן תפילין של עדי התפילין המופקדים אצל מרע"ה | חילק הדיברות לשני לוחות והקדים שבת וכאו"א במרה - ב' נקודות | (לכשתבונן כל ה' הדיברות הראשונות של לוח ימין קדמו לה"ס) | הקדים מצוות האמונה בלוח ימין לקבלת כל התרי"ג בלוח שמאל | לא תיכון האמונה אלא בשבת אשר ברא אלוקים לעשות ואדה"ר יוכיח | קידושא רבא דשבת בברכת בפה"ג על היין ש'עשה האדם בחכמתו' | לא נצטוו בכתוב אבות על בנים אלא במזהירי שבת לצד קיום העדות | כבד את אביך ואת אימך כדי להעמיד את אזהרתן על השבת | חזר ופירש בפרשת קדושים מכיבוד או"א לשבת עד אנוכי ולא יהיה | נתן לנו את השבת במרה עם כאו"א לבסס האמונה לפני קבה"ת | סוד מה שנישק האריז"ל יד אמו בליל שבת וענין ברכת הבנים בשבת

יום א' פרשת נשא הכנה לחג השבועות תשפ"ו
(מס' שיעור 42526325).....י"א

יְדוּתוֹ וְלִצְלַע הַמִּשְׁכָּן הַשְּׁנִי - צִירוֹף הַתּוֹרָה בְּר"ח סיון >> יהיו בעיניך כחֲדָשִׁים מִהֶהֱכֵנָה - יום טוב דיומא קמא {א'}

יְדוּתוֹ וְלִצְלַע הַמִּשְׁכָּן הַשְּׁנִי בצירוף ר"ח סיון משני פסוקים | אל תגשו אל אשה ניכר בשם ושאר הענין השאיר לביאור נכדו | ביום הזה באו למדבר סיני היינו ר"ח מגז"ש דהחודש הזה | לא היה צריך לכתוב אלא ביום ההוא והרי נצרכא הזה לג"ש - ב' דקדוקים | כל תיבה שבאה לגז"ש אפילו מופנה צריכה פשט במקומה | מ"ת ניכר מעיבור השנה והחודש לענין בתוליה חוזרין ומיתת הבועל | הסתלקו תרי בנות שמואל שנשבו ממה שעבר חנניה את השנה בחו"ל | לא היו מותרות לכהונה אלא מצד העיבור דחנניה בחו"ל שלא תפס | כרך הזה דקבה"ת עם הזה דקידוה"ח לבטא כוח מתן התורה לישראל | המתין משה לקדש חודש סיון עד שבאו לה"ס שנתקדש בקדושת א"י | כאיש אחד בלב אחד בלא מחלוקות לצד סילוק הלב רגז בקדושת א"י | ללמד שהיה שלום לעמו בר"ח סיון כפי שהיה בר"ח ניסן דהקמת המשכן | כל תליתאי תפסי ליה בקבלת התורה להורות על קיום הדבר | צירוף החודש השלישי מחיבור קצוות דרום וצפון ובפסוקים נפרדים | כוח החודש השלישי והתורה לחבר במחלוקת ימין ושמאל דישאל | אין יחודא שלים ואחדות בשם הוי"ה וצירפו בסיון מפסוקים נפרדים | שלושה בעבור שיש בו זוג ויש בו נפרד זה נקרא מספר שלם | פס"ח עולה קמ"ח וקמ"ח עם תור"ה עולה עצר"ת להורות דלא סתרי | העלה צירוף חודש סיון מצפון שולחן הפרנסה ודרום מנורת התורה | חודש אייר שקיבלו קמח כנגד יששכר וסיון שקיבלו תורה כנגד זבולון | לימד שיהיו ד"ת חביבים כאילו היום ניתנו אף שבר"ח סיון עדיין לא קבה"ת? | אם יהיו בעיניך כחדשים בהכנה כן יהיו גם בלימוד התורה וקיום המצוות | בעבור היות יום בואם לסיני שמחה להם ויו"ט כי ידעו ששם יקבה"ת | כשמכניס אדם בנו לת"ת עושה סעודה ואותו היום כאילו הקריבו לפני ה"ס | אילו קרבנו לפני ה"ס בר"ח סיון דינו לעשותו יו"ט על ההילוך לקבה"ת

יום ב' פרשת נשא ב' סיון הכנה לחג השבועות תשפ"ו
(מס' שיעור 42527977).....כ'

יְפָרַח בְּיָמָיו צִדִּיק - הִלּוּלַת הָאֱהָבַת יִשְׂרָאֵל מוֹיִזְנִיץ זי"ע >> וְאֶכְרָה לִי בַחֲמֵר וּלְתֶךְ - יום טוב דיומא קמא {ב'}
>> ואשא אתכם כמִשַּׁל הַנֶּשֶׁר

יארציט האהבת ישראל מוֹיִזְנִיץ זי"ע | יפרח ב'ימיו צ'דיק ישראל כפרש"י | יפרח בימי שלמה נקודת הצדיק בישראל | אהבת ישראל מהרה"ק מרוזין והבעש"ט | נקראו ישראל לעורר את כנסת ישראל | מה בין אהבת חנים לשנאת חנים?! | למה אהבת ישראל שלך מגודל?! | ציצית אחת זה בשבילך | קדש עצמך במותר לך לשנוא ע"ה | יומא קמא

פרשת נשא

היה להם יו"ט על שהגיעו | הורה שמואל בפני עלי שהחמיר לשחוט בכהן | גדול הדור היה ובא ללמוד לפניו הן תרי שינויי | יומא קמא באו ללמוד ונעשו תלמידים מובהקים | ואכרה לי בחמשה עשר כסף בגימטריא ניסן כפרש"י | קנה הקב"ה את ישראל בר"ח סיון במ"ה ימי ספיה"ע | באו לבית החתנות בר"ח סיון והיא שעת הקבלת פנים | האומר בליל ר"ח סיון היום חומר ולתך לעומר מהו? | המכורה בלתך וכור בהושענות ומכורי לתך וכור ביוצרות | התקדשו לי בלתך וכור דספירת העומר מבהמה לאדם | כה תאמר בסדר הזה לבית יעקב קודם לבני ישראל | אמירה רכה לנשים ודברים קשים לזכרים בלשון הזה | כנשר הנושא גוזליו על כנפיו ואומר מוטב יכנס החץ בי | במשל הנשר כואב בשביל בניו ומה שייך זאת בנמשל? | חיצים של שמות טומאה וכישוף המכחישים קדושת הענן | למה לא הפכן מקודם שבאו לענן והחזירן למצרים כבומרנג? | מהו השם ילחם לכם בלשון נפעל ולא ילחם לכם ע"ש הפעולה? | ילחם להושיע עצמו מחיצי המקטרגים ואתם תחרישון מתשובה?! | מוטב יכנס הקטרוג במדה"ד שלי וְאֶלְחֶם ואתם תחרישון בניחותא | בלשון הזה מר"ש סופר לבית יעקב ומהרש"ר הירש לבני ישראל | כנשר המעורר גוזליו בתשובה ומעשים בזה ינשאם לעוזרם מהיצר

יום ג' פרשת נשא ג' סיון הכנה לחג השבועות תשפ"ו
(מס' שיעור 42529702) ..... כ"ז

וישב משה דברי העם - דרך ארץ ושבח ישראל

ויאמר השם אל משה ביום השלישי - ב' פרטים | תשובת ישראל בג' סיון רצוננו לראות את מלכינו | בא ללמדך ד"א ממשה שהשיב אף שהקב"ה ידע | הכול גלוי לפניו ולא שאלו מה ענה לך העם הזה - רמב"ן | אמר השם למשה החזר לי את תשובת העם - אוה"ח | (אין שלום בעירך היה לך לומר לי תצלח מלאכתך) | להרמב"ן ללמדך דרך ארץ ממשה ולהאזהרה מהשי"ת | בא ללמד שדרך ארץ ברוממות הדעת קדמה לתורה | רצה שיהיה מ"ת בהקדם איתערותא דלתתא של השכל | דרך הארץ שרצתה לעשות רצון קונה מק"ו אף בלא ציווי | ללמד שלא לזנוח מנהגי ד"א גם כשמתעלה לשמי רום | שליח לא מקרי אלא הראוי לחזור לשולחו ולומר עשיתי | שליחות שאיננה ראויה לחזור ולהגיד אינה שליחות | אומר משלח השעיר לכ"ג שכבר יודע עשיתי שליחותך | וישלח את היונה שילוח ולא שליחות שהרי לא שבה | החליפו חז"ל משילוחין לגירושין שלא יטעו משילוח לשליח | ישיב אל ליבו כי יצטרך לומר להשי"ת עשיתי שליחותך | ראתה רחל בר"ע דרך ארץ שקדמה והדרך שיהיה ת"ח | קרא משה לזקני העם ויענו כל העם - ב' דקדוקים | חשש למיאון והתחכם שיענו הזקנים והעם יטו אחריהם | הוציאו עצמם מהחשד וענו כל העם בלא שקדמו הזקנים | הראו אחדותם והשוואת רצונם בקול ולשון התשובה כאחד | השיב משה להשם סדר התשובה לא להודעה אלא לפאר | וישב מה שענו כולם כאחד שאי"ז אלא בכוח אלוקי וודאי | נעשה בערבות ובכלל הגדול בתורה דואהבת לרעך כמוך | הקדימו העם לזקנים לענות נעשה אף בלא שנשמע בשכל | במשך יובל המשיח כולם יעלו בהר לדעת את השם כמשה

יום ד' פרשת נשא ד' סיון הכנה לחג השבועות תשפ"ו
(מס' שיעור 42531448) ..... ל"ה

שנת ישראל בקבלת התורה << הוסיף משה יום מדעתו >> במה קידשם היום ומחר

יארצי"ט הנותן אמרי שפר מדינוב זי"ע | ויחן ש"ם ישראל נגד ה'הר בשינ"ה של עצרת | הלכו לישון כדי לקבל תורה בצילותא ומוחין | יתחזק בבטחונו ומשמים יחזקו מוחו ובהירות | ברוך הנותן ליעף כוח אף אם לא ישן בלילה | הראה לתורה תשובת ישראל מהקדו"ל לעבודת ישראל | הניחן משה לישן בלילה והיה מעורר עליהן רק בבוקר | עזרן הקב"ה לישן שלא ישמן ישורון מההכנות לקבה"ת | מנהג קהילות החסידים לישון קודם שחרית דקבה"ת | ויגד משה בד' בסיון דברי העם שרצונם לשמוע ממך | הגיד הסכמת ישראל למצוות הגבלה המנוגדת לטבעם | ביקש משה לחזור גם הוא אל הבחירה כדברי העם | לך אל העם וקידשתם היום ומחר בנקודת הבחירה כערכך | הוסיף יום מדעתו ונשתנה משמור לזכור לג"ש דבשבת ניתנה | וכתבתי בלו"ש את הדברים הראשונים שהיו בלוחות הראשונות | ראה ויספרה הכינה וגם חקרה ואמר זכור ושמור בדיבור אחד | הוסיף משה יום אחד מדעתו בהקש דהיום כמחר ולילו עמו | הקדים להוציאן מב"נ לבני ואזיל הלילה מהיום דהאידנא | קבלו התורה ביום הנ"א ליציאת מצרים שנעשה ליום הנו"ן | מה ענין הרוח דשמא טובח בערב שבועות - ג' דקדוקים | רצה השטן שיקבלו התורה בעודן בשער האחרון של הטומאה | התחכם משה להטעותו במעמד כריתת הברית כאילו קבה"ת | הוסיף יום ההולך אחר הלילה כדי שתהא התורה תבלין ליצר | וקדשתם היום ומחר שיכינו עצמם לפרוש ממנו"מ ולעסוק בתורה | ויספר ל'עם' חדשות משעשועי השי"ת בקיום המצוות דישראל | איך עליונים ששו בקבלת תורה והרי המלאכים התנגדו למשה? | השיב משה למלאכים שתגדל תועלתן שלהם מהתורה אצל ישראל | עליונים ששו לשעבר כשראו איך תואר כלה מאוד נתעלה מישראל

עובד כוכבים ועוסק בתורה הרי הוא ככהן גדול' [ושם בתוס' מחלק ר"ת בין 'אדם' לבין 'האדם', כי במקום שכתוב 'אדם' אמרין 'אתם קרויים אדם' ולא עכו"ם, אך במקום שכתוב 'האדם', כולל אפילו עכו"ם].

וכ"כ הרמב"ם בהל' מלכים י': 'בן נח שרצה לעשות מצוה משאר מצות התורה כדי לקבל שכר אין מונעין אותו לעשותה כהלכתה ואם הביא עולה מקבלין ממנו נתן צדקה מקבלין ממנו ויראה לי שנותנין אותה לעניי ישראל הואיל והוא ניזון מישראל ומצוה עליהם להחיותו אבל העכו"ם שנתן צדקה מקבלין ממנו ונותנין אותה לעניי עכו"ם'.

בן נח שרצה לעשות מזוזה, או פטר חמור, אין מונעין אותו, וכן אי' בגמ' סוף מנחות שהאמורא רבא לימד את שבור מלכא איך להביא קרבן. וכן מותר ללמדו איך לנענע לולב בסוכה, ויקבל שכר כאינו מצווה ועושה.

וא"כ כששני אנשים הולכים עם לולב בחג הסוכות, או לובשין ציצית, או מדליקין נרות חנוכה, זה יהודי וזה גוי, להבדיל אין סוף הבדלות, שניהם מקבלים שכר, אלא שהיהודי כמצווה ועושה, והגוי כמי שאינו מצווה ועושה. [ועי' רדב"ז דמצות תפילין אינו כן, וכן אסור לו ללמוד תורה, ואכהמ"ל].

וכתב הרמב"ם שבמצות שבת אינו כן: 'עכו"ם ששבת אפילו ביום מימות החול, אם עשאהו לעצמו כמו שבת חייב מיתה ואין צריך לומר אם עשה מועד לעצמו, וכו', מכין אותו ועונשין אותו ומודיעין אותו שהוא חייב מיתה על זה אבל אינו נהרג'.

ובגמ' סנהדרין נח: מבואר טעם חיוב המיתה לגוי ששבת, דכתיב 'יום ולילה לא ישובתו'.

המבדיל בין ישראל לעמים בשבח המגיע להבדלת השבת

וזה שאנו משבחין את הקב"ה שבח מיוחד על מתנת השבת: **אֵלוֹ נָתַן לָנוּ אֶת הַשַּׁבָּת, וְלֹא קִרְבָּנוּ לַפָּנִי הָרָסִינִי. דִּינִנוּ**, כי השבת מורה על ההתעלות הגדולה של בני ישראל למעלה מכל האומות, כי בשאר המצוות יוכל גם הגוי לקיים, הן מצות עשה הן מצות לא תעשה, אבל בשבת קדוש הבדילנו מהאומות בהבדלה ברורה וגדולה.

וכתב הנוב"י דזהו הטעם שבמוצאי שבת אנו מבדילין על הכוס, ומברכין אותו ית' 'המבדיל בין קודש לחול...

יום שישי כח אייר תשפו

(מס' שיעור 42525198)

אֵלוֹ נָתַן לָנוּ הַשַּׁבָּת - שבת הכנה לקבלת התורה

אילו נתן לנו את השבת במרה למעשה בלא התורה דיינו

בהגדה של פסח אנו אומרים: **אֵלוֹ נָתַן לָנוּ אֶת הַשַּׁבָּת, וְלֹא קִרְבָּנוּ לַפָּנִי הָרָסִינִי. דִּינִנוּ: אֵלוֹ קִרְבָּנוּ לַפָּנִי הָרָסִינִי, וְלֹא נָתַן לָנוּ אֶת הַתּוֹרָה. דִּינִנוּ:**

ומבואר בקדמונים שמצות שבת ניתנה לנו בפני עצמה במרה, עוד לפני שקרבנו להר סיני, ולא כשאר המצוות שניתנו שם במרה כדינין ופרה אדומה, שהם היו עדיין 'להלכה ולא למעשה', רק מצות השבת ניתנה לנו במרה 'הלכה למעשה', ככתוב בפרשת ואתחנן 'שמור את יום השבת לקדשו כאשר צוך ה' אלקיך', ופרש"י 'כאשר צוך במרה'. צוך לשמור את השבת בפועל. וכן כתוב בפרשת המן 'ראו כי ה' נתן לכם את השבת', הרי שכבר נתן לנו את המתנה טובה ושמה שבת, עוד לפני שבאו להר סיני לקבל תורה.

וזה שאנו מודים ומהללים את השי"ת: **אֵלוֹ נָתַן לָנוּ אֶת הַשַּׁבָּת, וְלֹא קִרְבָּנוּ לַפָּנִי הָרָסִינִי. דִּינִנוּ:** על אחת כמה וכמה שגם קרבנו לפני הר סיני ונתן לנו את התורה.

והנה מה שאומרים בהמשך שדיינו במה שקרבנו לפני הר סיני אף שעדיין לא נתן לנו את התורה, כבר נתבאר היטב בספה"ק, ועתה לכבוד שבת קודש, השבת האחרונה לפני מתן תורה, נתבוננה מעט בהמתנה הגדולה ושבת שמה, שאנו מודים ומהללים ואומרים 'דיינו' במתנת השבת אף אילו לא קרבנו לפני הר סיני.

מניחים לגוי לקיים כל התורה דסיני זולת שביתת שבת

כתוב בדרושי הצ"ח על שבת הגדול, דרוש מז, [בנדמ"ח, ובדפו"י דרוש מג] ביאר ע"פ מש"כ הרמב"ם בהל' מלכים, ויסוד דבריו בגמ' מס' ע"ז ג. 'היה רבי מאיר אומר מנין שאפילו עובד כוכבים ועוסק בתורה שהוא ככהן גדול, תלמוד לומר אשר יעשה אותם האדם וחי בהם, כהנים לויים וישראלים לא נאמר אלא האדם הא למדת שאפילו

וכמעשה דהרב חיד"א זי"ע שהיה בפרנקפורט בנסיעתו כשד"ר, ולא רצו לתת לו משום שלא הכירוהו שם במדינת אשכנז, אך הוא נסע לשם כי ידע שהרב פני יהושע זי"ע דר שם, והוא מכיר גדולתו בתורה. אך בבואו לפרנקפורט לא היה הפני יהושע שם משום שגרשוהו בני הקהילה [כך היה בכמה מגדולי ישראל], וסיבת הגירוש היה שייך לענין המחלוקת בין רבי יונתן אייבשיץ זי"ע לבין רבי יעקב עמדין זי"ע. ונסע אז הפנ"י לוורמייזא.

כששמע החיד"א כן, נסע לוורמייזא כדי לבקש מהפנ"י כתב המלצה שיקבלוהו כראוי בקהילתו בפרנקפורט, והזמינו הפנ"י לסעודת שבת בבוקר. וכתב החיד"א דבר פלא, שבסעודת השבת היה אומר הפני יהושע הרבה חידושי תורה, ואשתו הרבנית החכמנית הפריכה כל דבר ודבר שאמר בדברי תורה. הביאה ראיות מכמה מקומות בש"ס ובתוספות... עד שבסוף הסעודה אמר הפנ"י חידוש אחד שמצא חן בעיני הרבנית, לא היה לה דרך איך להפריך אותו החידוש, ואמר הפנ"י בשמחה 'תיתי לי שאמרתי חידוש אחד שלא ביטלה אותו הרבנית'.

החיד"א התפעל מאד, כזאת לא מצא בבית חכמי ספרד. ולימים אמר בדרך מליצה, מדוע לא הזכיר כ"כ בספרו 'שם הגדולים' מחכמי דורו האשכנזים כדרך שהזכיר חכמי דורו הספרדיים, שאילו היה מזכיר שמות החכמים האשכנזים היה צריך להזכיר גם שמות נשותיהם, שנים שנים באו אל נח אל התיבה...

אין גוי אסור בתפילין לרידב"ז אלא לצד שהם הכתר תורה

נחזור לענייננו, גוי ששבת חייב מיתה, וגוי שעסק בתורה, בעניינים שאין נוגעים לו, חייב מיתה, וברדב"ז הוסיף שגם אסור לו להניח תפילין. וביארנו בשיעורי הרמב"ם ששלשה אלו הם כנגד ג' כתרים שנכתרו בהם ישראל כתר כהונה כתר מלכות וכתר תורה, כתר כהונה זכה בה אהרן ונטלה, כתר מלכות זכה בה דוד ונטלה, כתר תורה מונח בקרן זוית וכל הרוצה יבא ויטלה.

ומבואר במהר"ל ועוד ספה"ק שכתר הכהונה יש לו מציאות קיימת בעוה"ז, בציץ נזר הקודש על מצחו של אהרן. וכן כתר מלכות יש לו מציאות קיימת בעוה"ז, בכתר שהיתה בראש מלכי בית דוד, והולמתו בראשו. וכתר התורה אלו הן התפילין, וכמ"ש 'למען תהיה תורת ה' בפיך', התפילין והתורה חד. ולזאת מלבישין לנער בן י"ג שנה את התפילין, אומרים לו הנה לך כתר

בין ישראל לעמים'. כי בשאר המצוות אין היכר כ"כ בהבדלה זו, אפילו זקן ופאות יוכל הגוי לקיים, ומותר ללמדו עד היכן שיעור פאות וזקן, וא"כ יכול להיות גוי עם זקן ופאות וחליפה ארוכה וכובע רחב, עם טלית קטן וטלית גדול, ואיך יהיה ניכר שהוא גוי ולא יהודי, רק בכך שאסור לו לשמור שבת.

ולזאת אנו מברכין את השי"ת שהבדיל בין קודש לחול, ובין ישראל לעמים, והבדלה זאת נגלית באותה הבדלה שבין יום השביעי לששת ימי המעשה.

כמה מעלות טובות למקום עלינו שנתן לנו את השבת, אפילו לפני שקרבנו להר סיני, כי בשאר המצוות יכול גם גוי לקיים, אף ששכרו כמי שאינו מצווה ועושה, אין זה דבר שהוא ניכר כלפי חוץ, רק לענין שאינו יכול להוציא אחרים ידי חובתו, אבל בשבת קודש רואים עין בעין שאסור לו לשבות בשבת.

מותר לגוי ללמוד תורה במאי דשייכא להלכותיו איך לנהוג

והא דאסור לו לגוי ללמוד תורה, אף שהוא איסור חמור ומחויב מיתה על כך, כמבואר שם ברמב"ם, אעפ"כ יש הלכות התורה שהוא יכול ללמוד, כסוגיות איבר מן החי, או בבא קמא להלכות דינין, וכן מותר לו ללמוד הלכות שבת ועירובין כדי לדעת איך 'לא לשמור שבת...' כי אינו מחויב לעשות כל ל"ט מלאכות בכל שבת, די לו במלאכה אחת, ובפרי מגדים מבואר שדי לו בלעבור על איסור מוקצה אחד, וא"כ מותר לו להיות בקי בכל הלכות מוקצה לפרטיהן.

וכן הלכות ברכות מותר לו ללמוד, כי אע"ה לימד אפילו את הגויים לברך את ה' כהכרת הטוב.

גם מסכת פסחים מותר לו ללמוד כדי לדעת איך לקיים מצות 'כל בן נכר לא יאכל בו'. וכן עוד הרבה מסכתות מותר לו לקיים.

למה מיעט החיד"א להביא חכמי אשכנז בשם הגדולים?

להבדיל אין סוף הבדלות, לגבי מצות תלמוד תורה לנשות ישראל, אף שאין ללמד לבתו תורה, אשה שרצתה ללמוד תורה, מניחין אותה, אף קצות החושן ונתיבות המשפט וכל חלקי התורה. וכבר היו הרבה נשים בישראל שהיו גדולי תורה, וכן יש בדורינו.

בביתו על שבת קודש 'הרה"ג רבי ישראל מאיר הכהן נרו יאיר' [לפני כמאה וארבעים שנה, אז עוד לא היה מפורסם כה'חפץ חיים'] 'והרבה שיחות היה לי עמו'. ובמוצאי שבת אמר לו הח"ח שכתר של מתן תורה היה כתר התפילין. ואמר בסוד ה' ליראיו ששם הויה ב"ה היה חקוק על התפילין שזכינו לאחר מתן תורה, מצד ימין של הבית של ראש היה חקוק י"ה, ומצד שמאל ו"ה. ממש נתקיים 'כי שם הויה נקרא עליך', אך לאחר שחטאו אמר הקב"ה 'ועתה הורד עדיין מעליך', 'ואדעה מה אעשה לך', אינך ראוי עוד להניח תפילין עם שם הויה, אלא עם אותיות ש' בבית, ד' בקשה, וי' בשל יד. וזש"כ 'הנה אנכי שולח מלאך לפניך', ופרש"י שזה מלאך מטטרו"ן שהוא בגימ' שם 'שד"י', אלו הם התפילין החדשים לאחר החטא.

והח"ח סיים את דבריו שהשי"ת יעזור במהרה בקרוב כשיהיה התיקון השלם, נזכה לתפילין חדשים עם שם הויה ב"ה!

והכל הולך למקום אחד, ויקהל משה את כל עדת בני ישראל, עדת לשון עדיים, ביקש משה את התפילין של ראש של כולם, להחליפם משם הויה לשם שד"י. ומשה רבינו עתיד להחזירם לנו במהרה בביאת המשיח.

שבת זמן תפילין של עדי התפילין המופקדים אצל מרע"ה

ואמר לו בעל האדר"ת להח"ח, שע"פ דבריו מובן מדוע שבת לאו זמן תפילין, כי בשבתות אנו כן ראויים להעדיים הראשונים עם שם הויה על התפילין, ולכן אין לנו להוריד מקדושתנו ולהניח תפילין דשם שד"י. וזהו סוד הדברים שאמרו רבוה"ק שבשבת קודש מחזיר לנו משה רבינו את הכתרים דקודם החטא.

ונמצא דהא דנחלקו אם שבת זמן תפילין או לאו זמן תפילין, אלו ואלו דברי אלקים חיים, [כמבואר בריטב"א] כי שבת זמן תפילין דשם הויה, ולא זמן תפילין דשם שד"י. גילוי נפלא ממרן הח"ח.

ונרחיב יותר בביאור הענין ע"פ דברי הכתב סופר זי"ע.

חילק הדיברות לשני לוחות והקדים שבת וכאו"א במרה - ב' נקודות

הנה נודע שמשה רבינו הוריד מן השמים שני לוחות הברית, וצריך להבין מדוע לא נכתבו כל עשרת הדברות על לוח אחד. ומוכרח שהיה ענין מיוחד לכותבם דווקא

תורה המונח לפניך, הנה הולמתך הכתר של תורה בדיוק באמצע הראש, הפלא ופלא, וממילא תקבל על עצמך לקנות בכתרה של תורה.

אבל מזוזה שייך גם לגוי, וכמבואר בירושלמי פאה ובב"ר לה שארטבן שלח לרבי יהלום טוב, ושלח לו רבי מזוזה אחת.

משא"כ תפילין שהוא כתר תורה לבני ישראל לבד. ועכ"פ אין החילוק ניכר בו כ"כ, כי יש הרבה שעות שגם יהודי אינו מניח תפילין, אבל שבת קודש הוא עיקר היכר ההבדלה בין ישראל לעמים.

שבת היא ההכנה וקרבנו לה"ס היא ההשתוקקות לקבה"ת

בשפת אמת מבואר ששלושת הדברים האלה מקושרים זה בזה, השבת, הר סיני, והתורה. **אלו נתן לנו את השבת, ולא קרבנו לפני הר סיני. דינו: אלו קרבנו לפני הר סיני, ולא נתן לנו את התורה. דינו:** כי השבת מסייעת אותנו לבא לפני הר סיני, ובהר סיני אנו זוכין לקבל תורה. והם ג' מדרגות, הכנה ע"י השבת, השתוקקות כשקרבנו לפני הר סיני, וקבלת התורה ממש. כי כל דבר שבקדושה צריך שיהיה בו ג' תנאים האלה, הכנה, השתוקקות וקבלת הדבר. השבת היא ההכנה, קרבנו לפני הר סיני היא ההשתוקקות, ואח"כ מקבלין תורה בפועל.

וע"פ כל האמור מובן מש"כ הרמב"ם שצריך לקדש את השבת בכניסתו וביציאתו, הרי שההבדלה היא כעין קידוש ושבח על השבת, וע"פ האמור מובן, שאנו משבחין את השבת בשבח מפואר ומרומם מאד, שהקב"ה בחר מכל תרי"ג מצוות דווקא במצוות השבת, שהיא תהא המבדלת בין ישראל לעמים, אין לך שבח גדול מזה, שהשבת היא המבדלת בין ישראל לעמים.

עדי ישראל שקיבלו בסיני היה תפילין ש"ר עם שם הויה

כתוב בספר 'עובר אורח' להגאון בעל האדר"ת, שהיה רב בירושלים ולפנים בפוניבז', וכתב שפעם אחת נתארח

1 הוא כעין יומן שכתב האדר"ת על ימי חייו. והוא באות קס"ז שם. ולאחרונה הדפיסו את הספר תחת שם אחר.

לא תרצח ולא תגנוב, גוי חייב עליהם מיתה. לא תענה ברעך עד שקר, ולא תחמוד נאמר רק לבני ישראל. וכמבואר באבן עזרא שאפילו לבני ישראל צריך להבין איך אפשר להזהיר כן שלא לחמוד בלב.

עכ"פ עלינו להבין מדוע ניתנו מצות כיבוד אב ומצות שבת קודם מתן תורה.

וביאר הכת"ס זי"ע כי כל לימוד צריך שיקדים אליו הכנה תחילה. למשל כשאדם בא לקרוא באיזה ספר, צריך להקדים ללמוד את האותיות שבהם נכתב אותו הספר. וכל ספר מכין לספר שלאחריו.

כשאדם לומד אותיות א' ב', הוא מכין את נפשו ללמוד חומש, כשלומד חומש הוא מכין את נפשו ללמוד ספרא וספרי, כשלומד ספרא וספרי הוא מכין את נפשו ללמוד גמרא, כשלומד גמרא הוא מכין את נפשו ללמוד טור ושו"ע. כך כל לימוד מכין ללימוד נוסף.

כך כדי לקבל כל התורה בסיני, כמבואר בפ' בהר ששם קבלנו כללותיה ופרטותיה של כל מצוה ומצוה, צריך לזה תחילה הכשרה והכנה, והוא ענין האמונה. להאמין בהשי"ת ולקבל אותו עלינו למלך, וכמ"ש 'האמנתם בי, קבלו מצוותי'.

ולזאת ניתנו עשרת הדברות כיסוד לכל התורה, שהם עיקרי מצות האמונה: אנכי ה' אלקיך היא מצות האמונה, עד שהבה"ג אינו מונה את האמונה מתוך חשבון תרי"ג מצוות, וביאר הרמב"ן את דבריו, והרמב"ם כן מונה את האמונה כחלק מחשבון מהמצוות.

וכן לא יהיה לך אלהים אחרים. היא חלק ממצות האמונה. וכן הדיבור השלישי, להתיירא ממנו ית' ולא לישא את שמו ית' לשוא.

ומצות שבת וכיבוד אב גם הם מיסוד האמונה, וכמ"ש במס' ברכות, אמר רבי יהושע בן קרחה למה קדמה שמע לוויה אם שמוע, שיקבל עליו עול מלכות שמים תחילה ואח"כ יקבל עליו עול מצוות.

ומכיון שהיצר הרע משכיח מלב האדם מצות אנכי ולא יהיה לך, אף כשהדבר ברור לאדם בדעתו, כשמגיע עת נסיון הוא שוכח לגמרי. ומי לנו גדול מאדם הראשון שהאמונה היתה ברורה וחזקה מאד לבבו, וכמבואר בחת"ס שאדה"ר מצא את עצמו חי, ללא אב ואם, והקב"ה מדבר עמו פנים בפנים, אעפ"כ בא נחש קדמוני ופיתה אותו, והפילו לגמרי מהאמונה, וכלשון חז"ל

על שני לוחות, כמו 'אחד מי יודע, אחד אלקינו', כך 'שנים מי יודע, שני לוחות הברית', דווקא שני לוחות, כמו שיש סודות התורה במספר 'חמשה חומשי תורה, וששה סדרי משנה, ושבעה ימי שבתא', וא"כ צריך להבין מדוע ניתנו דווקא שני לוחות הברית. ומצאנו שמשה רבינו מזכיר כמה וכמה פעמים שהוריד שני לוחות, שנים דייקא.

עוד יש להתבונן בדברות האחרונות דפרשת ואתחנן, בשני דברות כתוב 'כאשר צוך ה' אלקיך', במצות שבת ובמצות כיבוד אב ואם, ופרש"י ששבת ניתנה במרה, וכן כיבוד אב ואם ניתנה במרה.

ובשלמא בשבת קודש, נתבאר הרבה בספה"ק מדוע הוצרכנו לקבל שבת קודש עוד לפני הר סיני, וכנ"ל, אך יש עוד להתבונן במצות כיבוד אב ואם, מדוע יצא מן הכלל להנתן לפני הר סיני.

והנה יש מהראשונים שאמרו שאע"פ שיש רק ז' מצוות לבן נח, מ"מ מצוות התלויות בשכל מחוייבים, וי"א שמצות כיבוד אב ואם היא מצוה התלויה בשכל [בשיעורים הקודמים אמרנו לחלק בין כיבוד אב לכיבוד אב, שאין יחוס אב לגוי, רק יחוס אם]. וי"א שאין זו מצוה התלויה בשכל, כי אם 'טוב לו לאדם שלא נברא יותר משנברא', אין השכל מחייב לכבד את אביו. אלא שאנו שומרים מצוה זאת כאשר צונו ה' אלקינו, משא"כ בגוי יש משא ומתן אם הוא מחויב בכיבוד אב או לאו.

עכ"פ צריכין להבין מדוע יצאו שבת וכיבוד אב מן הכלל, להנתן לנו לפני מתן תורה.

לכשתבונן כל ה' הדיברות הראשונות של לוח ימין קדמו לה"ס

ואחר ההתבוננות נמצא שכל המצוות שבלוח הימני כבר ניתנו לנו לפני הר סיני, אנכי ולא יהיה לך הם מז' מצוות בני נח, וכן לא תשא שם ה' אלקיך לשוא, מבואר במס' סנהדרין שזה נכלל בלאו דברכת ה', מז' מצוות בני נח, וכ"כ ב"ד רמה' שאסור לגוי להשבע בשם ה' לשוא. ומצות שבת וכיבוד אב כבר זכינו לפני הר סיני, כאשר צונו במרה.

רק הלוח השני היו בו חידושים בהר סיני, כי ב'לא תנאף' יש חילוקים גדולים בין ישראל לעמים, בענין דרגות הקורבה, ובענין אשת איש, שהגוי משלח אותה מביתה ושוב איננה אשתו, בלי ספר כריתות.

וניפיתי ולשתי וקלעתי את החלות ואפיתי אותם. ואנחנו כבר דורות של אופים מומחים ביותר, עוד מקראקא היה לנו סבא אופה לפני מאה שנה, והוא הוריש לנו את סודות האפיה וכו' וכו'.

כשאדם אומר 'המוציא לחם מן הארץ', הוא מחזיר את כל הכבוד והגדולה לחי העולמים, לא עשיתי מאומה, לא שרירים ולא קיימים, לא דורות ולא סודות, אין עוד מלבדו יתברך.

וכן ברכת בורא פרי הגפן, הוא חידוש מיוחד יותר מבורא פרי העץ ופרי האדמה שמברכין אותן על פרי או על ירק, שהם בעצמם יצאו כך מן האדמה ומן העץ בדרך נס ופלא, בלתי מובן כלל. אבל בורא פרי הגפן פירושו המיץ שיוצא מהענבים, כמבואר בתוס' כי 'גפן' היינו הענבים שבכרם, 'פרי הגפן' הוא מיץ הענבים והיין הזה שמונח אצלי בגביע.

מדרכו של עולם שיש הרבה גאווה על היינות, בימינו יש בקבוקי יין שהדורך בגת חותם את שמו על היין, שכולם ידעו מבטן מי יצאו הטעמים הללו, ומספר לנו מגילה שלימה היכן נתגדלו הזנים הנבחרים האלה, ובאלו חביות השרה אותן, מהיכן באו עצי החבית, והאם היו סמוכים לדובדבנים או שיש להם שיירי אפרסק ורמזי תותים, וכמה עומק ארומתו, ובאיזה עומק היה מרתפן. כשיהודי מברך 'בורא פרי הגפן', הוא מבטל את כל השטות וההבל הזה, ואומר 'רבונו של עולם אתה עשית את היין הזה'.

וזש"כ הגר"ח זצוק"ל שיותר מהודר לקדש ולהבדיל על יין ממש, כי במיץ ענבים אין כ"כ הרבה גאווה, סתם סחטתי את הענבים ויצא המיץ הזה, אבל היינות היקרים, שאנשים משלמים עליהם הון עתק, הכל בגלל גאוות בני אנוש, ואעפ"כ הוא מחזיר את כל החכמה האנושית להשי"ת לבדו.

קידושא רבא דשבת בברכת בפה"ג על היין ש'עשה האדם בחכמתו'

לכן נקרא קידוש יום השבת 'קדושא רבה', שכל העדות על מעשה בראשית כלול בברכה אחת 'בורא פרי הגפן'. כמו רעיון האטום שהוא קטן ביותר, אבל אין לך גדול ממנו, כפי הכח הגלום בו. כשמבקשים לפוצץ את יצר הגאווה בפצצת אטום, מברכין בקדושא רבא 'המוציא לחם מן הארץ', או 'בורא פרי הגפן'. ואכן יש לכוון

[סנהדרין לח] מין היה, כופר בעיקר היה. עוד לא עברו כמה שעות מאז שהוא מדבר עם הקב"ה בעצמו, והנה כבר נאמרו עליו כינויים נוראים כאלה.

וכתב הרמח"ל שזהו כח היצר, שבאמת אינו מובן בשכל, מפליא פלאות, איך שהוא יכול להפיל את האדם בשעה אחת ממדרגה העליונה ביותר לשאול תחתית. רח"ל. וב'קדושת לוי' ביאר הא דאמרינן בקבלת שבת 'מה גדלו מעשיך ה' מאד עמקו מחשבותיך', ואחד מהפלאות הגדולות ביותר, הוא מש"כ בהמשך 'איש בער לא ידע וכסיל לא יבין את זאת', שאדם יכול להסתובב כאן בעולם ולא להתפעל מנפלאות ה' בכל עת ובכל שעה, זהו הפלא הגדול ביותר שבעולם...

בליל יוה"כ אומרים 'אמנם כן, יוצר סוכן בנו', כך הוא המציאות שגם כשאדם ראה דברים נוראים עין בעין, יכול היצר הרע לבלבל אותו, ולבטל את כל ההתפעלות והיראה מלבו.

הקדים מצוות האמונה בלוח ימין לקבלת כל התרי"ג בלוח שמאל

וכתב הכת"ס שזהו אחד מהיסודות הגדולות שבמצות שבת קודש, כשאדם מקיים זכור ושמור, הוא יוצא מהיסח הדעת של הנחש הקדמוני, וחוזר להאמין ולהתדבק באנכי ולא יהיה לך, בימות החול נכשל אדם לומר 'כוחי ועוצם ידי עשה לי את החיל הזה', ובשבת קודש הוא חוזר אל האמת 'כי הוא נותן לך כח לעשות חיל'. וכמו שאומרים בקידוש 'אשר ברא אלקים לעשות', ופירשו הראשונים שהקב"ה בורא כל מה שאני עושה, והנני מודה על האמת שחשבתי שאני עשיתי משהו, כי הכל הוא עשה לבדו.

לא תיכון האמונה אלא בשבת אשר ברא אלוקים לעשות ואדה"ר יוכיח

אי' בגמ' פסחים שצריך לומר קידוש בליל שבת וגם ביום השבת, וביום אומרים רק בורא פרי הגפן, וקורין לה 'קדושא רבה', וצריך להבין היכן מצאנו קדושת שבת בברכת בורא פרי הגפן?

ומבואר כי קידוש הוא על היין או על הפת, על הפת מברכין המוציא לחם מן הארץ, אע"פ שלכא' אינו כן, שהרי הקב"ה רק הוציא חטה מן הארץ, ואני בכבודי ובעצמי הזעתי והתייגעתי וקצרתי וטחנתי ובררתי

בכל מצוות התורה, יש אחריות מיוחדת בשבת קודש בנוגע לכלל ישראל.

וכ"כ המ"ב בביאור הלכה שצריך שיהיה בכל עיר 'חברת מזהירי שבת', לא 'מזהירי שעטנז' אלא 'מזהירי שבת'. כי אנו מעידים שהקב"ה ברא את העולם, ואם ח"ו יהיו מחללי שבת בעיר הרי זה כשתי עדות המכחישות זה את זה, רח"ל.

בשאר המצוות אין בהם תורת עדות, כשאתה נוטל לולב, ופלוני אינו נוטל לולב, איננו מכחיש את מצותך, אבל כשאתה מעיד בשבת על אחדותו ית', צריך להזהר שלא יחללו אחרים את השבת, שלא יהיו כעדים המכחישים, שהרי גם הוא בן אברהם יצחק ויעקב. ולזאת קורע את הלב כששומעים שיש עוד יהודי שאינו שומר שבת. וחסד אחד יש בכך שאמרו חז"ל שמחלל שבת פסול לעדות, וממילא אינו בתורת הכחשת העדות.

ולזאת יש להעמיד חברת מזהירי שבת, וכן תיקן נחמיה בן חכליה שהעמיד וייסד ותיקן את שמירת השבת בכל ישראל.

וזה שנאמר בעשרת הדברות 'אתה ובנך ובתך', שצריך להזהיר את הסובבים אותו על שמירת השבת.

כבד את אביך ואת אימך כדי להעמיד את אזהרתך על השבת

ואם תשאל, איך יוכל לשמור על בניו ובנותיו, וכי יש לי השפעה עליהם? לזאת סמך ואמר 'כבד את אביך ואת אמך', לזאת צריך שיהיה אביך בר סמכא עליך, כדי שהוא יזהיר אותך על השבת, סמך ענין לו, אתה ובנך ובתך - כבד את אביך ואת אמך.

זהו הלוח הימני של שני לוחות הברית, לוח האמונה, אנכי ולא יהיה לך, והיראה מלפניו ית' ב'לא תשא', אך לאחר עץ הדעת אי אפשר להתדבק באמונה בלי שבת קודש, שבזה היום אנו חוזרים להאמין שהוא ית' לבדו עשה ועושה ויעשה לכל המעשים. וצריך לשמור גם על בניו ובנותיו על שמירת השבת, לזאת סמך מצות כיבוד אב ואם, לשמוע בקולם ולשמור השבת וממילא לחזק את האמונה בהשי"ת.

חזר ופירש בפרשת קדושים מכיבוד או"א לשבת עד אנוכי ולא יהיה

ובפרשת קדושים כתוב בסדר הפוך [מבואר ברמב"ן שפרשה זאת היא פירוש על עשרת הדברות] 'איש אמו

היטב בברכה זאת, להשיב להקב"ה את כל מעשינו והשתדלותנו המופלגים והמחוכמים ביותר.

כי בימות החול אנו נכשלים ממילא ב'כוחי ועוצם ידי', וכן מדויק בלשון הפסוק 'ואמרת בלבבך כחי ועוצם ידי עשה לי את החיל הזה', ואפילו לא כתוב 'אל תאמר כן', כי רק אנשים בעלי מדרגה מופלגים אין נכשלין בזה, בדרך כלל, כל מי שאכל מעץ הדעת יש לו ארס מהנחש הקדמוני שמבלבל אותו שהוא עושה משהו בכוחותיו וכשרונותיו.

וכן אמרו צדיקי פולין 'פסיעה גסה נוטלת אחד מחמש מאות ממאור עיניו של אדם', אלו הם העסקים שאדם עוסק בהם בימות החול, בפסיעה גסה, וכך ניטל ממנו מאור עיניו הרוחניים לראות את האמת.

'ובמאי מהדרינן ליה, בקדושא דבי שמשי', כשיהודי מקדש על היין בליל שבת ומעיד שהקב"ה לבדו עשה הכל 'אשר ברא אלקים לעשות', עי"ז חוזרין מאור עיניו.

כי בשבת קודש מקבלין דעת ואמונה שכל מה שאדם עושה, הכל מאת ה', גם הפעולה הראשונה שעשה אדם בעולם, ששפשף שתי אבנים במוצאי שבת ויצאה האש, הקב"ה הכניס בו בינה ושכל לעשות כן, והוא ית' לבדו הכניס כח האש בתוך האבנים.

בימות החול גם מברכין המוציא והגפן, אבל בשבת יש לזה טעם אחר לגמרי.

ועפ"ז ביאר הכת"ס מדוע ניתנה לנו שבת ביסוד האמונה בעשרת הדברות, כי בלי שבת לא היה לנו דרך לקיים מצות האמונה דאנכי ולא יהיה לך, כי 'אנכי' אומר שהוא ית' לבדו עושה הכל, אתה הראת לדעת כי הויה הוא האלקים, ולא היה שייך ליתן לנו מצות האמונה בלוח הימני, לולא היה שבת כלול בו.

לא נצטוו בכתוב אבות על בנים אלא במזהירי שבת לצד קיום העדות

וכן מצות כיבוד אב ואם נכלל כחלק מיסוד האמונה, כאשר שמע הג"מ רבי זלמן סורוצקין ממרן הח"ח זי"ע, ובתחילה הוסיף עוד חידוש בענין השבת שכתוב בו 'אתה ובנך ובתך', שלא מצאנו כזאת בשאר המצוות, לא כתוב 'לא תלבש שעטנז אתה ובנך ובתך', [בשרצים כתוב לא תאכלום, ודרשו חז"ל אות ו' יתירה לא תאכלום, אבל בפסוקי התורה מפורש לא כתוב 'אתה ובנך ובתך'] רק בשבת נאמר כן. אף שיש מצות חינוך, תוכחה, וערבות

יום ראשון א סיון תשפו

(מס' שיעור 42526325)

**יְדוּתִיו וְלִצְלַע הַמִּשְׁכָּן הַשְּׁנִית - צִירוף
הַתּוֹרָה בַּר"ח סִיוֵן >> יְהִיו בְּעֵינֶיךָ כַּחַדְשִׁים
מִהֶחֱכָנָה - יוֹם טוֹב דִּיּוֹמָא קִמָּא {א'}**

יְדוּתִיו וְלִצְלַע הַמִּשְׁכָּן הַשְּׁנִית בְּצִירוֹף ר"ח סִיוֵן מִשְׁנֵי פְסוּקִים

כתוב בסידור בכוונת מוסף ראש חודש סיון, בברכת
'מקדש ישראל וראשי חדשים' יש לכוון בשם יוה"ה והוא
יוצא מפסוק בפרשת תרומה יְדוּתִיו וְלִצְלַע הַמִּשְׁכָּן
הַשְּׁנִית. מקור הר"ת הזה הוא מתיקוני זהר דף ט.

והנה זה הצירוף נמצא ב' פעמים בתורה, אחד בפרשת
תרומה [כו,ט,כ] ואחד בפרשת ויקהל [לו,כד,כה] 'שני
אדנים תחת הקרש האחד לשתי ידותיו, ושני אדנים
תחת הקרש האחד לשתי ידותיו. ולצלע המשכן השנית
לפאת צפון עשרים קרש'. ונמצא שנתחברו שני עניינים
שונים, כי תיבת 'ידותיו' הוא מאדני הקרשים לצד דרום,
וג' אותיות האחרונות דשם קדוש זה, יוצא מהפסוק
השני העוסק באדנים שבקרשי צד צפון.

ואם תמצי לומר שלא מצאנו בכל התורה עוד צירוף
בר"ת יוה"ה, והרי לאחר החיפוש מוצאים צירוף זה
בפסוק אחד הן בתורה והן בנביאים והן בכתובים, וא"כ
מדוע נקטו רבוה"ק לחבר שני פסוקים נפרדים.

בספר שמואל ב' כתוב 'נאם דוד בן ישי ונאם הגבר
ה'וקם על'. הרי לנו בפסוק אחד צירוף זה יוה"ה. וכן
עוד פסוקים כאלה.

אל תגשו אל אשה ניכר בשם ושאר הענין השאייר לביאור נכדו

ונודע בספה"ק שלא בחינם נקטו חז"ל להוציא ר"ת
מפסוקים הללו, בכל אחד מהם יש סוד מיוחד. ובספה"ק
'בני יששכר' טרח לגלות בכל חודש וחודש מדוע יוצא
הצירוף דווקא מפסוק זה. ודבר פלא שבחודש סיון
בתחילת דבריו הק' הוא פותח שהנה הוא הולך לפרש
ענין צירוף זה היוצא דווקא מהפסוק הזה, אך בסוף
דבריו הק' לא הגיע לתכלית הביאור, רק ביאור מדוע

ואביו תיראו - ואת שבתותי תשמורו, זה תלוי בזה,
כאמור שע"י מצות כיבוד אב ואם יבא לשמירת השבת.

הג"מ רבי משולם דוד הלוי צוק"ל סיפר שפעם אחת
נכשל אחד מהילדים בבית אביו וטלטל מקוצה בשבת,
מן הגרי"ז הלוי זי"ע שמע על הבשורה הנוראה והחווירו
פניו כמת. הילדים פיחדו מיראת אביהם שהוא מחוויר
כששומע על טלטול מוקצה... הה"ד, איש אמו ואביו
תיראו, וממילא ואת שבתותי תשמורו.

ובהמשך כתוב שם 'אל תפנו אל האלילים', ממש כפי
חיבור הלוח הימני דעשרת הדברות, כי כיבוד אב, שמירת
שבת, ומצות האמונה קשורים זה בזה.

ובזה נבא להבין מדוע הקדים להזהירנו על השבת ועל
כיבוד אב במרה, כי עתה בהר סיני העמיד וייסד את
מצות האמונה שהיא בנויה על השבת ועל כיבוד אב.
וממילא הוסיף עוד לוח שני שהוא כולל כל התורה.

נתן לנו את השבת במרה עם כאו"א לבסס האמונה לפני קבה"ת

וזש"כ 'אילו נתן לנו את השבת', נכלל בזה גם מצות
כיבוד אב, שהרי כתוב בשבת 'אתה ובנך ובתך', א"כ יש
ללמד גם על כיבוד אב, לא להנהיג בית מופקר ש'איש
הישר בעיניו יעשה', אלא עם 'סמכות' של אבא ואמא,
זה נקרא 'בית נאמן בישראל' בית ששומעין בו לקול
אבא ואמא, וממילא יכולין להזהירם על שבת קודש,
אתה ובנך ובתך.

סוד מה שנישק האריז"ל יד אמו בליל שבת וענין ברכת הבנים בשבת

אין לנו עסק בנסתרות, אבל כתוב בסידור האריז"ל
שבלייל שבת היה נושק ידי אמו, ויש בזה סודות גדולים.
וכן נהגו לברך את הבנים בליל שבת לפני קידוש. מה
ענין כיבוד אב ואם עם שבת קודש? אלא כי הא בהא
תליא, כשהבחור כופף ראשו ומבקש מאביו 'ברכני',
נעשה כמכבד את אביו ואומר לו שהוא בר סמכא עליו.
וכן ידי אמו היא כחפצא דקדושה של מצות השבת, כי
הא בהא תליא.

וכמובן שאם שייך שאדם יעלה לבית אביו ואמו לומר
'גוט שבת', קיים מצוה דאורייתא של כבד את אבך ואת
אמך, ובפרט בשבת קודש, כי כיבוד אב ושבת הכל אחד.
שבת שלום ומבורך.

ומנא לן ד'החודש הזה לכם' ראש חודש, שאמרו שם חז"ל שנתקשה משה במולד הלבנה, עד שהראה לו הקב"ה את הלבנה, הרי שזה הפסוק נאמר בר"ח ניסן בעצמו, למדו חז"ל 'הזה הזה גז"ש', אף 'ביום הזה באו מדבר סיני' בראש חודש סיון.

לא היה צריך לכתוב אלא ביום ההוא והרי נצרכא הזה לג"ש - ב' דקדוקים

וכתב 'בעל התניא' מאמר ארוך מאד על ענין זה, ושורש דבריו הק' מיוסד על ענין זה מדוע נסתבב הדבר הזה שהידיעה שבאנו למדבר סיני ר"ח סיון נודע לנו דווקא ע"י גז"ש מ'החודש הזה לכם', מדוע לא אמר הכתוב להדיא בתיבה אחת 'באחד לחודש השלישי באו מדבר סיני'?

במסכת יבמות למדנו על ט"ו נשים שהם פוטרות צרותיהן וצרות צרותיהן עד סוף העולם, וקיצר הכתוב ולא האריך לומר על חמש עשרה נשים הללו שהם פוטרות צרותיהן, לכן אמר הכתוב רק תיבה אחת 'עליה', בפסוק 'ואשה אל אחותה לא תקח לצרור עליה בחייה', ללמדנו שאפילו לצורך מצות יבום שכתוב בה תיבת 'עליה' 'יבמה יבא עליה', אעפ"כ אין מצות יבום כשיש איסור כרת. הרי שהגז"ש באה כדי לקצר.

אבל כאן לא קיצר כלל, שאם בעבור הגז"ש הוצרך להוסיף 'ביום הזה', היה יכול במקום זה לכתוב תיבת 'באחד' לחודש השלישי. ומה הועיל ללמדינו דבר זה דווקא ע"י גז"ש?

וכתב הטורי זהב בפירושו 'דברי דוד' על רש"י על התורה, ע"פ דברי רש"י 'ביום הזה באו מדבר סיני' - **בראש חודש**, ורש"י לא כתב שזה נלמד בגז"ש, רק הוסיף '**לא היה צריך לכתוב אלא ביום ההוא**, למה אמר ביום הזה, ללמדנו שבכל יום יהיו דברי תורה חדשים עליך כאילו היום ניתנו'.

וצ"ע איך הקדים רש"י לומר בדבריו 'לא היה לו לומר אלא ביום ההוא', והרי מוכרח לכתוב 'ביום הזה' כדי ללמדנו בגז"ש מ'החודש הזה לכם' שזה היה בר"ח. וא"כ לאחר שכבר אמר לנו רש"י את הלימוד שלמדנו מגז"ש, שהרי כתב שזה היה בר"ח, א"כ איך יכול להמשיך ולומר 'לא היה צריך לומר אלא ביום ההוא'?

אותיות י"ו שהם אותיות בבחינת זכר² מצורפין, לעומת אותיות ה"ה שהן מצורפין בפני עצמן, לרמז על ההכנה למתן תורה בתחילת חודש זה, בסוד ענין 'אל תגשו אל אשה'. אך לא ביאר מדוע יוצא הצירוף הזה דווקא מפסוק זה 'ידותיו ולצלע המשכן השנית'.

ואי"ה נבאר הענין ע"פ דברי הרה"ק מבלאזוב זי"ע בספרו 'צבי לצדיק', נכדו של ה'בני יששכר'. וי"ל כי בתורת בן בנו נתקיימה הבטחת הבני יששכר שיפרש את הדבר. וכדמשמע בתוספות שיותר יש שייכות מנכד לזקנו, מאשר בן לאביו. בענין 'החוט המשולש לא במהרה ינתק'. ומשמע בדברי מהרש"א שכ"פ מצאנו שהבן נחלק על אביו, ואח"כ בא נכדו והשלים עם דברי אביו.

ביום הזה באו למדבר סיני היינו ר"ח מגז"ש דהחודש הזה

הנה נודע מה שכתב הרה"ק המגיד מקאזניץ זי"ע שבאלו הימים צריכין לעסוק בפסוקי פרשת 'בחודש השלישי...'. וכן בכל יום יש לעסוק בפרשת אותו היום. אף שאין לנו פרשה על א' סיון, כי ביומא קמא לא אמר להו ולא מידי, משום חולשא דאורחא, כבר נתבאר הרבה בספה"ק שגם ביום א' סיון נאמר לנו דברים רבים: **בַּחֹדֶשׁ הַשְּׁלִישִׁי לַעֲשֵׂת בְּנִי יִשְׂרָאֵל מֵאֲרָץ מִצְרָיִם בַּיּוֹם הַזֶּה בָּאוּ מִדְבָּר סִינִי: וַיִּסְעוּ מִרְפִּידִים וַיָּבֹאוּ מִדְבָּר סִינִי וַיַּחֲנוּ בְּמִדְבָּר וַיַּחֲנוּ שָׁם יִשְׂרָאֵל נֶגֶד הָהָר. ובפרט לאור דברי אש להבת שלהבת שביאר מרן האור החיים הק' בפסוק זה. הרי שלמדנו תורה שלימה ביום א' סיון.**

וב'צבי לצדיק' הקשה ע"פ דברי חז"ל בגמ' שבת עה"פ 'ביום הזה באו מדבר סיני', הכל מודים שבראש חודש סיון באו למדבר סיני. אף שבפסוק רק כתוב 'בחודש השלישי' ולא כתוב 'באחד בחודש השלישי'. למדו חז"ל גזרה שוה, הכא כתיב 'ביום הזה באו מדבר סיני', והתם בפרשת בא כתיב 'החודש הזה לכם ראש חדשים', מה החודש הזה לכם בראש חודש, אף כאן ראש חודש.

2 לעומת אותיות ה"ה שהם בבחינת נקבה, כנודע כי אות י' דשם הויה רומז על סוד החכמה שהוא אבא, ואות ה' בינה, אימא. ו' ברא, זעיר אנפין, וה' אחרונה ברתא, בחי' נוק' מלכותא קדישא, והרי כי אותיות י"ו הם בבחינת זכר.

ישראל! והרי לא דיבר לענין, כי הזכיר שנה ולא יום, מה שייך לומר 'באותו יום'.

כך הקשה רש"י כאן מדוע אמר הכתוב 'ביום הזה', ותירצו חז"ל ללמדנו על דברי תורה שיהיו לנו בכל יום כחדשים.

מ"ת ניכר מעיבור השנה והחודש לענין בתוליה חוזרין ומיתת הבועל

ראיתי עוד בספה"ק 'אמרי יהודה' ביאור נפלא, כי הכח של 'מתן תורה' הוא שהקב"ה נתן את התורה שלו לעם ישראל, והראה הגדולה לענין זה הוא ע"פ המובא בירושלמי עה"פ 'לא"ל גומר עלי', כשחכמינו ז"ל אמרו איזה ענין בתוה"ק, נוצר מציאות חדשה בפועל ממש. כביכול הקב"ה כופף את כל העולמות שיהיו מתואמים לפסקי רבני ישראל לדורותיהם.

וכמבואר בירושלמי [כתובות פרק א' סוף הלכה ב'] ואם היתה פחותה מבת ג' ויום אחד בתוליה חוזרין, ואם כבר היתה בת ג' ויום אחד והיה צריך להיות ע"פ דרך הטבע שאין בתוליה חוזרין, אם אח"כ החליטו חז"ל לעבר את החודש או את השנה, באופן שנתגלה למפרע שלא היתה בת ג' שנים ויום אחד, אזי יהיו בתוליה חוזרין.

ובירושלמי כתוב עוד [סנהדרין פ"א ה"ב] שעיי"ז נפטר מעונש סקילה, שאין שם ביאה רק בבת ג' שנים ויום אחד. וכן מבואר בגמ' ר"ה שהיה לחכמי ישראל ממש שליטה על הלבנה, רבי חייא רצה לעשות ראש חודש, וראה בערב ראש חודש שאין מעמד הלבנה כפי רצונו וחשבונו, מה עשה רבי חייא, שקל קלא שדי בה, התכופף ולקח מעט אדמה והשליך לכיוון הלבנה 'ואמר לה' 'למחר בעינן לקדושך ואת קיימת הכא?' מחר אנו כבר רוצין לקבוע ר"ח ואת עדיין עומדת כאן? לך מכאן... ותרג' הלבנה תלתא גרמידי. זה לא סיפור של מוצאי שבת, זה מעשה שבגמ' שאסור לומר אותה לפני ברכת התורה בשם ומלכות.

כל תיבה שבאה לגז"ש אפילו מופנה צריכה פשט במקומה

עוד הקשה רבינו הט"ז, אף אם נאמר שאין רש"י לומד בגז"ש הזה הזה, ולכן לא הביאו, ומה שאמר 'בראש חודש' היתה לו קבלת רבותינו בזה, א"כ מה לו לרש"י לדייק 'לא היה צריך לומר אלא ביום ההוא', היה לו לדייק שכל זה מיותר, שהרי גם אילו היה כתוב 'ביום ההוא' לא היה מובן כלל, שאז היה כתוב 'בחודש השלישי לצאת בני מארץ מצרים, ביום ההוא באו מדבר סיני', מה שייך לומר 'ביום ההוא', והרי לא דיבר הכתוב מיום כלל, אלא מחודש?

ותירץ הט"ז יסוד גדול מאד בענין גז"ש, 'נראה לי דכל תיבה שבאה לגזרה שוה, גם שהיא גז"ש מופנה³, מוכרח שיהיה לה פשט במקומה'.

ולמשל בפרשת איסור אחות אשתו הנ"ל בפסוק 'ואשה אל אחותה לצרור לא תקח לצרור לגלות ערותה עליה בחייה', כלומר שלא יעשה צרה לאשתו ליקח גם את אחותה עליה בחייה, והרי תיבת 'עליה' יש לה פירוש ומובן פשוט בפסוק. וחז"ל למדו שתיבת 'עליה' מופנה, ובא ללמדנו שאפילו לצורך מצות יבום שכתוב שם 'יבמה יבא עליה', גם אז אסור ליקח את אחות אשתו.

הרי שאע"פ שתיבת 'עליה' באה ללמד בגז"ש, אעפ"כ יש איזה פירוש פשוט לתיבת 'עליה' במקומה. וכן בכל גז"ש בש"ס צריך שיהיה לאותה תיבה פירוש פשוט במקומו.

ובזה מיישב הט"ז את דברי רש"י, כי אע"פ ש'ביום הזה' באו מדבר סיני בא ללמד בגז"ש מ'החודש הזה לכם' שזה היה בר"ח, אעפ"כ שואל רש"י 'לא היה צריך לכתוב אלא ביום ההוא', למה אמר ביום הזה, רש"י תמה על פשוטו של מקרא, איך שייך לומר 'ביום הזה' והרי לא הזכיר הכתוב יום כלל אלא חודש בלבד. אפילו בן חמש למקרא יתמה על הדבר הזה, אם לא הזכיר הכתוב 'יום' כלל, מה שייך לומר 'ביום הזה'.

משל לסבא שיספר מעשה בכהאי לישראל: לפני שישים שנה, כמדומה בשנת תשל"ו, באותו יום באתי לארץ

4 להרה"ק רבי יהודה סג"ל רוזנר זצוק"ל הי"ד, נעקד על קידוש ה' באושוויץ בחג השבועות תש"ד. היה אב"ד וראש הישיבה בסקלהיד, רבו של הרה"ק רבי אברהם יצחק קאהן מתולדות אהרן זצוק"ל.

3 כלומר שלא היה התיבה צריכה להכתב כלל, ובכהאי גוונא למדין ואין משיבין עליה בפרכות, כמובא כ"פ בש"ס.

באמת היו כשרות ומותרות להנשא לשמעון בר אבא, ומדוע נפטרו מן העולם? פלא והפלא: 'אלא מן חטאת דחנניה בן אחי רבי יהושע שעייבר את השנה בחוצה לארץ'.

בגמ' ברכות מובא מעשה שחנניה בן אחי רבי יהושע היה בחו"ל ועייבר שם חדשים שלא כדת, מחמת אותו עון מתו בנות שמואל.

לא היו מותרות לכהונה אלא מצד העיבור דחנניה בחו"ל שלא תפס

וצריך להבין מה ענין בנות שמואל לחטאו של חנניה? ויש שפירשו שבנות שמואל היו נכדות שלו. כי רבי יהושע היה לוי, לא כהן. ובן אחיו היה גם הוא לוי, והוא עייבר חדשים בחו"ל, שלא כדת, כדכתיב 'כי מציון תצא תורה ודבר הויה מירושלים', כמבואר בסוף מס' ברכות.

וכתב הגר"א בספרו 'קול אליהו' ביאור נפלא מאד ע"פ דברי הגמ' בברכות דף סג. 'אמר רב ספרא רבי אבהו הוה משתעי כשירד חנינא בן אחי רבי יהושע לגולה היה מעבר שנים וקובע חדשים בחוצה לארץ, שגרו אחריו שני תלמידי חכמים רבי יוסי בן כיפר ובן בנו של זכריה בן קבוטל כיון שראה אותם אמר להם למה באתם אמרו ליה ללמוד תורה באנו הכריז [עליהם] אנשים הללו גדולי הדור הם ואבותיהם שמשו בבית המקדש כאותה ששנינו זכריה בן קבוטל אומר הרבה פעמים קריתי לפניו בספר דניאל, התחיל הוא מטמא והם מטהרים הוא אוסר והם מתירים, הכריז עליהם אנשים הללו של שוא הם של תהו הם, אמרו לו כבר בנית ואי אתה יכול לסתור כבר גדרת ואי אתה יכול לפרוץ אמר להם מפני מה אני מטמא ואתם מטהרים אני אוסר ואתם מתירים? אמרו לו **מפני שאתה מעבר שנים וקובע חדשים בחוץ לארץ**'.

וביאר הגר"א דבר נפלא, שבנותיו של שמואל הותרו לכהונה משום שנשבו בהיותן פחותות מבנות ג' שנים ויום אחד, ולכן היו מותרות לכהונה אף לולא ההיתר ד'הפה שאסר הוא הפה שהתיר'. כך הוא לדעת רבי שמעון בר יוחאי, שמכיון שבתוליה חוזרין לא נפסלו אפילו אם הוה מה דהוה.

חנניה בן אחי רבי יהושע עייבר שנה בחו"ל, ולפי אותו חשבון נמצא ששתי בנותיו של שמואל היו אז פחותות מבנות ג' שנים. לכן חשב שמעון בר אבא שהם מותרות

וזה שאנו מברכין 'ברוך אתה הויה מקדש ישראל והזמנים', ישראל דקדשינהו לזמנים. הקב"ה נתן את הדבר לידיהם של חכמי ישראל לדורותיהם, וזהו 'מתן תורה'.

הסתלקו תרי בנות שמואל שנשבו ממה שעייבר חנניה את השנה בחו"ל

ראיתי חידוש נפלא בדברי הגר"א מוילנא זי"ע ע"פ דברי הירושלמי מס' כתובות פ"ב ה"ו המעשה שמובא חלק מזה בתלמוד בבלי, מעשה בבנותיו של שמואל שנשבו בידי העכו"ם, ע"פ איזה קפייד שהקפיד עליו רב על שהוא מחמיר מדי הרבה בענין היתר דבת ישראל, ואמר לו בנוסח 'אילו היה המעשה בבנותיך גם היית פוסק כך?' ונתגלגלו הדברים ונשבו בנותיו של שמואל. כשגגה שיצאה מפי השליט.

והצרה היתה גדולה מאד, כי מנהגם בימים ההם היה שבת כהן נשאת רק לכהן דווקא, כמ"ש בגמ' פסחים שכך צריך להיות לכתחילה, ואהרן הכהן מקפיד שלא תנשא בת כהן לישראל אא"כ הוא תלמיד חכם מופלג. ואם אינו ת"ח אין סעודת החתונה סעודת מצוה. רב כהנא לא היה כהן והוא תלה את גלותו כעונש משום שנשא כהנת.

בנות שמואל כהנות היו, וא"כ היו צריכין להשתדך עם כהנים. ומכיון שנשבו, דין השבויות כדין אנוסות ואסורות לכהונה.

לאחר שנפדו בנות שמואל ביקשו להתירן לכהונה, הביאו אותנה לפני בית המדרש, ושאלו אותן כמה שאלות, וכשנתברר שהם בנות שמואל, אמרו הכהן שמעון בר אבא שישא אחת מבנות שמואל 'היטפל בקרובתך' כדי לעשות עובדא בנפשיה וממנו יראו עוד כהנים וישאו את שאר בנות שמואל בקדושה וטהרה.

שמעון בר אבא נשא אחת מבנות שמואל שנפדו, ולא עבר זמן רב ומתה אשתו, בת שמואל.

והתחילו לחשוש שמא נענשה משום שנשאת לו באיסור, שמא שיקרה כשאמרה שהיא טהורה וכשרה. מה עשה שמעון בר אבא, עמד ונשא את אחותה, כי אחות אשתו מותר לאחר מיתת אשתו. וגם השניה מתה.

והקשו בגמ', 'למה בגין דשקרונ' שמא מתו משום ששקרו בכך שאמרו שהן טהורות מן השבי? ותירצו בגמ': '**חס ושלום לא שקרון**' בנות שמואל לא שקרו,

לאחר בואנו לפני הר סיני, כי באו בבוקר של ר"ח סיון להר סיני. והנסיעות היו רק ביום, ומרפידים להר סיני היה מהלך של כמה שעות.

וכתב מהרי"ל חידוש נפלא שהר סיני היה לו דין כמו ארץ ישראל לגבי שאר המסעות הקודמות, ומכיון שיש מצוה לקדש החודש בא"י, המתין משה מלקדש חודש סיון ברפידים עד שבאו להר סיני.

הגם שחודש אייר נתקדש בחו"ל, זאת משום שעדיין לא היה להם קדושת א"י בשום מקום, אך עתה שהם נוסעים להר סיני שקדושתה כארץ ישראל לפי שעה, לכן נתעכב משה מלקבל עדות החודש ברפידים עד שבאו להר סיני.

ועתה מה מתקו אותיות פסוק זה 'בחודש השלישי', אימתי נתקדש החודש השלישי ונהיה חודש סיון - ביום הזה באו מדבר סיני, מהו 'ביום הזה', בראש חודש, מנא לן? מגז"ש ד'החודש הזה לכם', ללמדנו שלא נתקדש חודש סיון עד שבאו להר סיני שהוא כקדושת ארץ ישראל.

כאיש אחד בלב אחד בלא מחלוקות לצד סילוק הלב רגז בקדושת א"י

חידוש נפלא של מהרי"ל שהר סיני היה לו קדושת ארץ ישראל. ובזה מובן יותר דברי רש"י 'ויחן שם ישראל, כאיש אחד בלב אחד', אך הנסיעות הקודמות היו בהם תרעומת ומחלוקות. כי מבואר בגמ' נדרים דף כב שבשעה שעלה האמורא עולא לארץ ישראל, היו ב' אנשים שליווהו באותה שיירה, באמצע הדרך נעשה ביניהם סכסוך ואחד קם על חבירו והרגו, ומחמת פקוח נפש אמר לו איזה דיבור של חנופה כדי שהרוצח לא יהרוג גם אותו ח"ו, ואח"כ כשהגיע לא"י בא לפני רבי יוחנן וסיפר לו אותה מעשה, וחשש שמא נכשל בחנופה לרשעים, אמר לו רבי יוחנן 'נפשך הצלת'. אלא שעמד רבי יוחנן והקשה איך יתכן שאחד הרג את חבירו בארץ ישראל, והכתיב ונתן ה' לך שם לב רגז, שם בחוץ לארץ יש לב רגז ולא בארץ ישראל. השיבו עולא לרבי יוחנן: **ההיא שעתה לא עברינו ירדנא**, המעשה היה לפני שנכנסו לארץ ישראל דרך הירדן.

ולפי זה מובן מדוע החניות הקודמות היו בהם תרעומות ומחלוקות, משום שהיו אז בחוץ לארץ, כיון שבאו להר סיני שקדושתה כארץ ישראל וירושלים, וישב משה

לכהונה. אבל מכיון שזה העיבור לא תפס מפני שזה היה בחו"ל, א"כ נמצא שלפי החשבון האמיתי כבר היו יותר מבנות ג' שנים ויום אחד. ולכן לא היו מותרות לכהונה. אף שלא היה עמיהן מאומה, חיישינן בשבועיה ונאסרת לכהונה. אך אילו היו פחות מבנות ג', היו מותרות לדעת הרשב"י.

הרי שבאמת לא שיקרו ח"ו, אלא שחנניה בן אחי רבי יהושע עיבר את השנים, באותה תקופה של שמואל, [הגר"א מחשב כן לפי חשבון השנים] וזה מה שגרם להן להיחשב לכשרות לכהונה.

כרך הזה דקבה"ת עם הזה דקידוה"ח לבטא כוח מתן התורה לישראל

נחזור לדברי רבה של סקלהיד הי"ד, בראש חודש ניכר מאד המתנה הגדולה שהקב"ה נתן לנו את התורה בהר סיני.

ולזאת בחרה תורה ללמדינו על יום שבאנו להר סיני ע"י לימוד של גז"ש מ'החודש הזה לכם ראש חדשים', כי כשם שבאותו פסוק אנו לומדים על הכח הגדול של נתינת התורה, שהקב"ה מסר כביכול את קידוש החודש ועיבור השנה לידיהם של חז"ל, וכל פרטי הבריאה נשלטין תחתיהן, דווקא משם ביקשו חז"ל ללמדינו על זמן שבאנו להר סיני 'החודש הזה' ביום הזה באו מדבר סיני, ומאותה תורה שקבלנו שם בסיני, קבלו בני ישראל את הכח הגדול לעבר שנים ולקדש חדשים.

אגב נזכיר שהרמב"ם פסק שקידוש החודש מוכרח להיות בארץ ישראל, וזה מעכב. כי מה שאמרו חז"ל 'אתם אפילו שוגגין ואפילו מזידין' כל זה רק בארץ ישראל דווקא. אם קדשו בגליל מקודשת בדיעבד, אבל בחו"ל אין לה תפיסה כלל.

המתין משה לקדש חודש סיון עד שבאו לה"ס שנתקדש בקדושת א"י

להרחבת ביאור דבריו נזכיר דבר נפלא ממהרי"ל דיסקין זי"ע, כי הנה מצות קידוש החודש כבר קיבל משה רבינו מהקב"ה במצרים, וא"כ היה קידוש החודש של חודש ניסן עוד בהיותנו במצרים, אך קידוש החודש דאייר כבר היה במדבר, מסתמא בין אילים לאחר שנסעו ממרה. וא"כ יש לחקור היכן היה קידוש החודש דסיון, האם קיבל משה עדות החודש עוד בהיותנו ברפידים או רק

כל תליתאי תפסי ליה בקבלת התורה להורות על קיום הדבר

וביאר מהר"ל שזה מה שאמרו בגמ' [שבת פח] 'דרש' ההוא גלילאה עליה דרב חסדא בריך רחמנא דיהב אוריין תליתאי לעם תליתאי על ידי תליתאי ביום תליתאי בירחא תליתאי'. וצריך להבין מה הענין במספר תליתאי. וביאר מהר"ל כי המספר שלש מורה על דבר מחובר ומקויים, ביקש הקב"ה להראות לנו שהתורה"ק נצחית, לכן נתנה לנו בחודש השלישי, ועשה בה ג' חלקים תורה נביאים וכתובים, לעם תליתאי כהנים לויים וישראלים, הכהן חסד מימין, הלוי גבורה משמאל, והישראל מדת התפארת באמצע משלב ביניהם. וכן היו ג' אחרים אהרן מימין מרים משמאל ומשה באמצע במדת התפארת [זוה"ק], והם היו מלוי הבן השלישי, ראובן בחסד שמעון בגבורה ולוי באמצע.

צירוף החודש השלישי מחיבור קצוות דרום וצפון ובפסוקים נפרדים

וביאר הרה"ק מבלאז'וב שזהו הטעם שהצירוף דחודש סיון יוצא מאלו הפסוקים: 'שני אדנים תחת הקרש האחד לשתי ידותיו, ושני אדנים תחת הקרש האחד לשתי ידותיו'. **ולצלע המשכן השנית לפאת צפון עשרים קרש'**. כי הפסוק הראשון מדבר מעשרים קרש דצד דרום, והתיבה האחרונה מצד דרום הוא 'ידותיו', ואח"כ בא הפסוק השני העוסק בצד צפון, הרי לנו שתי קצוות דרום וצפון, ובהמשך כתוב שהיה חיבור בין הצדדים ע"י הבריח התיכון בתוך הקרשים מבריח מן הקצה אל הקצה, נמצא שנתחברו הקצוות המרוחקות זו מזו ע"י בריח אמצעי, מבריח מן הקצה הדרומי אל הקצה הצפוני.

כוח החודש השלישי והתורה לחבר במחלוקת ימין ושמאל דישראל

וזהו כל מהותו של חודש סיון, החודש השלישי, שהוא משלב בין שתי דברים רחוקים, ולכן צריך דווקא שהצירוף יתגלה מתוך שני פסוקים נפרדים, כי זהו כוחו של חודש סיון לייצר צירוף שלא עלה על דעתנו, תיבה אחרונה מפסוק זה, וג' תיבות מפסוק שלאחריו, כי באמת היה שם בריח התיכון לחבר ביניהם, והוא סוד חודש סיון, כח האחדות שמאיר בו.

ולכן לא היו תרעומות ומחלוקת כשחנו בהר סיני, כי חילוקי הדעות נגרמים ע"י שפלוני רואה את הדבר

לקדש את החודש, ממילא חנו שם כאיש אחד בלבד אחד, כי הלב הרגזני נשאר בחוץ לארץ.

ללמד שהיה שלום לעמו בר"ח סיון כפי שהיה בר"ח ניסן דהקמת המשכן

ועתה נגש לדברי ה'צבי לצדיק' להבין מדוע יוצא צירוף חודש סיון מזה הפסוק ע"פ מש"כ הרה"ק מאפטא זי"ע ב'אוהב ישראל'⁵ על דברי המדרש 'אשמעה מה ידבר הא"ל אל עמו, ידבר שלום אל עמו ואל ישובו לכסלה', ביום שהוקם המשכן נכנס משה והיה שומע קול ה', אמר משה 'אשמעה מה ידבר הא"ל', שמע את הקב"ה אומר 'מה ידבר הא"ל, ידבר שלום אל עמו', הקב"ה דיבר מענין השלום, באותו יום שהוקם המשכן היה שלום גדול בכל העולמות, ושלום בין בני ישראל.

ולכן ביקשו חז"ל להקיש גז"ש 'הזה הזה' ר"ח סיון מר"ח ניסן, שהשלום הגדול שהיה בר"ח ניסן, הן בעולמות עליונים והן בין בני ישראל, כך נמשך השלום על ר"ח סיון, ועמדו כאיש אחד בלב אחד.

ונמצא דלפי הפירוש הראשון היה הגז"ש לר"ח ניסן הראשון, לפני יציאת מצרים, ולפי פירוש זה מדובר על ר"ח ניסן, יום הקמת המשכן, בו אמר הקב"ה 'ידבר שלום אל עמו', אף כאן עמדו כאיש אחד בלב אחד.

וכתב ה'צבי לצדיק' ביאור נפלא על צירוף פסוק זה, וב"ה נרחיב בביאור דבריו הק' ע"פ דברי המהר"ל זי"ע בכ"מ שהמספר 3 מורה על אחדות וחיבור. הקליעה בין שתיים לא מתחברת אא"כ יהיו שלשה, כגון בקליעת חלות צריך שיהא קו אמצעי ביניהם שיחבר וישלב את הקו הימני ואת הקו השמאלי. שתיים אפשר לשזור, אך בלי קשר למעלה ולמטה לא יהיה להם חיבור, רק כשיש שלישי ביניהם אפשר לקלוע ולחברם, והחוט המשולש לא במהרה ינתק.

ולכן אסרו חז"ל את הזוגות, שמספר שתיים מראה על פירוד, כשיש שלשה, יש חיבור.

אברהם אבינו היה מקצה מזה, יצחק אבינו מקצה מזה, ויעקב הוא הבריח התיכון המחבר ומשלב ביניהם.

5 וכמדומה שמענין זה דיבר הרה"ק מאפטא זי"ע בהחתונה הגדולה באוסטילה.

בן קמצר היה לו יכולת לכתוב ד' אותיות שם הוי"ה ב"ה, זהו יחוד וחיבור שאין כמותו.

והנה שם הוי"ה דחודש סיון יוצא משני פסוקים שיספיק ביניהם, ידותיו בסוף פסוק, ולצלע המשכן השנית דפסוק השני. הרי שהחודש סיון לוקח שני פסוקים נפרדים ומאחד ביניהם בר"ת של שם הוי"ה ב"ה, לא תיבת וידבר אלא שם הוי"ה ב"ה יוצא מצירוף שני פסוקים נפרדים. יש כאן הוראה על הכח הגדול שיש לחודש סיון, לחבר בין הנפרדים.

אם חודש סיון יכול לאחד בין שני פסוקים נפרדים, הוא גם יכול לאחד בין שתי יהודים, זה ימני וזה שמאלני, והרי הם כאיש אחד בלב אחד. שהרי זה הצירוף חיבר את 'ידותיו' דצד דרום, עם 'לצלע המשכן השנית' דצלע השנית. כי בבואם למשכן ה', שכחו לגמרי את חילוקי הדעות והיו כאיש אחד בלב אחד.

שלושה בעבור שיש בו זוג ויש בו נפרד זה נקרא מספר שלם

וזלה"ק דרבינו המהר"ל ב'גבורות השם' פרק לא: 'כי האחד אין בו רבוי ואינו נקרא מספר, ומספר שנים אינו מספר שלם כי אין בו רק זוג ואין בו נפרד, אבל שלשה בעבור שיש בו זוג ויש בו נפרד נקרא זה מספר שלם, ובעבור שהשלישי הוא מספר שלם, מוכן הג' יותר לקבל השלימות, ולפיכך הובחר לוי שהוא השלישי להיות יוצאים ממנו הגואלים בעבור הכנתו שיש לשלישי אל קבלת השלימות שהוא היה השלישי ועוד יש להאריך בזה ואין כאן מקומו'.

פס"ח עולה קמ"ח וקמ"ח עם תור"ה עולה עצר"ת להורות דלא סתרי

מחר ביום ב' סיון יארציט ה'אהבת ישראל' מוויז'ניץ זי"ע, וכתב ע"פ הגימטריא הידועה של חמיו ה'אמרי נועם' מדז'יקוב זי"ע, פסח בגימ' קמח, כי בפסח נדונין על התבואה, ונשפע בו פרנסה, 'הביאו לפני עומר כדי שתתברכו התבואה שבשדות'. 'קמח - תורה' בגימ' 'עצרת' שהוא חג השבועות, וכמובן שצריך להוסיף 'עם הכולל' ששם יש תורה ויש קמח...

בהסתכלות אחת, ופלוני רואה את הדבר בהסתכלות הפוכה, זה בצפון וזה בדרום, זה ימני וזה שמאלי. עד שבא מספר שלש ומכריע ביניהם, ויחן שם ישראל, כאיש אחד בלב אחד.

והנה תיבת 'דרום' כתובה בראשונה בתורה רק בפרשת וזאת הברכה, עד שם זה נקרא 'ימין', 'תימנה', כדרך כל מחלוקת שבעולם שאומרים שפלוני ימני ופלוני שמאלי. ועל זה גופא הם דנים מיהו ה'ימני'... ובלשון אידיש אמרו על דבר נכון 'רעכט' כתרגום תיבת 'ימין'. כי כל אחד עומד על שלו וטוען שהוא הימין, והחולק עליו הוא השמאל.

אך בית שמאי ובית הלל שנחלקו בתורה לשם שמים, 'לא נמנעו מלהתחתן אלו עם אלו', אף שזה קו ימין וזה קו שמאל, הרי הם עם תליתאי ואוריין תליתאי ביום תליתאי, התורה"ק מחברת ביניהם שלא יהיה מחלוקת ביניהם ויוכלו להשתדך באהבה ושלוש, זהו כוחה הגדול של התורה"ק, דווקא ע"י שהיא אוריין תליתאי.

אין יחודא שלים ואחדות כשם הוי"ה וצירפו בסיון מפסוקים נפרדים

ולזאת יוצא חיבור השם הקדוש דחודש סיון מצד דרום וצד צפון שנתאחדו, אף שהיו בשני פסוקים נפרדים. ומתוכם יוצא שם הקדוש, שם הוי"ה ב"ה שאסור להפריד ביניהם, אין לך תיבה בתורה שאסור להפריד בה כשם הוי"ה ב"ה, רק עמלק רוצה לעשות פירוד ח"ו, היה לא תהיה. אך אנו יודעים ששם הוי"ה ב"ה אחד ומיוחד שאין יחוד כמוהו.

וכן ביאר הג"מ רבי יעקב עמדין על המשנה 'בן קמצר לא רצה ללמד על מעשה הכתב' והזכירוהו לגנאי. וביאר הרב ברטנורה שהיה כותב שם הוי"ה ב"ה עם ד' קולמוסים בבת אחת. וביאר רבי יעקב עמדין שהיה בחכמה זאת לימוד נפלא על השם הקדוש והנורא, שם הוי"ה ב"ה. כי בדרך כלל שאין הסופר יכול לכתוב כולו בבת אחת, יש רגע אחד שהאות י' עומדת בלא ה', וכן אות ו' עומדת בלא ה', זהו רגע של פירוד ח"ו. בשאר התיבות שהסופר כותב מותר לו להפסיק, כגון שכתב ויד דוידבר, מותר לו ללכת לישון ומחר להמשיך לכתוב בר דוידבר. אבל בשם הוי"ה ב"ה אסור להפסיק בין האותיות. כשהסופר כותב שם הוי"ה ב"ה הוא זמן קדוש ונורא, אינו עונה טלפונים באמצע, כדי שלא יהיה פירוד בין האותיות הקדושות.

אלא שיש חידוש גדול לחודש סיון, שצירוף שמו יוצא מ'ידותיו, ולצלע המשכן השנית, כי זבולון שייך לצד צפון דמשכן ה', כי הוא שייך לשלחן שהוא שורש הפרנסה, ויששכר שייך לצד דרום, צד המנורה וחכמת התורה. אמנם מבואר בפסוקי התורה ומפורש ברש"י שהשלחן צריך 'להסתכל' על המנורה, וכן המנורה על השלחן, אף שצריך להיות מזבח הקטורת באמצע המשכן, היה המזבח משוך כלפי חוץ כדי שלא יפסיק בין המנורה והשלחן שהם צריכים להיות מחוברים ביותר.

וזהו ה'קליעה' הנפלאה שקלע הקב"ה בסדר הדגלים, שנתן את ה'קמח' דזבולון בחודש סיון, ואת ה'תורה' דיששכר בחודש אייר. ונתן לנו הקב"ה אורייתא תליתא שיש בכוחה לקלוע ולחבר התורה עם הפרנסה, קמח עם תורה בגימ' עצרת. וכמבואר ב'אהבת ישראל' שביו"ט שבועות זוכין לשני שלחנות. 'אורך ימים בימינה ובשמאלה עושר וכבוד', והימין והשמאל נתאחדו בשם אחד.

לימד שיהיו ד"ת חביבים כאילו היום ניתנו אף שבר"ח סיון עדיין לא קבה"ת?

ועתה נעסוק בתורת היום הזה, 'בחודש השלישי לצאת בני ישראל מארץ מצרים, ביום הזה באו מדבר סיני', ופרש"י... 'שיהיו דברי תורה חדשים [וי"ג חביבין] עליך כאילו היום ניתנה'. והקשו הרה"ק מקאצק זי"ע והרה"ק רבי צדוק הכהן זי"ע [פרי צדיק ר"ח סיון אות ב] והרי בראש חודש סיון עדיין לא ניתנה תורה, איך דרשו על הפסוק 'בחודש השלישי' שיהיו דברי תורה בעינינו כאילו היום ניתנו, והרי באותו היום עדיין לא ניתנה תורה, וא"כ מה שייך לדמות את ההתחדשות בתורה כאילו היום ניתנה, והרי באותו יום עדיין לא ניתנה?

ותירצו כי מצאנו ג' פעמים ברש"י בחומש שמזכיר ענין זה שהתורה תהא בעיניך כחדשים. האחד הוא בפרשת שמע [דברים ו ו] 'והיו הדברים האלה אשר אנכי מצוך היום - לא יהיו בעיניך כדיוטגמא ישנה שאין אדם סופנה אלא כחדשה שהכל רצין לקראתה'. השני הוא בפרשת כי תבא [דברים כו טז] בענין וידוי מעשר: הַיּוֹם הַזֶּה ה' אֱלֹהֶיךָ מִצְוָה לַעֲשׂוֹת אֶת הַחֻקִּים הָאֵלֶּה וְאֶת הַמִּשְׁפָּטִים וְשִׁמְרָתָם וְעֲשִׂיתָ אוֹתָם בְּכָל לְבָבְךָ וּבְכָל נַפְשְׁךָ: ופרש"י: 'היום הזה ה' אלהיך מצוך - בכל יום יהיו בעיניך חדשים כאילו בו ביום נצטוית עליהם'. השלישי הוא כאן בפרשת יתרו, ביום הזה באו מדבר

וביאר כי בפסח עסקנו במצוה גשמית שהיא האכילה, אכילת מצה ומרור, שתיית יין, וכשזוכין אוכלין קרבן פסח צלי, ונמשך בו פרנסה לעולם, כמבואר באריכות בדברי הרה"ק רבי פינחס'ל קאריצער זי"ע. אבל בחג השבועות הוא רק לימוד התורה, שהוא ענין רוחני. אך בגמ' פסחים דף סח אמרו חז"ל לעסוק בחג השבועות גם בסעודה, 'הכל מודים דבעצרת בעינן לכם'. כי מבואר במשנה אבות 'אם אין קמח אין תורה, אם אין תורה אין קמח'. וזהו הגימט' 'קמח' עם 'תורה' ביחד 'עצרת'.

העלה צירוף חודש סיון מצפון שולחן הפרנסה ודרום מנורת התורה

והוסיף ה'אהבת ישראל' לבאר צירוף דחודש סיון שבו חג העצרת, מפסוק 'ידותיו ולצלע...' כי שורש התורה הק' מהמנורה שבצד דרום במשכן ה', ושורש הפרנסה מהשלחן שבצד צפון במשכן ה'. כמאמרם ז"ל 'הרוצה להחכים ידרים והרוצה להעשיר יצפין'. ולכן מצאו חז"ל פסוק דחודש סיון ב'ידותיו ולצלע המשכן השנית', כי 'ידותיו' הוא מצד דרום, רמז לאור התוה"ק, 'ולצלע המשכן השנית' מצד צפון, שורש השלחן שמשם ה'קמח', כי תורה עם קמח בגימ' עצרת... ודפח"ח.

כי באמת במושכל ראשון יש סתירה בין שני הדברים האלה, התורה והקמח, כי כל הרוצה להצליח בתורה צריך להתרחק מכל גשמיות, וכמו שדרשו חז"ל 'לא מעבר לים היא, לא תמצאנה לא בתגרנים ולא בסחרנים', ולכן צריך את הכח הנפלא שיש ל'ירחא תליתאי', שמחבר בין התרתי דלא סתרי. ובעצרת בעינן דווקא 'לכם', באופן שה'קמח' רק יסייע ל'תורה' וביחד יהיו בגימ' 'עצרת'.

חודש אייר שקיבלו קמח כנגד יששכר וסיון שקיבלו תורה כנגד זבולון

ובזה מובן חידוש פלא בפרשת במדבר. כי הנה נודע מדברי האריז"ל שי"ב חודשי השנה כנגד י"ב שבטי ישראל, [ומבוא הרבה ב'בני יששכר'] והקשה הגר"ח פלאגי זי"ע דא"כ איך היה סדר הדגלים 'יהודה יששכר זבולון', הרי שחודש ניסן כנגד יהודה, חודש אייר כנגד יששכר וחודש סיון כנגד זבולון. והרי בפועל היה הפוך, כי 'קמח' קבלנו בחודש אייר, בירידת המן, ו'תורה' קבלנו בחודש סיון, וא"כ היה צריך לתת את זבולון לאייר ואת יששכר לסיון?

תמיד בעינינו כחדשים, אף שבזה היום, א' סיון, עדיין לא ניתנה תורה, אין הכתוב מדבר על עצם התורה והמצוה, כי על התורה כבר כתוב בפרשת ואתחנן ועל המצוה כבר כתוב בפרשת כי תבא, שצריכים להיות בכל יום כחדשים. כאן הוסיף הכתוב ללמדנו על ההכנה למצוה, כי ביום א' סיון התחלנו בעבודת ההכנה לקבל את התורה. ומכאן למדנו שגם ההכנות צריכים להיות בהתחדשות.

אם אדם הולך לבית המדרש בעצלתיים ורגליים עצלות, גם טלית ותפילין וגם התפילה והתורה יהיו ח"ו בעצלתיים, כי הכל תלוי בהתחדשות הלב בעת ההכנה. כמו ביום א' סיון שהתחילו ימי ההכנה, ושם למדנו על ההתחדשות הנדרשת בשעת ההכנה, אם הוא רץ בהתלהבות, יש תקוה שיזכה גם להתלהב ולהתלהט בתורה ומצוה בבית המדרש. אם לאו, העיקר חסר מן הספר.

בעבור היות יום בואם לסיני שמחה להם ויו"ט כי ידעו ששם יקבה"ת

והנה מלבד הפירוש הנוהג אש שלהבת בדברי האור החיים הק' בפסוק זה, יש כבר לשון נורא בדברי הרמב"ן כאן: 'בעבור היות ביאתם במדבר סיני שמחה להם ויום טוב, כי ידעו ששם יקבלו את התורה כמו שכבר הגיד להם מה שנאמר לו תעבדון את האלקים על ההר הזה'.

היו"ט הוא שזכו לבא לבית המדרש, אף שעדיין לא למדו כלום, כי 'יומא קמא לא אמר להו ולא מיד'. ואדרבה בגלל זה לא אמר להם כלום, כדי ללמד לימוד מיוחד על ההתחדשות בהכנה למצוה, אילו כבר היה מלמדם ביומא קמא, היה הדבר כלול בפסוק שבפרשת שמע, שהתורה תהא בעיניך כחדשים, היום ר"ח סיון עשו יו"ט מיוחד על עצם ההליכה לבית המדרש.

כשמכניס אדם בנו לת"ת עושה סעודה ואותו היום כאילו הקריבו לפני ה"ס

בפרשת בהעלתך מדברים עה"פ 'ויסעו מהר השם' ודרשו חז"ל 'כתינוק הבורח מבית הספר'. צריכים להדגיש אלפים ורבבות פעמים ככה על מה שבאו לבית המדרש בשמחה גדולה כמו חתונה בשמחה עצומה. משל לתינוק הבא לתלמוד תורה בפעם הראשונה, שותים לחיים ואוכלים לעקיק, אף שאינו לומד הרבה תורה באותו יום. הוא מחלק פעקעלעך וכולם ששים ושמחים איתו,

סיני, 'שיהיו דברי תורה חדשים [חביבין] עליך כאילו היום ניתנה'.

יש להתבונן מדוע הוצרכנו לשלשה לימודים על ענין אחד. כי באמת כל אחד מהם מלמד על ענין מיוחד. בפרשת שמע למדנו ש'לימוד התורה' יהיה בעינינו כחדשים, כי הפסוק 'והיו הדברים האלה אשר אנכי מצוך היום' מדבר על לימוד התורה, רש"י מלמדנו שבכל יום כשאתה פותח את החומש, משניות, גמרא, שו"ע זוה"ק וכו', לא יהא בעיניך כספר ישן, אלא כדבר חדש שזה עתה יצא לאור והכל רצין לקרותה. כי באמת בפנימיות הוא ענין חדש לגמרי. כי גם כשאדם לומד דף גמרא מאה פעמים, מובטח לו שיטעם בכל פעם טעם חדש. ולכן אין לו להסתכל על התורה כספר ישן אלא כספר חדש.

והפסוק בפרשת כי תבא מדבר על קיום המצוות, 'מצוך לעשות', לעשות דייקא, בכל יום נצטוית עליהם. שצריך אדם לגשת בכל יום לטלית ותפילין כאילו היום מניח בפעם הראשונה. כי בגשמיות אין אדם מתחדש בגיל שבעים שנה בהנחת טו"ת כשם שהוא הניח תפילין ביום הבר מצוה וטלית גדול ביום החתונה. לזאת אמרה תורה שמעשה המצוות יהיו בעיניך כחדשים.

אם יהיו בעיניך כחדשים בהכנה כן יהיו גם בלימוד התורה וקיום המצוות

הלימוד השלישי הוא כאן בקבלת התורה, כאן למדנו שההליכה לבית המדרש בכל יום, יהיה כהליכה ראשונה. כאן אנו לומדים על ההכנה למצוה.

כתוב בשו"ע שכשרואים יהודי הולך ברחוב, צריך שיהיה ניכר עליו אם הוא הולך לבית המדרש או לבנק, כשהוא הולך לבנק הוא שורך רגליים עצלות, ומסיח דעת מכל הענין שהוא צריך ללכת אליו, וקורא מודעות ברחוב, בעצלתיים ימך המקרה. אך כשהוא הולך לבית המדרש הוא רץ בהתלהבות ולהט אש, אינו סוחר רגליו, אינו עוצר לקרוא מודעות ברחוב, אלא רץ בזריזות למקור חייו, 'אחת שאלתי מאת ה' אותה אבקש', וצריך שיהיה ניכר בצורת ההילוך וההכנה שהוא עתה בדרכו לבית המדרש.

ובזה מתרצים הגה"ק מקאצק ומלובלין זי"ע פסוק 'ביום הזה באו מדבר סיני' ללמדנו שהתורה תהיה

פעם אחת אמר לו אחד החסידים: 'רבי מצאתי אתכם היום בספר התהילים'. תמה הרבי ושאל איפה מצאתני? השיבו החסיד: 'בתהילים פרק עב, שם מתפלל דוד המלך על בנו שלמה, לשלמה אלקים משפטיך למלך תן, ובהמשך כתוב 'יפרח בימיו צדיק', ר"ת יב"צ, כשם הרבי ישראל בן צפורה...'

שאל הרבי, וכי ראית מה שכתוב שם ברש"י על תיבות הללו? רש"י אומר תיבה אחת בלבד 'יפרח בימיו צדיק - ישראל'. ע"כ סיפור המעשה.

וצ"ע האם ביקש הרבי להודות לאותו חסיד, שאכן הפסוק מדבר עליו, שהרי רש"י כתב 'ישראל' כשמו.

ראיתי בתולדות הרה"ק מסאטמר זי"ע שה'אהבת ישראל' היה ענו ושפל רוח באופן מופלג, עד שפעם אחת ביקש ממנו שיתפלל עליו ואמר לו 'הרבי יוכל לזכור את שמי ישראל בן צפורה, שהוא מרומז בפסוק 'יפרח בימיו צדיק'. והרה"ק מסאטמר חזר והשיבו 'שמי יואל בן חנה, ומרומז בר"ת 'יעלזו ח'סידים ב'כבוד'.

הרי שה'אהבת ישראל' השתמש עם הר"ת הזה שאמר לו אותו החסיד.

אך באמת צריך להבין מה כוונת רש"י בכך שאמר 'ישראל'. והרי אין דרכו של רש"י לפרש רמזים על רבי מוויז'ניץ.

י'פרח בימיו צדיק ישראל כפרש"י

והביאור הוא כי בפרק זה מתפלל דוד על שלמה בנו, וא"כ לא שייך לפרש 'יפרח בימיו צדיק' רק על שלמה לבדו, דא"כ מה הפירוש 'בימיו', בימיו של מי? אם בימי שלמה המלך, על איזה צדיק התכוון דוד לבקש שאותו צדיק יפרח בימיו של שלמה?

לזאת פרש"י שהכונה על כלל ישראל, שבימיו של שלמה יפרח ישראל כצדיק.

ומבואר בספה"ק, מהר"ל ועוד, שהגילוי של 'שיר השירים' שהוא קדש קדשים, 'ולא היה העולם כולו כדאי כיום שניתנה בו שיר השירים לישראל', כי מגילה זאת מגלה בעולם את פנימיות הלב של איש מישראל שהוא תמיד כוסף ומתגעגע להשי"ת, ובאמת הוא תמיד במדרגת צדיק, אף כשבגלוי הוא נראה רחוק מזה, כבר נאמר בשיר השירים 'אל תראוני שאני שחרחרת ששזפתני השמש, בני אמי נחרו בי', השחור שעלי זה לא אני, אני

והיו רגילים ההורים ללבוש שטריימל ובעקיטשע לרוב השמחה שמביאין אותו לבית המדרש.

זהו היו"ט של ר"ח סיון, 'הולך ואינו עושה', אם יעשה, נמצא עושה מצוות חבילות חבילות. היום עושין עסק מעצם ההליכה, שכר הליכה בידו. לכן לא אמר להם ולא כלום, כדי לעשות שמחה עצומה מעצם ההליכה לבית המדרש.

כתוב במחזור ויטרי 'כשאדם מכניס בנו לתלמוד תורה, עושה סעודה, ואותו היום כאילו הקריבו לפני הר סיני **דכתיב ביום הזה באו מדבר סיני**'. ממש כיום זה ר"ח סיון, באנו למדבר סיני, כשמחת הבאת התינוק לבית הספר ביום הראשון.

כמה שרואים על האדם שהוא שש ושמח עם 'באו מדבר סיני', כך יתקיימו בו שאר דברי רש"י בפרשת ואתחנן ופרשת כי תבא, שהתורה והמצוה יהיו בעיניו כחדשים. כי אדם נפעל לפי פעולותיו, מי שמזדרז לרוץ לבית המדרש בשמחה, ואינו קורא מודעות בדרך, חזקה עליו שגם יזכה ללמוד ולהתפלל בשמחה והתלהבות.

אילו קרבנו לפני ה"ס בר"ח סיון דיינו לעשותו יו"ט על ההילוך לקבה"ת

'אילו קרבנו לפני הר סיני ולא נתן לנו את התורה דיינו'. הדברים נאמרו על היום הזה, ר"ח סיון, כי רק היום לא נתן לנו תורה, יומא קמא בלבד, מחר כבר אמר לנו דברים קשים כגידים, הגבלה ופרישה, אבל ביום הראשון רק 'קרבנו לפני הר סיני, ולא נתן לנו את התורה', 'דיינו לעשות בו יום טוב', כדי לקיים 'היום, כאילו ניתנה לך היום'. היום ממש.

יום שני ב סיון תשפו

(מס' שיעור 42527977)

י'פרח בימיו צדיק - הילולת האהבת ישראל מוויז'ניץ זי"ע << ואכרה לי בחמר ולתן - יום טוב דיומא קמא {ב'} >> ואשא אתכם כמשל הנשר

יארציט האהבת ישראל מוויז'ניץ זי"ע

היום יארציט ה'אהבת ישראל' מוויז'ניץ, הרה"ק רבי ישראל בן רבי ברוך זי"ע ועכ"י.

רבי שלום, וכן מרומז 'ורוב שלום', רבי שלום הגדול, הוא אביו של רבי ישראל.

ואמר הרה"ק מאפטא באותו מעמד: אני אומר לכם שכונת רש"י היתה על הרוז'ניער. זהו הפירוש הפשוט ברש"י... ואם כן י"ל כי גם רבינו האהבת ישראל שנקרא על שמו, נכלל בדברי רש"י, ומרומז בר"ת ישראל בן צפורה... זהו המהות של הצדיקים, לא היתה כוונתם לעצמם אלא לגלות שכל אחד מישראל הוא צדיק.

נקראו ישראל לעורר את כנסת ישראל

הרה"ק מרוז'ין נקרא בשם ישראל ע"ש הבעש"ט זי"ע, ופעם אחת הסביר מדוע סיבב הקב"ה שיהא מרן הבעש"ט זי"ע נקרא בשם ישראל, כי לפעמים יורדת נשמה גדולה מאד לעולם במטרה לעורר את נשמות ישראל שנרדמו בגלותם, פעמים שהילד נתעלף והוא מחוסר הכרה לגמרי, איך מעוררים אותו, ע"י שקורין אותו בשמו, [כן מבואר גם ב'בני יששכר'] כך היה המצב של כלל ישראל לפני שנתגלה הבעש"ט בעולם היו כלל ישראל במצב של שינה ותרדמה גדולה, וריחם עלינו הקב"ה ושלח לנו את נשמת הבעש"ט ששמו 'ישראל' כדיכול לעורר אותנו מהשינה ע"י הזכרת שם ישראל. וכבר אמר המשגיח הג"מ רבי יחזקאל לוינשטיין זי"ע שבליטא אומרים כן על נשמת הג"מ רבי ישראל סלנטר זי"ע. יהא כך.

ועכ"פ מה שאמר הרה"ק מאפטא על הרה"ק מרוז'ין 'יפרח בימיו צדיק, ישראל', גם הוא היתה כוונתו על כל אחד מישראל, כדי לעורר אותם מהשינה, אמור מעתה שגם היתה כונת רש"י על ה'אהבת ישראל', ולא שהמכוון עליו בפני עצמו אלא על כל אחד מישראל, שיפרח נקודת צדיק שבכל אחד.

מה בין אהבת חינוך לשנאת חינוך?

פעם אחת היה רבינו בוינה, והיה שם גברא רבא, והסתכל על מעשיו וראה אותו איך שהוא מחבק יהודי מגושם מאד מאד, באהבה אין סופית. אח"כ תמה הגברא רבא ושאל אותו 'מה עושה הרבי?'

השיבו רבינו ואמר: 'מעניין מאד, שנאת חינוך כן מובן בעולם, רק אהבת חינוך לא מובן להם'.

הוא היה אומר: 'מוטב להכשל מאה פעמים באהבת חינוך, מלהכשל בשנאת חינוך פעם אחת'.

אוהב את השי"ת וחפץ לעשות רצונו ולהתדבק בו. אלא שהתפזרתי בין האומות, ונשאו את רדידי מעלי, הכוני פצעוני, לכן אני שחרחרת בחיצוניות, אבל אעפ"כ 'אם תמצאו את דודי, מה תגידו לו, שחולת אהבה אני'. יהודי שמסתובב בתיאטרון או במגרש כדורגל, עליו נאמר 'הכוני פצעוני', ואעפ"כ מגלה שלמה המלך ע"ה צדקותו של כל אחד מישראל גם כשנראה מושחר מבחוץ.

זוהי תפילת דוד על שלמה 'יפרח בימיו צדיק', בימיו של שלמה מהלך יפרחו ישראל בנקודת צדיק שלהם. לכן פרש"י 'ישראל', היינו שזהו תפקידו של שלמה המלך ע"ה לגלות כי עמך כולם צדיקים. ופרוח יפרח עליהם שם צדיק. כי כל ישראל יש להם חלק לעולם הבא, יש צדיקים נגלים ויש צדיקים מכוסים שצריך לגלותם.

יפרח בימי שלמה נקודת הצדיק בישראל

רבינו ה'אהבת ישראל' מצא את עצמו בפסוק זה, לא היתה כוונתו שהוא הוא הצדיק הגדול שמדברים אליו, כי הוא שפל ונבזה ונמאס בעיניו, אלא שמרוב אהבתו את ישראל מצא את עצמו בזה הפסוק המגלה שכל ישראל הם צדיקים.

לא לחינם נקרא צדיק זה בשם 'אהבת ישראל', אהבתו המופלגת לכל אחד מישראל נודעה בשער בת רבים, היה יכול לקרב אנשים רחוקים ומרודים, כאלה שלא היה שייך לעמוד בארבע אמותיהן לא ברוחניות ולא בגשמיות, אעפ"כ היה מחבקם ומנשקם ורואה בהם רק טוב וחסד.

ולכן אמר לאותו חסיד 'וכי ראית מה רש"י מפרש שם, 'ישראל', נעשה כאומר לו, אתה רוצה לפרש את הפסוק רק עלי, אבל ברש"י תבין שהכונה על כל אחד מישראל.

אהבת ישראל מהרה"ק מרוז'ין והבעש"ט

רבינו נקרא בשם זה ע"ש זקנו הרה"ק רבי ישראל מרוז'ין, כי זקנו הצמח צדיק זי"ע היה חתנו. ונודע שבשעה שראה הרה"ק מאפטא זי"ע את הרה"ק מרוז'ין זי"ע אמר בשעתו לפרש רש"י זה 'יפרח בימיו צדיק - ישראל' על הרה"ק מרוז'ין. וזהו ההמשך 'ורוב שלום עד בלי ירח', כי אביו הרה"ק רבי שלום מפראבישט זי"ע היה מכוונה בפי חסידים 'רבי שלום הגדול- דער גרויסער

קדש עצמך במותר לך לשנוא ע"ה

בנו הרה"ק רבי ברוך'ל מסרט ווי'זניץ מחיפה צוק"ל סיפר שפעם אחת אכל אצל אביו אחד מחתניו, וראה שרבינו מקרב אנשים רחוקים מאד, אפילו כאלה שהם עמי הארץ לכל הדעות, תמה ושאל את חמיו 'והכתיב בגמ' פסחים דף מט, עם הארץ מותר לשנאותו'. השיבו רבינו תיכף ומיד: 'קדש עצמך במותר לך'...

לא כל דבר שמותר, צריכים לעשות...

זכותו יגן עלינו ועל כל ישראל אמן.

יומא קמא היה להם יו"ט על שהגיעו

נחזור לענייננו, הננו בעיצומם של ימי ההכנה למתן תורה, בשיעור הקודם למדנו שביום הראשון שבאו להר סיני היה לנו כיום טוב, אע"פ שלא קבלנו שום דיבור של תורה, כי יומא קמא לא אמר לנו ולא מיד, משום חולשא דאורחא, מ"מ היתה השמחה עצומה מאד בעצם זה שזכינו לבא לפני הר סיני. וכמבואר ברמב"ן. היה זה עסק מיוחד לכבוד שמחת הכניסה לבית המדרש, כפי ההתלהבות בעת ההכנה, גם יהיה בעיניו כחדשים בהמשך בלימוד התורה וקיום המצוות בהתלהבות הלב.

הורה שמואל בפני עלי שהחמיר לשחוט בכהן

שמעתי בשם הג"מ רבי יצחק הוטנר צוק"ל שהוסיף לבאר ע"פ מש"כ בגמ' ברכות לא, אמר רבי אלעזר שמואל הנביא מורה הלכה בפני רבו היה, בהיותו ילד קטן, כשהביאה אמו קרבן לבית ה', המתינו לכהן שישחט את הפר, וכתוב 'וישחטו את הפר ויביאו את הנער אל עלי', והקשו בגמ' מה ענין שחיטת פר להבאתו לפני עלי, אלא שאמר להם עלי לקרוא לכהן שישחט, ראה שמואל ואמר להם שאין צריכין כהן לשחיטת הקרבן, כי רק מקבלה ואילך מצות כהונה. שחיטה בזר כשרה. תיכף 'וישחטו את הפר, ויביאו את הנער אל עלי', עלי הכהן שאל אותו 'הא מנא לך'.

ובחת"ס מבואר כי עלי הכהן גם ידע מהלכה זאת, אלא שהנהיג עלי מנהג מיוחד שהשחיטה גם תהא ע"י כהן, כי בימים ההם היתה התרשלות הכהנים בעבודת בית ה', כמבואר שם במעשה דחפני ופינחס שהיו מעכבים קרבנות הנשים וכו'.

למה אהבת ישראל שלך מגודל!?

עוד אמר רבינו ש'אהבת חינו' הוא תיקון על 'שנאת חינו'. וכמעשה המובא בגמ' שפעם אחת אמרו לאחד 'מדוע זקנך מגודל', הרי כדי שלא לעבור על איסור השחתת זקן, יכולין לצאת ידי חובה בזקן קצר, למה זקנך מגודל? השיבו הלה 'הא כנגד המשחיתים'. היות ויש אנשים המגלחים זקנם בתער רח"ל, לכן אני מגדל זקן ארוך.

כך מותר לו לרבינו לאהוב יהודי בחינם, יהא כנגד המשחיתים ונכשלין בשנאת חינו. יש כ"כ הרבה שנאת חינו בעולם, שמותר לו להכשל באהבת חינו...

'למה אהבת ישראל שלך מגודל, יהא כנגד השונאים'.

ציצית אחת זה בשבילך

יושב כאן יהודי יקר שביקרים הג"מ רבי אברהם כהן שליט"א, הוא זכה לשמש בקודש אצל הג"מ רבי חיים פינחס שיינברג צוק"ל, ראש ישיבת תורה אור. וכנודע שהיה לו מנהג להדר מאד במצות ציצית, היה לובש עשרות טליתות קטנות ועשרות טליתות גדולות. ולעת זקנתו רבתה עליו הטרחה מאד, כי גופו היה קטן ודק מאד, אף שבחיצוניות היה נראה גברא רבה...

זכורני כד הוינא טליא היינו גרים ברחוב סורוצקין 6 מול הישיבה, ראיתי מהחלון את ראש הישיבה מגיע לבית הכנסת, והייתי תמה והרי רגליו דקים מאד מאד ואיך גופו רחב באופן מופלג, עד שהסבירה לי אמי תחי' שרוחב גופו אינו ממנו אלא מריבוי הציצית שהוא לובש.

עכ"פ לעת זקנותו היה לו כבד מאד לסחוב משא הכבוד של הציציות, ופעם אחת בא לפניו רופא והוצרך לבדוק לו את הדופק ואת הלב, והתחילו להוריד את כל הציצית מגופו. הרופא עמד ותמה 'כבוד הרב מה כל אלה, למה לא מספיק אחד?' שאל אותו הגר"פ 'אתה לובש ציצית?' אמר לו הרופא, 'לצערך לא'... אמר לו הגר"פ 'אחד, זה בשבילך'...

כשרואים אחד מפליג מאד במצוה מיוחדת, הרי זה מחזק מאד את כל אלה שעדיין לא זכו לקיים אותה המצוה.

כך אמר ה'אהבת ישראל', הריני מפליג במצות אהבת ישראל, להוציא ידי חובה לכל אלה שעדיין נכשלים בשנאת ישראל.

יומא קמא באו ללמוד ונעשו תלמידים מובהקים

ודייק הרב הוטנר שמכאן למדנו שכל הבא ללמוד, כבר נחשב לו כאילו כבר קנה שם חלקו בתורה.

ובזה למדנו מעלת יום א' סיון, אף שעוד לא למדנו כלל, נכללנו בהגדרת 'הבא ללמוד', כבר נעשינו תלמידים מובהקים למשה רבינו מסיני. באנו לישיבת הר סיני לשבת שם שנה שלמה, עד כ' אייר בשנה השנית, וזכינו לקנות שם הרבה תורה, וכמ"ש בפרשת דברים 'רב לכם שבת בהר הזה', הרבה גדולה קבלנו בהר סיני. והכל כבר היה נכלל ביום א' סיון כשבאנו לקבל שם תורה.

יומא קמא לא אמר להו ולא מידי, לא רק משום חולשא דאורחא, אלא כדי שתהא חשיבות מיוחדת לחגיגת הביאה לבית המדרש, הכל נכלל בזה.

ואכרה לי בחמשה עשר כסף בגימטריא ניסן כפרש"י

כתוב בספר הושע [גב] וְאֶפְרָיִם לִי בַחֲמִשָּׁה עָשָׂר כֶּסֶף וְחִמְרֵי שְׁעָרִים וְלִתְּנָה שְׁעָרִים: הקב"ה מספר להושע הנביא בכמה הוא 'קנה' את כלל ישראל, המחיר היה 15 דינרי כסף, וחומר שעורים היינו כור שהוא 30 סאה שעורים, ועוד לתך שהוא 15 סאה שעורים. הרי שהמחיר של כנסת ישראל הוא ט"ו דינרי כסף ומ"ה סאה שעורים.

וברש"י: ת"י ופרקתינון במימרי ביום חמשה עשר לירח ניסן, ויהב ית כסף תקליא כיפור לנפשיהון, ואמרית דיהון מקרבין קדמי עומר ארמותא מעללת שעורין, כלומר לא הוגעתים בדברים קשים, בחמשה עשר כסף בגמטריא נ(י)סן, ובפסיקתא הוא נדרש בט"ו כסף בט"ו בניסן, וחומר ולתך הרי ארבעים וחמשה שהחומר לשון סאה והלתך חצי חומר.

רש"י רק מפרש ענין ט"ו כסף הרומז ליום ט"ז ניסן שגאל אותנו ממצרים, כי כסף בגימ' נס"ן, ולא הוגע אותנו בדברים קשים, רק ביקש קרבן העומר הבא מן השעורים. אך עדיין לא פירש מהו מספר שלושים ועוד חמש עשר סאה שעורים.

קנה ישראל בר"ח סיון בלתך ספיה"ע דניסן וחומר דאייר

והרד"ק ביאר כי המספר של כור ולתך הם ימי העומר עד ר"ח סיון, כי יש לנו ט"ו ימי עומר בחצי השני של חודש ניסן, ועוד שלושים ימי העומר בחודש אייר. הרי

לכן עמד עלי ותיקן שגם השחיטה תהא ע"י הכהן, אם אתם מתרשלים בזריקה וקמיצה, אחייב אתכם אפילו לעסוק בשחיטה. וכמדומה שמבואר עוד בחת"ס כי כשמעיקר הדין היתה השחיטה כשרה בזה, והיה הכהן מתעצל לקבל את הדם ולזרוק הדם על גבי המזבח, וממילא היה צריך למרס בדמו וכו'. ולכן הנהיג עלי תקנה מיוחדת לאותו זמן, שגם השחיטה תהא בכהן.

ואמרו חז"ל כל האומר בני עלי חטאו, אינו אלא טועה, והחת"ס מלמד עליהם זכות שנתעכבו מעבודת הקרבנות כי הלכו לעסוק בתורה, ותלמוד תורה כנגד כולם.

ועכ"פ בגלל תקנת עלי לאותו הדור, שכחו העם שמעיקר הדין השחיטה כשרה בזה. עד שבא שמואל ואמר להם כן. והביאוהו לפני עלי, ושאל אותו 'מנא לך הא', ואמר לו שמואל, 'מי כתיב ושחט הכהן והקריבו הכהנים כתיב מקבלה ואילך מצות כהונה מכאן לשחיטה שכשרה בזה. אמר ליה מימר שפיר קא אמרת מיהו מורה הלכה בפני רבך את, וכל המורה הלכה בפני רבו חייב מיתה אתיא חנה וקא צוחה קמיה אני האשה הנצבת עמכה בזה וגו' אמר לה שבקי לי דאענשיה ובעינא רחמי ויהיב לך רבא מיניה אמרה ליה אל הנער הזה התפללתי'.

גדול הדור היה ובא ללמוד לפניו הן תרי שינויי

וכתבו שם בתוספות: 'מורה הלכה בפני רבך את. ואף ע"פ שלא למד עדיין בפניו מ"מ גדול הדור היה ובא ללמוד לפניו'.

לפום ריהטא משמע שתוס' הקשו מדוע נחשב שמואל כמורה הלכה בפני רבו והרי לא היה רבו כלל, ותירץ שמכיון שהוא היה גדול הדור ובא ללמוד לפניו לכן נחשב כמורה הלכה בפני רבו.

וכתב ה'תרומת הדשן' בסי' קל"ח [בגליון הש"ס כתוב עי' תרוה"ד] שאין זה תירוץ אחד אלא שני תירוצים שונים, האחד הוא 'גדול הדור היה', לו יצויר שהיה גדול הדור אף שלא בא ללמוד לפניו, גם אז אסור להורות הלכה בפניו. וכן כתוב בשו"ע הל' פסח לענין הסבה, שאין להסב לפני גדול הדור, אף כשלא למד אצלו תורה כלל, וגם לא בא ללמוד לפניו, כי גדול הדור דינו כרבו מובהק.

ונמצא שהתירוץ השני הוא 'ובא ללמוד לפניו'. מדוייק מדברי התרוה"ד שהבא ללמוד, אף שלא למד מאומה, כבר נחשב לו כרב מובהק ואסור לו להורות לפניו.

הרי שיש לנו כינוי חדש, 'נכורי בלתך וכו', שכבר זכינו לספור מ"ה ימים לעומר שעורים, ובאנו להר סיני, לאולם החתונה.

התקדשו לי בלתך וכו' דספירת העומר מבהמה לאדם

ומתוך זה למדנו שבימי הספירה אנו ממש נמכרים להקב"ה כביכול, מיום ליום עוד ועוד חלק של הקנין. כי במס' קדושין אנו לומדים על מי שאמר לאשתו: התקדשי לי בסכום מסויים והיה מונה והולך ונותן עוד סכום ועוד סכום, אימתי חלין הקדושין. כך כביכול הקב"ה קונה אותנו בלתך וכו', בחשבון ימי ספירת עומר שעורים, גם כשאתה עדיין לא בגדר אדם, אלא כמי שאוכל מאכל שעורים שהוא מאכל בהמה, אעפ"כ תספור יום אחרי יום, עד שתזכה למדרגת מאכל אדם. כי כן הוא דרך הקנין, שסופרים ונותנים עוד סכום ועוד סכום, כך אנו מכורים בלתך וכו'.

כה תאמר בסדר הזה לבית יעקב קודם לבני ישראל

היום הזה הוריד לנו משה רבינו פרשה מן השמים, ויש לנו להתבונן בה: וּמִשָּׁה עָלָה אֶל הָאֱלֹהִים וַיִּקְרָא אֵלָיו ה' מִן הָהָר לֵאמֹר כֹּה תֹאמַר לְבֵית יַעֲקֹב וְתִגִּיד לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל: אַתֶּם רְאִיתֶם אֲשֶׁר עָשִׂיתִי לְמִצְרַיִם וְאֲשָׂא אֶתְכֶם עַל כַּנְפֵי נְשָׁרִים וְאָבָא אֶתְכֶם אֵלַי: וְעַתָּה אִם שָׁמוּעַ תִּשְׁמָעוּ בְּקוֹלִי וְשִׁמְרַתֶּם אֶת בְּרִיתִי וְהִיִּיתֶם לִי סִגְלָה מִכָּל הָעַמִּים כִּי לִי כָל הָאָרֶץ: וְאַתֶּם תִּהְיוּ לִי מִמְלַכֶּת כֹּהֲנִים וְגוֹי קָדוֹשׁ אֵלֶּה הַדְּבָרִים אֲשֶׁר תִּדְבֹּר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל:

ויש לדייק כמה דיוקים באלו הפסוקים שניתנו לנו היום, ב' סיון, שכבר אין היום חולשא דאורחא והגיע הזמן לדייק ולהתעמק...

ברש"י כתוב: 'כה תאמר בלשון הזה וכסדר הזה'. והוא מלשון המכילתא וכן בגמ' שבת, וצריך עיון דבשלמא 'בלשון הזה' היינו בלשון הקודש ולא בשאר לשונות, אך מהו ענין 'כסדר הזה', איך היה הו"א שהוא יכול לשנות הסדר ממה שאמר לו הקב"ה? וב'שפתי חכמים' פירש 'כסדר הזה, תחלה לבית יעקב ואח"כ לבני ישראל'.

כי לא נאמר לו לעשות מעמד של 'הקהל' האנשים ונשים וטף, אלא אמירה אחת לבית יעקב, והגדה לבית ישראל. וצוהו לעשות כסדר הזה, תחילה נשים ואח"כ

לתך בניסן וחומר באייר, בליל ר"ח סיון כבר ספרנו חמשה וארבעים יום לעומר.

וזה שאמר הקב"ה 'ואכרה לי', באלו הימים קניתי את עם ישראל, אבל מיום ב' סיון אין הוא מונה וסופה, כי כבר קנה אותנו בר"ח סיון, כשבאנו להר סיני, ביום ב' סיון כבר נאמר 'ואביא אתכם אלי', אנחנו כבר שלו, מר"ח ואילך הם כבר ימי מתן תורה.

באו לבית החתנות בר"ח סיון והיא שעת הקבלת פנים

שמעתי פעם מיהודי חסידי שאמר על דברי האור החיים הק' שכתב שלא באנו להר סיני רק בראש חודש סיון ולא קודם לכן, משום שלא יכלנו לסבול להיות בבית חתנות ללא חתונה, וזהו רמז ומקור שנהגו החסידים שאין החתן בא לבית הכלה לפני החתונה. אם בית הכלה היתה סמוכה לביתו היה מקיף מסביב סביב כדי שלא לעבור ליד בית הכלה. כביכול הקב"ה מסבב אותנו במדבר רחוק מהר סיני, כי אי אפשר להיות בבית הכלה ולהתעכב מהחתונה. כך אומר האור החיים הק'.

וא"כ צריך להבין מה עם אלו הימים מר"ח סיון עד שבועות, הרי כבר נמצאים בבית החתונה ועדיין לא קבלנו תורה? ואמר שזה דומה לשעות של 'קבלת פנים', ככתוב בנוסח ההזמנות 'החופה תהא בשעה שבע וקבלת פנים בשעה שש', כבר נמצאים בבית החתנות ומסתובבים הנה והנה, אבל כבר התחיל מעמד החתונה, לולא כן לא היה מביא אותנו להר סיני כבר עכשיו, כי אסור להסתובב בבית הכלה רק מזמן החתונה.

המכורה בלתך וכו' בהושענות ומכורי לתך וכו' ביוצרות

וזש"כ בהושע 'ואכרה לי בחמשה עשר כסף', בט"ו ניסן כשהוציאנו ממצרים, היה זה כשידוך ואירוסין, ואח"כ אמר לנו לספור עומר שעורים ולתך שעורים, ט"ו ימי ניסן ועוד שלושים ספירות לעומר שעורים, עד ר"ח סיון כבר באנו להר סיני, והתחיל מעמד החתונה, קנין גמור.

והנה סדר מספר זה של חומר ולתך, אנו מזכירים אותו בתפילות הושענא רבה, אֵל נָא וְזָכוֹר תִּזְכֹּר. הַנִּכְוִיר בְּלִתְךָ וְכוּ' הוֹשֵׁעַ נָא וְהוֹשִׁיעָה נָא: וכן ביוצר דשבת זכור לרבי אלעזר הקליר: וְעוֹד בֶּל תִּמְכֹּר. נְקוּבֵי בֵן בְּכוֹר: - נְכוּרֵי בְּלִתְךָ וְכוּ'. וּפְאָרְךָ אֲזָכֹר. וְאַרְצְךָ לִזְכוֹר. בְּפָרְשֵׁת זְכוֹר.

חיצים של שמות טומאה וכישוף המכחישים קדושת הענן

וב'שם משמואל' פרשת יתרו תרע"ב כתב שהחיצים שהשליכו המצריים לא היו סתם פצצות ערביות, אלא כח של כישוף, ואמרו חז"ל [סנהדרין סז:]: 'למה נקרא שמם כשפים שמכחישים פמליא של מעלה', כי זה לעומת זה עשה האלקים, עשה הקב"ה כח כזה לאחר חטא עץ הדעת, שיהיה נדמה כאילו יש איזה כח לעומת הקדושה. וחרטומי מצרים היו מושחין חיציהם בשמות של טומאה וכישוף. ועי"ז היה הענן נפגם כביכול מצד אותם הטומאות.

וביאר עוד ע"פ מש"כ בזוה"ק בפרשת משפטים, כי להבדיל בין קודש לחול, כתוב על דוד המלך ע"ה שהרג במכת חרב אחת שמונה מאות גויים, היה חקוק שם הוי"ה ב"ה על אותו החרב.

זה לעומת זה עשה האלקים, עשו המצריים כוחות של כישוף על חיציהם, ולחיבתם של ישראל קבלו ענני הכבוד אותם החיצים הטמאים ולא חששו לכך. כשם שעשה הקב"ה בגאולת מצרים 'ועברתי בארץ מצרים בלילה הזה', אף שזה היה מקום טמא בתכלית, לאהבת בניו הסכים לרדת לשם כדי לגאול אותנו.

ונמצא שהנמשל דומה למשל, שאמרו ענני הכבוד 'מוטב יכנס החץ הטמא בי', כדי להציל את ישראל.

למה לא הפכן מקודם שבאו לענן והחזירנו למצרים כבומרנג?

אמנם עדיין צריכין אנו למודעי, כי בשלמא במשל הנשה אין לו ברירה, אלא להעדיף שיכנס החץ בו ולא בבניו, אך הקב"ה הוא כל יכול, מה לו לקבל בענני הכבוד את החיצים הטמאים, מוטב יתהפכו החיצים כבומרנג בלב המצריים, 'חרבם תבא בלבם וקשתותם תשברנה', כאשר היו הרבה ניסים בטיילים שנוירו מעזה, שנתהפכו והרגו בהם בעצמם. וא"כ מה שיך להמשיך משל הנשר לנמשל זה?

וביאר הג"מ רבי שמעון סופר אב"ד קראקא זצוק"ל ע"פ שיחה שדיבר עם המגיד מישרים דקראקא הג"מ דוד טעבל יפה זצוק"ל, בעל ה'ילקוט דוד', וכתב בספרו מה שאמר לו רבי שמעון בשם אביו החת"ס זי"ע ומה שהוסיף רבי שמעון על דבריו. ולימים כבר הדפיסו חידוש זה ב'מכתב סופר' על התורה.

אנשים. וצ"ע והרי לאו אורח ארעא דנשים מסגי ברישא, [כמ"ש בגמ' ברכות למ"ד אדם וחוה היו דו פרצופין?]

אמירה רכה לנשים ודברים קשים בלשון הזה

ועוד צ"ע בדברי רש"י: 'לבית יעקב - אלו הנשים תאמר להן בלשון רכה: ותגיד לבני ישראל - עונשים ודקדוקין פרש לזכרים. דברים הקשין כגידין (מכילתא)'. והקשו המפרשים איך שייך לומר 'כלשון הזה וכסדר הזה' ואעפ"כ ישמעו הנשים לשון רכה והאנשים דברים קשים כגידין?

כנשר הנושא גוזליו על כנפיו ואומר מוטב יכנס החץ בי

עוד צ"ע בפסוק שלאחריו: 'אתם ראייתם אשר עשיתי למצרים ואשא אתכם על כנפי נשרים ואבא אתכם אלי'. ופרש"י: 'על כנפי נשרים - כנשר הנושא גוזליו על כנפיו שכל שאר העופות נותנים את בניהם בין רגליהם לפי שמתיראין מעוף אחר שפורח על גביהם, אבל הנשר הזה אינו מתירא אלא מן האדם שמא יזרוק בו חץ לפי שאין עוף אחר פורח על גביו לכך נותנו על כנפיו אומר מוטב יכנס החץ בי ולא בבני. אף אני עשיתי כן ויסע מלאך האלהים וגו' ויבא בין מחנה מצרים וגו' והיו מצרים זורקים חצים ואבני בליסטראות והענן מקבלם'.

אף שהלשון מתוק מדבש לשמוע אותו, יש בו דקדוקים רבים, הן בפשוטן של דברים, מה ירוויח הנשר כשיכנס החץ בי, והרי ממילא יפלו בניו כשהוא ימות ע"י החץ, מה להם לבני הנשר אם יהרגו ע"י סייף או יהרגו ע"י סקילה החמורה?

במשל הנשר כואב בשביל בניו ומה שיך זאת בנמשל?

ואף אם ניישב שהכונה שיכנס החץ בו ורק יהיה לו יסורים מזה ולא ימות, לאחר שיכנס בו החץ יעוף עם בניו לאיזה מקום מסתור. עדיין צ"ע, הא דהקשה ה'ערוגות הבושם' שאין המשל דומה לנמשל כלל, כי הנשר אומר 'מוטב יכנס החץ בי' והרי הוא מקבל כאב וצער בעצמו תחת בניו, אך כלפי מעלה לא שייך כלל צער, וכי היה איזה צער כשהענן קיבל את החיצים ואבני הבליסטראות? איזה הוראת אהבה וחבה יש בכך שהענן מקבל את החיצים, ובדרך כלל המשל דומה לנמשל?

חן, כמו 'רואה אני את דברי אמנון', מה שאתם הייתם רגילים עד הנה ללכת בדרך המצריים, 'לא תוסיפון לראותם עוד עד עולם', השליכו את המעשים הרעים מקרבכם, וכי 'הויה יִלְחָם לכם', היינו טענת המקורגים על ההנהגה העליונה, 'ואתם תחרישון?' ולא תשובו בתשובה בשעה כזאת? והרי בהרהור תשובה אחד שלכם, תוכלו לתרץ הקושיות שיש למעלה.

מוטב יכנס הקטרוג במדה"ד שלי וְאִלְחָם ואתם תחרישון בניחותא

הקב"ה שמע את דברי משה, ואמר לו 'מה תצעק אלי', למה אתה מדבר עם בני ישראל שיתבוננו במה שטוענים עלי למעלה, למה אתה מוכיח אותם בעת צרה על התשובה, בזמן כזה צריך רק לרחם עליהם ולהצילם 'דבר אל בני ישראל ויסעו', ואם המקטרג זורק חיצים ובליסטראות 'מוטב יכנס החץ בי', שיאמרו עלי שאינני שופט צדק, ואני נושא פנים לישראל.

אמר הקב"ה למשה רבינו: אתה אמרת להם הויה יִלְחָם לכם בלשון בתמיה, וכי אתם תחרישון מלשוב בתשובה כשהקב"ה נלחם בעבורכם? ואני אומר לך בניחותא הויה יִלְחָם לכם, אכן מוטב יכנס החץ בי, כאשר הנשר אומר. כך לא אכפת לו להקב"ה לישא ולהכיל את הקושיות שמקשין עליו מדוע הוא מרחם על ישראל.

וכן מרומז בפסוק 'ויסע מלאך האלקים', דווקא מדת הדין והצדק נורה בקושיות שרי מעלה, איפה היושר איפה המשפט, ואמר הקב"ה, לא אכפת לו שמדת הדין תתבטל, מוטב יכנס החץ בי.

והנמצא שהנמשל הוא הרבה יותר מהמשל, כי מה לו לחץ שנכנס בנשר, ונאבד נשר אחד מהעולם, אין כ"כ היזק לעולם כפי מדת הצדק והדין של הקב"ה, שזה אחד משמותיו ית' כביכול. ואעפ"כ אומר הקב"ה באהבתו הגדולה לישראל, 'מוטב יכנס החץ בי'.

וכע"ז ביאר ב'עבודת ישראל' שהקטרוגים הם היו החיצים כביכול.

בלשון הזה מר"ש סופר לבית יעקב להרש"ר הירש לבני ישראל

מעתה יתיישוב איך אמר לנו משה דברים שווים לאנשים ולנשים, הנשים שמעו אמירה רכה והאנשים שמעו דברים קשים כגידים. כי הנה מה שלמדנו זה עתה, נשמעים לנו דברים מתוקים מדבש, שהקב"ה מסכים

מהו השם יִלְחָם לכם בלשון נפעל ולא יִלְחָם לכם ע"ש הפעולה?

בפרשת בשלח לפני הנס דקרי"ס אמר לנו משה רבינו 'אל תיראו, התייצבו וראו את ישועת הויה אשר יעשה לכם היום, כי אשר ראיתם את מצרים היום, לא תוסיפון לראותם עוד עד עולם, הויה יִלְחָם לכם ואתם תחרישון'. וצריך להבין מהו הלשון יִלְחָם, לכאן היה צ"ל יִלְחָם, לשון פועל ולא לשון נפעל. והאיך אסור לומר כלפי מעלה שהוא נפעל, ח"ו, הס מלהזכיר.

וכנודע שהחת"ס הגיה טעות שנשתרש בהגדה של פסח בפיוטים בסוף 'כביר הוא לָמוֹד הוא', ואמר שכל האומר לָמוֹד הוא כמחרף ומגדף, וכי מישאו לימד את הקב"ה? ולכן גורס החת"ס 'כביר הוא לוֹחֵם הוא'. לוֹחֵם אבל לא 'נלחם' ח"ו. וא"כ איך כתוב הויה יִלְחָם לכם?

ילחם להושיע עצמו מחיצי המקטרגים ואתם תחרישון מתשובה!?

וביאר רבי שמעון סופר ע"פ דברי רש"י עם משל הנשר, והזכיר התמיהה שאין המשל דומה לנמשל, וביאר ביאור נפלא מאד, כי בפסוק שלאחריו כתוב 'ויסע מלאך האלקים' ופרש"י ששם אלקים הוא לשון דין, מלמד שהיו ישראל נתונים בדין באותה שעה אם להנצל אם לההרג עם מצרים. ומבואר במדרש שבאותה שעה טענו למעלה לפני ה', והרי אין אתה נושא פנים, ומדוע אתה נושא פנים לישראל, והרי הללו והללו עובדי ע"ז, אפי' לאחר שנאמר להם 'משכו ידיכם מעבודה זרה', 'ועבר בים צרה', פסל מיכה עבר עמהם, וזה היה ההכנה למעשה הע'גל.

הטענות האלה של שרו של מצרים, הם הם החיצים שהשליכו כביכול, כי הם טוענים על מדת הישרות של הקב"ה.

אך סוף סוף בני ישראל בנים לה' אלקינו, יש לנו חלק אלוך ממעל, ומה יעשה השופט האמיתי כשהוא גם אביו של הנשפט. ומכיון שהקב"ה שופט אמת היתה טענה זאת טענה קשה כביכול.

וזה שאמר משה לישראל באותה שעה, 'אל תיראו, התייצבו וראו את ישועת הויה', אל תיראו על עצמכם, התייצבו להתבונן שהקב"ה מחכה כביכול לישועה בעבורכם, כשהקב"ה יהיה צדיק ונושע ע"י שתשובו מיד בתשובה, 'כי אשר ראיתם את מצרים', לשון נשיאת

הדברים קשים כגידים, כי הם דורשים מהאדם שלא לישון כלל, הגם שמצד אחד מפריחים ומעלים אותו למעלה למעלה, כי 'אלמלא הקב"ה עוזרו אינו יכול לו', אבל האדם מוכרח להשתדל ללחום ביצרו תמיד.

כה תאמר לבית יעקב, אמירה רכה, אותו המשל של הנשר לנשות ישראל, לחזקם ולשמחם שהקב"ה לוקח על עצמו את כל הטענות בעבור אהבתו את ישראל. ותגד לבני ישראל דברים קשים כגידים, שנדרש מאתנו לעלות על כנפי נשרים ולהחזיק חזק מאד. אלה הדברים אשר תדבר אל בני ישראל, וכל אחד ישמע את הדברים כפי שורש נשמתו.

יום שלישי ג סיון תשפו

(מס' שיעור 42529702)

וישב משה דברי העם - דרך ארץ ושבח ישראל

הרה"ק מקאזניץ זי"ע הורה לנו ללמוד באלו הימים בפרשת יתרו דבר יום ביומו.

אתמול ביום ב' סיון אמר לנו משה רבינו 'ואתם תהיו לי ממלכת כהנים וגוי קדוש', וחז"ל אמרו שכל עליותיו של משה היו בהשכמה, ואין לנו ידיעה ברורה אם היה נשאר כל היום למעלה או רק כמה שעות, או אולי רגע כמימריה היה למעלה ותיכף ירד לדבר אלינו.

ויאמר השם אל משה ביום השלישי - ב' פרטים

ויבא משה ויקרא לזקני העם וישם לפניהם את כל הדברים האלה אשר צוהו ה': ויענו כל העם יחדו ויאמרו: **כל אשר דבר ה' נעשה** וישב משה את דברי העם אל ה': מה שאמרו 'כל אשר דיבר ה' נעשה' היה ביום ב' סיון, אבל 'וישב משה את דברי העם אל השם' היה היום ג' סיון, כמו שאמרו חז"ל 'כל עליותיו היו בהשכמה'. וכן פרש"י שם 'וישב משה, ביום המחרת שהוא יום שלישי, שהרי בהשכמה עלה'. ואז דיבר משה את דברי העם אל ה'.

ובו ביום אמר לו הקב"ה למשה דיבור חדש: 'ויאמר ה' אל משה הנה אנכי בא אליך בפעם הענן בעבור ישמע העם בדברי עמך וגם בה' יאמינו לעולם ויגד משה את דברי העם אל ה'.

כביכול לסבול מרוב אהבתו אותנו. אך מעתה נפרש אלו הדברים בעצמם לאנשים גברים באופן של דברים קשים כגידים. אותם הדיבורים שנאמרו בעבודת ישראל, ובערוגות הבושם פרשת האזינו, ובדברי רבי שמעון סופר ועוד ספה"ק, מצד אחד הם אמירה רכה ומאידך קשים כגידים. ולכן הקדים תחילה נשים ואח"כ אנשים, כי בפירוש הראשון יכולין הכל לשמוע להנות ולשמוח, והאופן השני נאמרו רק לאנשים.

וכדי לשמוע איך הם קשים כגידים מוכרחים אנו לנסוע לגרמניה לבית מדרשו של הג"מ רבי שמשון רפאל זי"ע, וכך הוא עומד ודורש להבין את המשל המובא ברש"י. ניתי נשר ונחזי, לעומת כל שאר העופות המחזיקים את בניהם בין הרגליים, בשעת מעשה יכולין הגוזלות לישון ולחלום חלומות מתוקים, כי לא נדרש מהם מאומה, אדרבה הם יושנים במנוחה בין רגלי אמותיהם.

משא"כ גוזלות של הנשר, אין יכולין לעלות על כנפי הנשר בשעת שינה, מוכרח הנשר להעיר את גוזליו ולפרוח עמהם למעלה למעלה, והם מוכרחים להחזיק חזק תמיד בנוצות הנשר, כדי שלא ליפול.

כנשר המעורר גוזליו בתשובה ומעשים בזה ינשאים לעוזרם מהיצר

וזש"כ בפ' האזינו 'כנשר יעיר קנו, על גוזליו ירחף', ואומר להם, אם תעירו ואם תתעוררו, תנצלו מכל נגע ופגע, ותזכו להתרומם ממדרגה למדרגה. 'יפרוש כנפיו יקחהו, ישאהו על אברתו', הם עולים על כנפיו ומחזיקים עצמם בכח רב.

כל אומות העולם שעבדו אלילים, פטרו את אנשיהם מלעבוד על עצמו, הם חוטאים ופושעים, גוזלים ורוצחים, ובסוף משלמים משהו לכומר והוא מוחל עוונותיהם, כך הוא לפי שטותם.

אבל הקב"ה אומר לנו, 'ואשא אתכם על כנפי נשרים', אל תישנו את החיים, תתעוררו לעלות על כנפי הנשרים, כאשר נדרש מאיתנו בגאולת מצרים, לקחת שם בשבת הגדול במסירות נפש, ולמול לפני שיוצאים לדרך, ולכתך אחרי במדבר בארץ לא זרועה, מבלי לדאוג מה נאכל ומה נשתה. כפי מה שאדם מתעורר מהשינה ומחזיק בכנפי האהבה והיראה בהתחזקות גדולה, כך יזכה לפרוח ולעלות למעלה למעלה.

אמנם נתבונן בענין אחד שנוכל ללמוד לנפשינו ביום הזה, ע"פ המובא בספה"ק שפת אמת.

תשובת ישראל בג' סיון רצוננו לראות את מלכינו

הקב"ה אמר למשה רבינו אני ידבר אתך בעב הענן, והם ישמעו בדברי עמך באספקלריא שאינה מאירה, אך כלל ישראל אמרו 'רצוננו לראות את מלכנו', שאנחנו כולנו נזכה לאספקלריא המאירה.

ובאמת זכינו לשמוע אנכי ולא יהיה לך מפי הגבורה, כולנו זכינו לרגע אחד לדרגת משה בנבואה באספקלריא המאירה, ששום נביא בעולם אינו יכול להשיג מדרגה זאת.

והיכף ומיד חזרנו לרצון ה', ואמרנו 'אל ידבר עמנו אלהים פן נמות', וחזרנו לבקש ממשה 'דבר אתה עמנו ונשמעה'. אבל ברגע אחד כן זכינו לראות את מלכנו.

לולא בקשת 'רצוננו לראות את מלכנו' לא היה כל מצות הפרישה כהכנה לכך, וכל מה שהוצרך משה להוסיף יום אחד מדעתו, כי ראה שצריכין ג' ימים שלמים של הכנה ולא די ביומיים ומחצה, כל זה היה לסיבת בקשתנו 'רצוננו לראות את מלכנו'.

וכל זה היה היום ג' סיון, שהקב"ה אמר למשה שיבא וידבר אליי בעב הענן, ואנחנו בקשנו 'רצוננו לראות את מלכנו'.

כך יש בכל יום ויום איזה דיבור מהקב"ה ואיזה תשובה של כנסת ישראל, אתמול ביום ב' סיון אמר הקב"ה 'ואתם תהיו לי ממלכת כהנים' ואנחנו אמרנו 'כל אשר דיבר ה' נעשה'. וביום ג' סיון אמר הקב"ה 'הנה אנכי בא אליך בעב הענן', ואנו אמרנו 'רצוננו לראות את מלכנו'.

בא ללמדך ד"א ממשה שהשיב אף שהקב"ה ידע

ובדברי רש"י עה"פ 'וישב משה את דברי העם', היום ג' סיון כשעלה משה בהשכמה, השיב להשי"ת את דברי העם, היינו שאתמול השבנו 'כל אשר דיבר ה' נעשה'. וכתב רש"י: 'וכי צריך היה משה להשיב אלא בא הכתוב ללמדך דרך ארץ ממשה שלא אמר הואיל ויודע מי ששלחני איני צריך להשיב'.

כביכול מדובר כאן באירוסין, וביום ב' סיון 'שאלה את פיה ואמרה הן', והקב"ה הרי יודע מחשבות ודיבורים,

בתורה שבכתב לא כתוב עוד מה שהיה הדיבור אל משה ביום זה, ג' סיון, רק שאמר לו הקב"ה שהוא יבא אליו בעב הענן במעמד הר סיני, העם ישמע, ויאמינו במשה לעולם.

מכאן הוא שורש אמונתנו באמונה שלימה שמשה רבינו הוא נביא אמת להשי"ת.

וסיום הפסוק 'ויגד משה את דברי העם אל השם', היה מחר ביום ד' סיון, שהרי כל עליותיו היו בהשכמה.

וכבר נודע הקושיא מה היה לו למשה להגיד את דברי העם אל ה', והרי לא כתוב עוד דברי העם מלבד מה שכבר אמרנו ביום ב' סיון 'כל אשר דיבר ה' נעשה', וכבר השיב משה את דברינו להשי"ת ביום ג' סיון.

ומבואר שבני ישראל לא רצו לקבל דבר ה' שאמר למשה 'בעבור ישמע העם בדברי עמך', אלא רצו לשמוע מהשי"ת לבדו. 'אינו דומה השומע מפי השליח לשומע מפי המלך, רצוננו לראות את מלכינו'.

ובתורה שבעל פה מבואר עוד, שמה שכתוב אח"כ שנתן הקב"ה מצות הגבלה, זה היה היום ג' סיון, כלומר שמלבד מה שנאמר להדיא שאמר למשה 'הנה אנכי בא אליך בעב הענן, בעבור ישמע העם בדברי עמך', היה עוד דיבור ביום ג' סיון, אמר ה' אל משה, היות ועתיד להיות גילוי שכינה על הר סיני, צריכין הם להכין את עצמם במצות הגבלה. אף שזה לא כתוב בתורה שבכתב.

וכן מנהג ישראל שג' ימים מיום זה, נקראים 'שלושת ימי הגבלה', וכמבואר באור החיים שזה לקח להם ג' ימים להתרגל שלא לעבור את הגבול, לאט לאט התרגלו לזה עד מעמד הר סיני.

כי בפועל לא היה שם גדר גשמי בפועל, אלא כגבול שהיה בבית המקדש בין עזרת ישראל לעזרת כהנים [שלא לדעת רבי אליעזר בן יעקב] היה שטח אחד בלי שום גדר וגבול, והיו צריכים ללמדם ולהרגילם שמכאן אסור לעבור. לכך הוצרכו לשלשה ימי התרגלות להגביל אל ההר. וכן מבואר ברש"י במס' שבת שאין מוקדם ומאוחר בתורה. אף שהוא פלא גדול, כי בענין אחד יש מוקדם ומאוחר בתורה. והרי סדר הדברים כתובים זה אחר זה.

וי"א שנחלקו בזה תנאים, רבי יוסי ורבנן. וי"א שלא נחלקו בזה. ואכהמ"ל בסוגיא עמוקה זו דמצות הגבלה.

אמר השם למשה החזר לי את תשובת העם - אוה"ח

אך דעת האור החיים הק' ע"פ מש"כ במכילתא להדיא שאמר הקב"ה למשה 'החזר לי תשובה, ולזה אמר וישב, כי לצד התשובה שאמר לו ה' השיבני, הוא שעשה, כי זולת זה מי יגיד לפני יודע כל ברוך הוא'.

לדעת האור החיים הק' לא עלה על דעתו של משה להשיב את דברי העם אל ה', כי מי כמוהו יודע שהקב"ה יודע הכל, אלא שהקב"ה לימד אותנו דרך ארץ להשיב תשובה.

אין שלום בעירך היה לך לומר לי תצלח מלאכתך

וכן מצאנו בדברי חז"ל שהקב"ה אמר למשה כשעלה למעלה 'וכי אין שלום בעירך?' אפילו כלפי מעלה צריך להתנהג כביכול כביכול בדרך ארץ. משה רבינו עולה לאחר מעמד הר סיני ומוצא את הקב"ה כביכול עסוק בכתיבת התורה 'היה לך לומר לך תצלח מלאכתך'. כן הוא לשון רש"י.

והרי זה חוצפה ועזות להעלות על הדעת לומר להקב"ה 'בהצלחה'. אילו היו חסידים רואים איזה אורח אומר לרבם 'בהצלחה' היו בולעים אותו חי. אך הקב"ה אומר למשה 'וכי אין שלום בעירך, היה לך לעזרני, כיצד, לומר תצלח מלאכתך'.

כך לימד הקב"ה למשה דרך ארץ שצריך להשיבו מה אמרו בני ישראל. לא שאין הקב"ה יודע, ח"ו, אלא שיש דרך ארץ.

וכן מצאנו בפסוק 'נעשה אדם', לא 'אעשה אדם', ופרש"י שבא ללמד דרך ארץ שלא יהיה הגדול נמנע מליטול עצה מן הקטנים ממנו. כביכול גם מדות דרך ארץ אנו לומדים מהקב"ה בעצמו.

להרמב"ן ללמדך דרך ארץ ממש ומהאווה"ח מהשי"ת

בלשון רש"י משמע יותר כהרמב"ן, לא שלימדו ה' למשה דרך ארץ, אלא שמשה רבינו מלמדנו בכאן דרך ארץ: **א' לא בא הכתוב ללמדך דרך ארץ ממש שלא אמר הואיל ויודע מי ששלחני איני צריך להשיב'.**

וכן מצאנו עוד כ"מ שמשה רבינו מלמד אותנו דרך ארץ, בפרשת המן 'לחם בבוקר לשבוע' שאין אדם שבע

אעפ"כ לא אמר משה 'איני צריך להשיב', אלא ליום המחרת עלה והשיב את דברי העם אל ה'.

הכול גלוי לפניו ולא שאלו מה ענה לך העם הזה - רמב"ן

בדברי רש"י אלה נחלקו המפרשים:

דעת הרמב"ן שלא אמר הקב"ה למשה 'השיבני מה שהשיבו לך ישראל', כי הוא ית' יודע הכל. כי מה שמצאנו שהקב"ה כן נוהג כן, זה היה כשדיבר אל בלעם ושאל אותו מדוע באו אליך האנשים הלילה, זאת כדי להטעותו, שהיה לו לומר לה' 'ה' אלקים אתה ידעת', וכמו שאמר יחזקאל⁷. וכן מה שאמר לקין 'אי הבל אחיך' ולאדה"ר 'אייכה', זאת להכנס עמהם בדברים. אך עם משה רבינו אין שום ענין שישב לו את דברי העם, כי הכל גלוי לפניו.

וכתב עוד הרמב"ן חידוש נפלא ש'וישב משה את דברי העם' אין הכוונה שבפועל הוצרך משה לספר להשי"ת את תשובת בני ישראל 'כל אשר דיבר ה' נעשה', אלא שחשב משה להשיב את הדברים לה', ולא הספיק לומר לו עד שאמר לו השי"ת 'הנה אנכי בא אליך בעב הענן'. ורק לאחר שאמר לו הקב"ה את הדברים האלה, חזר הכתוב ואמר 'ויגד משה את דברי העם אל השם', היינו לפני שהוא ירד מן ההר, אמר משה, אף שהקב"ה יודע כל תעלומות, ממדת דרך ארץ אומר לו את דברי העם.

ולדברי הרמב"ן נמצא כי 'ויגד משה את דברי העם' לא היה ביום ד' סיון אלא ביום ג' סיון. כי היינו הך עם 'וישב משה את דברי העם', אלא שלא הספיק לומר את דברי העם והקדים הקב"ה לומר לו 'הנה אנכי בא אליך', ואח"כ חזר משה והגיד את דברי העם, מפני דרך ארץ.

7 וז"ל המדרש, ב"ר יט, יא: ויאמר האדם וגו' ד' הן שהקיש הקב"ה על קנקנן ומצאן קנקנין של מימי רגלים ואלו הן אדם וקין ובלעם וחזקיהו אדם שנאמר ויאמר האדם האשה קין (שם ד) ויאמר ה' לקין אי הבל וגו' ויאמר לא ידעתי, בלעם הרשע שנאמר (במדבר כב) מי האנשים האלה עמך ויאמר בלעם אל האלהים וגו' חזקיהו (ישעיה לט) מה אמרו האנשים האלה וגו' אבל יחזקאל מצאו בקי מכולם שנאמר (יחזקאל לו) בן אדם התחינה העצמות האלה ויאמר ה' אלהים אתה ידעת.

דרך ארץ הוא ענין שצריך אדם להתבונן בדעתו לבד, כי לא כל הפרטים כתובים בספר. בשו"ע ומ"ב כתוב דברי תורה, אך דברי דרך ארץ צריך להתבונן לבד, ב"ה שהמגן אברהם בסי' קנ"ז ליקט מנהגי דרך ארץ, אך עכ"ז צריך אדם להתבונן בדעתו.

וכן הוא לדברי רש"י והרמב"ן שלא אמר ה' למשה 'השיבני', היה משה מתבונן מדעתו איך לנהוג בדרך ארץ, כדי שיהיה מתן תורה ע"פ הקדמת אתערותא דלתתא.

רצה שיהיה מ"ת בהקדם אתערותא דלתתא של השכל

וכנודע שכל דבר שצריך שיהיה לו קיום, מוכרח להקדים לו אתערותא דלתתא, והרי מתן תורה היא מתנה הבאה מלמעלה, א"כ מה תהא הכנתו מדין ככלי לקבל מתנה זאת, הוא ההתבוננות בדעתו איך להתנהג בדרך ארץ.

וכנודע דברי רבי ניסים גאון שהקב"ה נתן לנו שכל ודעת, לא כדי ללכת אחרי תאוות הלב וכבוד העצמי, אלא שיתבונן ע"י שכלו ודעתו להבין מה הקב"ה רוצה ממנו.

יש בין בעלי החיים כל מיני מנהגים, אילו היה שייך לשאול בעל חי מדוע אתה נוהג כן, היה אומר שכך הוא דרך ארץ, יש דרך ארץ של דבורים ויש דרך ארץ של נמלים, כך הכניס הקב"ה בדעתם. כך כביכול הכניס הקב"ה שכל ודעת באדם, כדי שישתמש בשכלו ודעתו איך לעבוד את השי"ת ולהתגבר על תאוות לבו.

אאע"ה קיים את כל התורה כפי מה שהשיג משכלו ודעתו. אח"כ כבר הוליתו אותו איבריו הקדושים על דרך הנכונה, אך תחילת הדרך היה ע"י שכלו ודעתו. וכלשון חז"ל 'אצטגנינות גדולה היתה באברהם אבינו', מתוך שכלו ודעתו התבונן 'מה ה' שואל מעמך'.

דרך הארץ שרצתה לעשות רצון קונה מק"ו אף בלא ציווי

וזהו ענין דרך ארץ קודמת לתורה, אתערותא דלתתא להתבונן היטב ע"פ מה שהאיר ה' בלבו שכל ודעת.

ולכן נקרא שמה 'דרך ארץ', כשם שהארץ 'רצתה' לעשות רצון קונה אף במה שלא נצטווה, שהקב"ה אמר רק שהאילנות הגבוהים יצאו למינם ולא תכופים ומעורבים, למדה קל וחומר והוציאה גם את העשבים למיניהם. אילו היו כל העשבים מעורבים ביחד, לא היה מהם תועלת לעולם. והיה למדה 'דרך ארץ קדמה לתורה'.

מבשר אלא מלחם. גם לימד אותנו זמני אכילה בבוקר ובערב, ולא כתרנגולים המנקרים באשפה כל היום.

הרה"ק מליובאוויטש זצוק"ל היו לו הרבה 'שלוחים' בעולם, כנודע, והיה דורש מהם לכתוב לו דו"ח מה נעשה בעירם בעסק השלוחים. החסידים הגדולים האמינו שהרבי יודע הכל ואין צורך להודיעו על פרטי הנעשה ונשמע בשליחותם. והיה הרבי כותב להם שיש לעיין בדברי רש"י, שהשליח צריך להשיב תשובה אל המשלח... לא שהוא היה סבור שהוא יודע הכל, אלא כתב להם כך לשיטתם...

בא ללמד שדרך ארץ ברוממות הדעת קדמה לתורה

ועתה נתעורר לאור דברינו אלה ע"פ דברי השפ"א שבועות תרמ"ג וכן בליקוטי שפ"א על פרשת יתרו.

וזלה"ק: 'בפסוק וישב משה את דברי העם אל ה' וכ' רש"י ממכילתא וכי צריך הי' משה להשיב אלא ללמדך ד"א ממשה רבינו ע"ה כו'. ואין מובן כי הקושיא במקומה עומדת. וביאור הענין עפ"י מאמרם ז"ל ד"א קודמת לתורה לכן הוצרך ללמדנו דרך ארץ קודם קבלת התורה. והענין הוא כי דרך ארץ הוא הכנת האדם מכח הדעת שבו. וזה ענין תיקון המדות בימי הספירה קודם קבלת התורה וכמו שנזדככו בני"י מיציאת מצרים עד שבאו להר סיני והקדימו נעשה לנשמע וזה אות על רוממות הדעת שהי' להם ומרע"ה רצה שיהי' מתן תורה עפ"י הקדמת אתערותא דלתתא ואז נשאר דבר של קיימא וזה הקדמת ד"א לתורה'.

קושיית השפ"א שהקושיא במקומה עומדת, כלומר שמאחר שכולנו יודעים שהקב"ה יודע הכל, מה שייך בזה מדת דרך ארץ.

ותירץ ע"פ מש"כ בתנא דבי אליהו 'דרך ארץ קודמת לתורה', וזה צריך להיות חלק ממתן תורה, לא כפרשת בראשית ופרשת המן שלמדנו משם דרך ארץ, פרשת מתן תורה עצמה צריכה שיהא בה ענין של דרך ארץ.

וביאר טעם מדוע דרך ארץ קדמה לתורה, כי עצם קיום המצוות צריכה רק אמונה ותמימות, רחמנא אמר תקעו, אך לפני מתן תורה צריך אדם להכין את הדעת שלו שהתורה תתלבש בדעתו, והוא ע"י מנהג דרך ארץ, ולכן תקנו ללמוד מסכת אבות באלו השבתות.

בפועל, בידו להודיעו. אבל אשה זאת שנעשתה בעלת המעשה עצמה, אינה מגורשת.

שליחות שאיננה ראויה לחזור ולהגיד אינה שליחות

ובגמ' גיטין דף סג יש משא ומתן אם שלח הבעל שליח להולכה, האם אותו השליח עצמו יכול להפוך להיות גם שליח לקבלה של האשה, לקבל את גיטה מידו שלו בעצמו. רבי אמי אמר 'לא חזרה שליחות אצל הבעל' ואינה מגורשת.

ופרש"י שם: 'לא חזרה שליחות אצל הבעל - שליח שחזר ונעשה שליח למי שנשתלח לו ניתק משליחות הראשון עד שלא היה לו שהות לחזור אצל שולחו ולומר עשיתי שליחותך **ושליחות שאינה ראויה לחזור ולהגיד אינה שליחות**'.

הרי שהכלל הזה בהלכות שליחות תלויים בו דברים חמורים ביותר, כי היא נשאת אשת איש באופנים האלה שלא הועילה השליחות, רק משום פרט זה שאינה ראויה לחזור ולהגיד 'עשיתי שליחותך'.

וכתבו האחרונים שהמקור לדין זה הוא מפרשה זאת 'וישב משה את דברי העם אל השם', ללמד שסדר השליחות הוא שצריך לחזור ולומר 'עשיתי שליחותך'.

שמעתי מבניו של מרן הגרי"ז מבריסק זי"ע שאביהם הגדול היה מחמיר מאד ב'דרך ארץ' זאת, אילו היה שולח שליחות ולא חזר השליח לומר 'עשיתי שליחותך', אף כשהיה ברור שהשליחות נעשתה, אעפ"כ היה מקפיד על כך, מדוע אין אתה נוהג בדרך ארץ, והרי רש"י מלמדנו שכן הוא דרך ארץ לשוב ולומר 'עשיתי שליחותך'.

אומר משלח השעיר לכ"ג שכבר יודע עשיתי שליחותך

וכן הוא בגמ' יומא ע"א בדין המשלח את השעיר לעזאזל, והיה יושב שם מחוץ לעיר עד מוצאי יוה"כ כי נטמא באב הטומאה. וליום המחרת, י"א תשרי, מוצא את הכה"ג ואומר לו 'איש כהן גדול עשיתי שליחותך'.

ולכא' מה הענין להודיעו על כך, והרי היו מניפין בסודרין עד שהיה נודע לכה"ג שכבר נשתלח השעיר לעזאזל, בכל יוה"כ היתה הפסקה כערך ג' שעות לעסק השעיר הזה, ורק לאחר שנדחה השעיר היה הכה"ג יכול להמשיך בעבודת הקודש, וא"כ פשוט וברור שזה עשה שליחות. ואעפ"כ צריך שיאמר לו למחרת 'עשיתי שליחותך'.

כך אמר משה, אף שלא נצטויתי להשיב את דברי העם, הריני לומד דרך ארץ לפני מתן תורה. וזהו הלימוד שצריך ללמוד ביום ג' סיון, 'וישב משה את דברי העם אל השם'.

ללמד שלא לזנוח מנהגי ד"א גם כשמתעלה לשמי רום

בספה"ק 'שפתי צדיק' להרה"ק מפילץ זי"ע הוסיף לבאר בזה כי אע"פ שמשה רבינו היה באלו הימים במצב הכי מרומם וגבוה ששייך בעולם, הוא מכין את כלל ישראל לבא להר סיני לקבל תורה מאת ה', זהו המעמד הגדול ביותר מכל ימות עולם, וכלשון הרמב"ם באגרת תימן 'תגדלו בניכם על המעמד הזה'.

ודרכו של אדם בשעה של התרוממות שהוא שוכח ממנהגי דרך ארץ מרוב התלהבות ולהט נפשו, בדרך לתפילת נעילה, או בדרך לחופה וכדו', מרגיש אדם את עצמו כמלאך פורח ברקיע השבע מאות, ועלול הוא לשכוח דרכי דרך ארץ. לזאת מלמדנו משה רבינו במצב מרומם ונשגב כזה, גם עתה צריך להתנהג באופן מיושב ובדרך ארץ להשיב את דברי העם אל ה'.

שליח לא מקרי אלא הראוי לחזור לשולחו ולומר עשיתי

וכתבו האחרונים [הג"מ רבי יוסף ענגיל זי"ע, ובאריכות גדולה בספר 'טבעת השלחן' להג"מ רבי פנחס שיינברג זצ"ל] ע"פ מש"כ בגמ' גיטין דף כד בדין 'האשה עצמה מביאה את גיטה'. 'דאמר לה הוי שליח להולכה עד דמטית התם, וכי מטית התם הוי שליח לקבלה וקבלי את גיטך, והא לא חזרה שליחות אצל הבעל'.

ראובן שאמר לאשתו בקראקא, הוליכי את גיטך עד ריישא ושם תהיי שליח לקבלה ותקבל את גיטך מידך בעצמך, אינה מגורשת משום שלא חזרה שליחות אצל הבעל.

ופרש"י: 'והא לא חזרה שליחות אצל הבעל - שליח לא מיקרי אלא המשתלח מזה לזה **שראוי לחזור אצל שולחו ולומר עשיתי שליחותך לחברך** וזו אינה ראויה לחזור שהרי לא נשתלחה אלא לעצמה, ואח"כ נעשית היא בעל המעשה ובטל השליחות קודם שתחזור'.

סתם שליח להולכה יכול להוליך גט, כי בידו לחזור ולהודיע עשיתי שליחותך, אף שאינו חוזר להודיעו

ישיב אל ליבו כי יצטרך לומר להשי"ת עשיתי שליחותך

וכל זה מלמדנו לקיים דבריו הנוראים של רבינו יונה זי"ע בשערי תשובה השער השני אות כא: 'ומי שחננו השם יתברך דעה, ישיב אל לבו כי השם יתברך שלחו בעולם הזה לשמור משמרתו וחקתיו ומשפטיו ומצותיו כל הימים, ולא יפקח עיניו וזולתו על אודות שליחותו. ולקץ הימים אם עשה שליחותו באמונה, ישוב ויבוא ברה"ק, ושמחת עולם על ראשו, כעבד אשר שלחו אדוניו אל עבר הים, שאין עיניו ולבו זולתו על דבר שליחותו עד שובו אל אדוניו. וכן אמר שלמה עליו השלום (משלי כב, יט כא) להיות ביי מבטחך וגו', להודיעך קשט אמרי אמת להשיב אמרים אמת לשלחך'.

בענין זה צריך אדם להתבונן כל ימי חייו, מה תעשה ליום פקדה. ומה תשיב לשולחך דבר. האם אזכה לאחר מאה ועשרים שנה לעמוד למעלה ולומר בקול צלול 'רבנו של עולם עשיתי שליחותך'. וכאמור שאף שהקב"ה יודע הכל, 'ואנחתי ממך לא נסתר', אעפ"כ צריך לומר בפה ברור 'עשיתי שליחותך'. כי כן הוא מנהג דרך ארץ אפילו כלפי מעלה.

ראתה רחל בר"ע דרך ארץ שקדמה והדרך שיהיה ת"ח

כתב הרמב"ם בהל' עדות שעם הארץ כשר לעדות רק אם הוא 'נוהג בדרכי ישראל ויש בו דרך ארץ'.

ההחלטה של רחל להנשא לרבי עקיבא אף לפני היותו ת"ח, היה משום שראתה בו הנהגה של דרך ארץ, שהוא 'צנוע ומעיל', כיון שיש החלק המקדים לתורה יש תקוה שיזכה גם לתורה עצמה, לולא דרך ארץ שקדמה לתורה לא היתה מסכימה לכך.

כתוב בתוספות על מעשה דכלבא שבוע חותנו שנדר להדירו מכל נכסיו, ואח"כ בא לפני רע"ק ושאל אותו האם מותר להתיר נדרו כשחתנו נעשה ת"ח. והקשו בתוס' והרי 'אין פותחין בנולד', איך אפשר להתחרט על הנדר, והרי בשעת הנדר עדיין לא היה יודע שעלול הוא להיות ת"ח? ותירצו בתוס' שכן הוא הדרך שכל ההולך ללמוד תורה, נעשה תלמיד חכם.

וצ"ע וכי באמת כך הוא הדרך, והרי אלף נכנסין ואחד יוצא? אלא שכבר ראו בו מנהג דרך ארץ, ואזי הוא

בגמ' אמרו עוד 'והלא סימן גדול היה להם', באותו לשון של זהורית שהיה תלוי בביהמ"ק, וכיון שנדחף השעיר היה מלבין, והיו יודעים שנדחף השעיר, והרי שהכה"ג יכול לומר לאותו שליח 'ידעתי זאת עוד מלפניך, כשראיתי את החוט השני כשהוא מלבין', כשאתה עוד לא ידעת אם השעיר נתפרק לאיברים, כבר ידעתי זאת מהחוט השני שהלבין. אעפ"כ מנהג דרך ארץ הוא להודיע שעשה שליחותו, שנאמר וישב משה את דברי העם אל ה'.

וישלח את היונה שילוח ולא שליחות שהרי לא שבה

ראיתי בספר קדמון דבר נפלא בענין זה, בפרשת נח כתוב שנח שלח את העורב לידע אם קלו המים מעל פני הארץ, והעורב היה הלך ושוב, ואח"כ שלח נח את היונה, וכתב 'וישלח את היונה', ופרש"י 'אין זה לשון שליחות אלא לשון שילוח, שלחה ללכת לדרכה, ובזה יראה אם קלו המים, שאם תמצא מנוח לא תשוב אליו'.

רש"י מדקדק שהמלמד תינוקות בחידר לא יפרש בטעות כמו 'וישלח לשון שליחות', אלא 'וישלח לשון גירוש. [פארשיקט ולא געשיקט]. מדוע דייק רש"י לומר כן רק ביונה ולא בעורב, והרי בשניהם כתוב וישלח?

אלא שמכיון שכתוב ביונה 'ולא יספה לשוב אליו עוד', ואילו היתה יוצאת בתורת שליח, לא היה כתוב עניין שיש בו חוסר דרך ארץ, שלא חזרה לומר 'עשיתי שליחותך', כיון שלא חזרה, הבין רש"י שלא היתה בתורת שליח כלל. אבל בעורב שלא כתוב שלא חזר לשוב, לא הוזקק רש"י לפרש כן.

החליפו משילוחין לגירושין שלא יטעו משילוח לשליח

כתב הג"מ רבי יוסף ענגיל זי"ע במסכת גיטין דף כד בשם מהר"ם פולדובה זי"ע שזהו הטעם שחז"ל שינו לשון התורה ולא קראו לגט בלשון שילוח אלא בלשון גירוש, בתורה כתוב 'וכתב לה ספר כריתות ושלחה מביתו', ולא 'וגרשה מביתו', אבל בלשון חכמים נקרא גירושין.

והטעם כדי שלא יטעו לומר שהוא מלשון שליחות, וצריכה להודיע שנעשתה השליחות ואם לאו אינו גט, ועלולים לטעות בזה ולהחשיבה כאשת איש כל זמן שלא הודיעו שנעשתה השליחות. לכן נקטו חז"ל לשון גירושין, שהמגורש אינו צריך להודיע למגרשו כלום.

הוציאו עצמם מהחשד וענו כל העם בלא שקדמו הזקנים

מה עשה משה, קרא תחילה לזקני העם, שהם בוודאי ישיבו 'הן', וממילא כבר יסכימו גם העם לדברי הזקנים. ואפילו אם לא יסכימו מיד, כל זקן ידבר לבני משפחתו כמה טוב לקבל תורה.

וזלה"ק: 'ויקרא לזקני העם הנה נתחכם משה רבינו ע"ה בשליחותו לעשותה בהתבוננות, כי ירא ופחד לבבו דלמא תארע תקלה בדבר, שהוא תכלית הכל ועיקר העולם, וכבר אחזו חבלים גם לארץ, שמא חס ושלוש לא יקבלו ישראל את התורה, ונתחכם עליו השלום ולא דיבר לכללות העם עד שקרא לזקנים והושיבם לפניו, וכל ישראל יחד שומעים דברי משה, אלא שהקביל הדברים לפני הזקנים, והועיל בזה כדי שלא יתחילו להשיב למשה אלא הזקנים ולא כללות העם, כי חש דלמא חס ושלוש יענו מהעם תשובה שלא כהוגן, מה שאין כן הזקנים מובטח הוא בהם שתשובתם תהיה כהוגן, ואחר שישבו הזקנים כהוגן, העם יטו אחריהם, ולו יהיה כי יקחו שניהם חס ושלוש כל זקן וזקן ידבר לבני משפחתו'.

ומה שנאמר 'ויענו כל העם', זה היה לאחר ששמעו העם את דברי משה אל הזקנים, הבינו שהוא חושד בהם, עמדו וקפצו כולם ואמרו 'כל אשר דיבר ה' נעשה'.

הראו אחדותם והשוואת רצונם בקול ולשון התשובה כאחד

וזלה"ק בהמשך: 'ואולי כי בני אל חי נודעה להם התחכמות משה כי חש למיאון חס ושלוש והוציאו עצמם מהחשד, ולא הניחו לזקנים להשיב תחלה, וענו כל העם יחדו כל אשר דבר ה' נעשה מדעתנו השלמה וברצוננו הפשוט, ולא קדמה תשובת הזקנים לתשובת כל עם ה', והנה הראו בני ישראל עוצם אחדותם והשוואת רצונם באלהינו, כי ס' רבוא אמרו בהשוואה דיבור אחד, כאומרו יחדו, ולא נתאחר אחד מהם, ולא קדם אחד לחבירו, ולא שינה אחד מהם להשיב בנוסח אחר, אשרי עולם שאומה זו בתוכו:

ובזה ידויק מאמר הנביא (ירמיה ב ב) כה אמר ה' זכרתי לך חסד נעורייך אהבת כלולותיך, פירוש אומרו כלולותיך, הוא תשובתם, שענו כל העם יחדו, שעשו ב' כלליות באהבה, הא' תשובה כהוגן מכולם, ואין גם אחד שלא

דרך העולם, שכל מי שיש בו הקדמת מדות דרך ארץ, אם יעסוק בתורה יזכה להיות ת"ח. ולכן אינו 'פותח בנולד', כי היא ראתה בו סימני דרך ארץ, ואעפ"כ נדר אביה כן, וממילא יכול הוא להתיר נדרו, שלא ידע את דברי התוספות הללו, ואכן התיר רבי עקיבא את נדרו. התורה זאת של 'דרך ארץ' קדמה לתורה' הוא הלימוד שביום הזה ג' סיון. וישב משה את דברי העם אל ה'.

קרא משה לזקני העם ויענו כל העם - ב' דקדוקים

עוד יסוד גדול אנו לומדים ביום ג' סיון מדברי האור החיים הק', כנודע שדבריו הק' בפרשה זאת לוחטים רשפי אש, וכבר הפליגו הצדיקים במעלת דברי האוה"ח"ק בפרשה זאת:

וַיִּבֹא מֹשֶׁה וַיִּקְרָא לְזִקְנֵי הָעָם וַיֵּשֶׁם לִפְנֵיהֶם אֶת כָּל הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה אֲשֶׁר צִוָּהוּ ה'. וַיַּעֲנוּ כָּל הָעָם יַחְדָּו וַיֹּאמְרוּ כָּל אֲשֶׁר דִּבֶּר ה' נַעֲשֶׂה וְנִשְׁמָע מֹשֶׁה אֶת דְּבָרֵי הָעָם אֶל ה'. והקשה האור החיים הק', והרי משה רבינו קרא משה רק לזקני העם, איך באו 'כל העם' ואמרו 'כל אשר דיבר ה' נעשה'? עוד צ"ע מדוע באמת קרא משה רק לזקני העם, והרי אמר לו הקב"ה 'כה תאמר לבית יעקב ותגד לבני ישראל', לכל בני ישראל ממש, 'אלה הדברים אשר תדבר אל בני ישראל', וא"כ מדוע קורא משה רק לזקני העם?

חשש למיאון והתחכם שיענו הזקנים והעם יטו אחריהם

ותירץ כי משה רבינו רצה להיות בטוח שבני ישראל יסכימו למעמד הגדול והנורא של מתן תורה, כיון שכל העולמות העליונים ותחתונים תלויים בתשובת ישראל על שאלה זאת, חשש משה שמא 'ישאלו את פיה ולא תאמר הן', והרי הוא כבר מכיר את העם ותלונותיהם, שנים על הים, במרה, ובאילים, ובמן, ועדיין דתן ואבירם קיימים בעולם, מי יודע מה ישיבו העם.

עוד היה משה רבינו מרגיש את הפחד והיראה של הארץ, שנאמר 'ארץ יראה', ולבסוף שקטה כשאמרו 'נעשה', אבל בתחילה היה פחד לארץ שלא יהיה לה קיום כלל אם לא נקבל את התורה, וגם משה רבינו בהאי פחדא יתיב.

כל ישראל זה עם זה. לכן לא אמרו בלשון יחיד 'כל אשר דיבר ה' אעשה', אלא 'נעשה' בלשון רבים, כאן נתגלה כלליות ישראל, 'אהבת כלולותיך'.

וזש"כ 'ואהבת לרעך כמוך זה כלל גדול בתורה', כי כל אחד הבין שאם קבלת התורה מאד טוב בשבילי, הריני מקבל זאת גם על כל ישראל שוה בשוה, אשתדל שגם אחרים יזכו לקיים את התורה, וגם אבקש מחבירי שיחזקו אותי בדברי תורה.

בדרך כלל כשאדם מקבל מתנה גדולה, הוא תופסה לעצמו וממאן שידעו עוד אחרים ממתנה זאת. אם הוא ישמע שעוד אלף אנשים קבלו את המתנה הזאת, תתמעט שמחתו. כך הוא מנהג אדם גשמי.

אבל בני ישראל אמרו בלשון רבים 'כל אשר דיבר ה' נעשה', נעשה כולנו, ונקבל כולנו את המתנה הגדולה הזאת.

זהו השבח הגדול ששיבח משה את בני ישראל לפני ה', וישב משה את דברי העם אל ה'.

כל זה גם נכלל ב'דרך ארץ קדמה לתורה', לספר להשי"ת בשבחן של ישראל אף שהוא יודע הכל לבדו. ונכלל בזה הן אהבת ה' והן אהבת ישראל.

נַעֲשֶׂה בְּעֶרְבוּת וּבְכָלל הַגָּדוֹל בַּתּוֹרָה דּוֹאֵהֶבֶת לְרַעַךְ כְּמוֹךְ

כתב הג"מ רבי אברהם סבא זי"ע מגולי שפניא בספרו 'צרור המור', והרי כאן בפרשה זאת עדיין לא אמרו 'נעשה ונשמע' שהוא לשון שמלאכי השרת משתמשים בו, בינתיים אמרו רק 'כל אשר ידבר ה' נעשה'. ובדרך כלל אנו מתייחסים לזה כמדרגה פשוטה, ורק בסוף פ' משפטים כתוב שאמרו 'נעשה ונשמע' שהוא לכאורה המדרגה הגדולה ביותר.

אך רבי אברהם היה חי בתקופה קשה מאד, ועפ"ז נבין את דבריו הק', חבירו החסיד יעב"ץ זי"ע כתב שבגלות ספרד כשהוכרחו למסור נפשם על קידוש השם, מצאו דבר פלא שדווקא הנשים ופשוטי העם מסרו נפשם בתמימות שלימה. משא"כ הפילוסופים והחכמים לא יכלו לעמוד בנסיון, חלקם נעשו אנוסים וחלקם נפלו לגמרי. אז נתגלה שכפי מיעוט הפילוסופיה וריבוי התמימות, יותר טוב ונעים.

עפ"ז ביאר ה'צרור המור' כי 'כל אשר דיבר ה' נעשה' היא מדרגה יותר מופלגת מ'נעשה ונשמע', כי נעשה

נתרצה בדבר, ב' שהושוו יחד, בקול התשובה, ובלשון התשובה, על דרך שכתבנו'.

אהבת כלולותיך, מלשון כלליות, לא היה איזה נחשון אחד שצעק בקול וענו כולם כדבריו, אלא כולם פה אחד אמרו בכלליות בקול שוה ובלשון שוה. 'ויען כל העם יחדו'. אשרי העולם שאומה זו בתוכו.

הַשִּׁיב מֹשֶׁה לַהֶשֶׁם סֹדֶר הַתְּשׁוּבָה לֹא לַהֲדוּעָה אֲלֵא לַפֶּאֶר

מה עשה משה, ביקש לשבח את העם, והשיב את דבריהם אל ה', לא כדי להשיב תשובה לה', שהרי הוא יודע כל תעלומות. אלא לשבח את תשובתם.

וזלה"ק בהמשך: 'את דברי העם וגו' - אין הכוונה שהשיב שקבלו לעשות, אלא השיב לה' אופן סדר התשובה, שענו כולם יחדיו, על דרך שפירשנו, ולא להודעה, **אלא נתכוין בזה לפאר לרומם עם בני ישראל על כמה בחינות טובות, אשר תגיד אופן התשובה, ולזה החזיר משה הדברים לפני ה', על דרך אומרו (שמואל ב ז כג) ומי כעמך ישראל גוי אחד'.**

כשם שיהודי פשוט נהנה כשאומרים לו איזה שבח על בנו, גם כשהוא בעצמו יודע את שבחיו, ברא אותנו הקב"ה באופן כזה כדי שנלמד כלפי מעלה, לשבח את בני ישראל לפניו ית' גם שהוא יודע הכל מעצמו כביכול.

וכן אמר דוד המלך לפני ה' 'ומי כעמך ישראל גוי אחד בארץ', וכמבואר הרבה בספה"ק קדושת לוי שצריכין לעסוק תמיד בשבחן של ישראל.

וַיֵּשֶׁב מֶה שְׁעָנו כֹּלָם כְּאַחַד שְׂאִי"ז אֲלֵא בְּכוּחַ אֱלֹהֵי וּדְאִי

שני נביאים מתנבאים בסגנון אחד, ה'אוהב ישראל' וה'קדושת לוי' וישב משה את דברי העם אל השם, היינו שבשעה שראה משה שכל ישראל עונים תשובה אחת בלב אחד, הבין שזהו בוודאי נס אלקי, השיב משה את דברי העם אל ה', היינו שיד ה' עשתה זאת. כי לא שייך לומר שבבחירתם כווננו כולם לדבר אחד. [ודבר פלא שכן כתוב גם בחידושי מהרי"ל דיסקין בשם 'גאון אחד זצ"ל', ומדוע נתביישו לומר שאמר כן בשם האוהב ישראל או הקדושת לוי].

בשפת אמת שם מבואר שכאן במעמד זה קיבלו בני ישראל את הערבות, וכן מתגלה ע"י נס זה שכל ישראל אומרים נוסח שוה בשוה, בכך נתגלה כח הערבות של

לכני אהרן, לזקנים, ליהושע, לישראל גבול ואל יהרסו. אבל במהרה 'במשוך היובל', כולנו נעלה בהר, יתקיים בנו 'ישקני מנשיקות פיהו', ופרש"י שמובטחים אנחנו הקב"ה יחזור להתגלות אלינו שנית, כולנו נעלה בהר, ולא תהיה עסק כל העולם כולו אלא לדעת את הויה, גם נשים ועמי הארץ שלא ידעו רק עשו כשור לעול, עתה במהרה יעלו כולם להר ה'.

אך לעת עתה 'כל אשר דיבר ה' נעשה'.

יום רביעי ד סיון תשפו

(מס' שיעור 42531448)

שְׁנַת יִשְׂרָאֵל בַּקְּבֻלַּת הַתּוֹרָה << הוֹסִיף מֹשֶׁה יוֹם מִדְּעֻתּוֹ >> בְּמַה קִּידָשׁם הַיּוֹם וּמָחָר

יִאֲרִצִּיט הַנּוֹתָן אִמְרֵי שֹׁפֵר מְדִינוּב זִי"ע

היום יִאֲרִצִּיט הגה"ק רבי ישעיה נפתלי הערץ בן הרה"ק רבי דוד'ל דינובער זי"ע, מנו"כ בדינוב סמוך למנוחת ה'בני יששכר' זי"ע.

וכתב בספרו 'הנותן אמרי שפר' ע"פ דברי ה'עבודת ישראל' בשם ה'קדושת לוי' על דברי המדרש הנודעים עה"פ 'ויהי ביום השלישי בהיות הבוקר' שבלילה לפני מתן תורה ישנו בני ישראל, ואמרו חז"ל במדרש 'שינה של עצרת עריבה', כי הלילה קצר והיום ארוך, ואמר רבי יודן שהקב"ה סייע בעדם שיישנו שנת ישרים בלילה ההוא, ושום דבר צדדי לא העיר אותם באמצע השינה. אילו היה אחד מתעורר, היה מזרז את כל חבריו לקום לכבוד יום מתן תורה.

וַיַּחַן שֵׁם יִשְׂרָאֵל נִגְדַּה הָהָר בְּשִׁנָּהּ שֵׁם שֶׁל עֶצְרַת

עד כדי כך שמבואר בספה"ק שהפסוק 'ויחן שם ישראל נגד ההר' מרמז על אותה שינה, כי 'שם ישראל נגד ההר' ר"ת שינ"ה. אבל זה לא היה ר"ת ממש, אלא כל העם היו יושנים כפשוטו, א מחיה.

ובהיות הבוקר התחיל להעמיד עליהם קולות, כמו שנאמר ויהי ביום השלישי בהיות הבוקר, ויהי קולות וברקים. ומשה רבינו סייע להעיר אותם משנתם, 'ויוצא משה את העם לקראת האלקים'.

ונשמע אומר שבתחילה אקיים את הדברים אך אח"כ אתבונן לשמוע ולהבין טעמו העמוק של הדבר. רק 'זקני העם' בעלי דעת יכולין לומר כן, נעשה ואח"כ נשמע'.

אבל 'העם' אמר נוסח ששייך לכל ישראל שוה בשוה, 'כל אשר דיבר ה' נעשה', אין לי שכל עמוק להתבונן להבין ולהשכיל, אני נשאר תמיד בתמימות פשוטה 'רחמנא אמר תקעו'. לא כמרן הבעש"ט זי"ע שהעיד על עצמו שאף לאחר השגת כל הסודות הוא מקיים בתמימות כנער, וכדברי המ"ב בשם הר"ש מקינון שלאחר ידיעת כל הכוונות היה מתפלל כתינוק. אלא גם בלי ידיעת סודות ופנימיות, תמיד אשאר במדרגת 'נעשה' בלבד.

הַקְדִּימוּ הָעָם לְזִקְנֵיהֶם לַעֲנוּת נַעֲשֶׂה אִף בְּלֹא שִׁנְשִׁמְעַ בְּשִׁכְל

וכתב טעם נוסף לקושיית האור החיים הק', שמשה רבינו דיבר אל הזקנים וכל העם השיב, כי העם היה חושש שמא יאמרו הזקנים 'נעשה ונשמע' שזה לשון ששייך רק לחכמי ישראל, וידע העם שבמשך הגלות בנסיונות הקשים צריכין רק תמימות ופשיטות, קפצו העם ואמרו 'כל אשר דיבר ה' נעשה', נעשה תמיד בתמימות. ואחרי דם הברית נתגלה גם הדיבור דנעשה ונשמע.

וכמובן שגם זקני ישראל השתתפו עמהם שוה בשוה, ואמרו 'כל אשר דיבר ה' נעשה'.

על הלשון הזה התלהב האור החיים הק' ואמר 'אשרי העולם שאומה זו בתוכו'. כמובן שבעלי הדעת צריכין להתבונן בשכלם באור תוה"ק וללכת מדרגה לדרגה, אך לא לזלזל במדרגה הפשוטה ד'כל אשר דיבר ה' נעשה' ולידע האמת שגם הוא יזדקק לזה בשעת נסיון.

וכן תרגם אונקלוס עה"פ 'עם נבל ולא חכם' 'עמא דקבילו אורייתא ולא חכימו'. היו יכולין להיות חכמים אבל קבלו בתמימות ואמרו 'כל אשר דיבר ה' נעשה'. אשרי לעולם שאומה זו בתוכו.

בְּמִשּׁוּךְ יוֹבֵל שֶׁל מֹשִׁיָּה כּוֹלֵם יַעֲלוּ בַּהָר לַדַּעַת אֶת ה' כְּמֹשֶׁה

כתב החת"ס זי"ע שהקב"ה שמח מאד לשמוע את התשובה 'כל אשר דיבר ה' נעשה', ואמר למשה רבינו 'במשוך היובל המה יעלו בהר', במהרה בקרוב כשנשמע את קול שופר של משיח, יובל הוא השופר הגדול, 'המה כולם יעלו בהר', לא כמו מעמד הר סיני שהיה למשה מחיצה לעצמו, לאהרן מחיצה לעצמו,

וכתב רבי ישעיה נפתלי הערץ, שיש להתבונן מי מהצדיקים צדקו, הברדיטשובער או הקאז'ניצער, מצד אחד מבואר בסי' רל"א שזהו הדרך הישר לכוון כשהוא הולך לישון כדי שיהיה לו כח לעבוד את השי"ת, ומאידך צריך אדם לחיות בבטחון בה'. א"כ מה האמת?

הראה לתורה תשובת ישראל מהקדו"ל לעבודת ישראל

וכתב ע"פ מש"כ בזה"ק שבתחילת הבריאה נתייעץ כביכול עם כל הנאצלים אם לברוא את האדם, ושאל את התוה"ק אם לברוא את האדם או לאו, אמרה התורה והרי הוא עתיד לחטוא ולעבור על התורה. [מסתמא אמרה כן רק כדי לשמוע את תשובת הקב"ה] אמר לה הקב"ה לתורה, אל תתייראי, בראתי את התורה ובראתי את התשובה, כשם שאת קדמת לעולם גם התשובה קדמה לעולם, ולכן אין לך מה לחשוש שמא הוא יחטא, אם יחטא ישוב וימחל לו.

ולכן סיבב הקב"ה ענין השינה כדי להראות לעולם איך נראה התשובה, אך אין זה מתאים להכשילם בעבירה ח"ו, לכן הכניס בלבם מחשבות של הקדושת לוי, לנוח קצת כדי שיהיה להם כח לעבוד את השי"ת, ואכן עזר הקב"ה לכולם לישון כראוי, כדי להראות לתוה"ק איך נראה יהודי שניגש להר סיני עם רגשי הרהורי תשובה.

כיון שנתעוררו מהשינה שמעו קולות וברקים בנוסח המגיד מקאזניץ, הכה לבם על שישנו לפני מעמד נורא כזה, והחלו בני ישראל לצעוק על המצב שלהם, אהה איך עלה על דעתנו לישון לפני מתן תורה, איך לא סמכנו ולא בטחנו עליו ית' שיתן לנו כח.

הלכו לישון בנוסח קדושת לוי, והקיצו משנתם בנוסח העבודת ישראל, ולכן ראתה התוה"ק ציבור של בעלי תשובה, לא עבירות ח"ו אבל הרהור תשובה על אותה השינה. וכמ"ש הרמח"ל שיש שני מדרגות 'יפשפש במעשיו' מן החטא, ו'ימשמע במעשיו' הטובים לתקנם ולשפרם.

וכך הראה הקב"ה לתוה"ק, את חששת שהוא יכול לחטוא ח"ו, והנה תראי כמה הם מתוקים כשהם בעלי תשובה.

הלכו לישון כדי לקבל תורה בצילותא ומוחין

והקשה המגיד מקאזניץ בשם מחותנו הרה"ק מבארדיטשוב זי"ע, איך היתה כזאת שבני ישראל יישנו לפני מתן תורה, ותירץ הקדושת לוי 'חלילה לחשוב על עם קודש' שהלכו לישון בתרדמה של עצלות, אלא שהיה להם כונה לשם שמים, מכיון שכבר התחילו להכין את עצמם כמה ימים לקראת קבלת התורה, ועסקו בעבודת ההכנה יום ולילה, חששו שמא לא יהיה להם כוחות ומוחין לקבל תורה ביום הגדול, כי שמעתא צריכה צילותא כיומא דאסתנא, לזאת הלכו לנוח קמעא כדי שיהיה להם כח לקבל תורה.

והקשה המגיד מקאזניץ דא"כ מדוע כתב המגן אברהם שצריכין אנו לתקן אותה השינה ע"י שאנו נעורים בליל שבועות, והרי היתה להם כונה טובה לכך?

יתחזק בבטחנו ומשמים יחזקו מוחו ובהירות

ותירץ כי אפילו לפי דברי הרה"ק מבארדיטשוב, 'לא היו אותם האנשים במדרגה גדולה, כי מי שלבו בטוח בה', נתחזק בבטחנו ומן השמים ירחמו לחזק מוחו ולתת לו בהירות'.

כלומר שאע"פ שהיתה להם כונה טובה בשנתם, היה מהלך יותר נעלה, שיסמכו ויבטחו בהשי"ת שיתן להם כח ומח לקבל תורה. וכן אנו אומרים בזמירות שבת 'ברוך הנותן ליעף כח', לא צריך דווקא ללכת לישון כדי שיהיה לאדם כח, כי ה' נותן אפילו ליעף כוחות.

ברוך הנותן ליעף כוח אף אם לא ישן בלילה

בשיעורי הגמ' סיימנו עתה ענין ברכת השחר בברכות דף ס: והארכנו בהא דנחלקו המחבר והרמ"א בסי' מ"ו מה דינו אם לא לבש נעליים האם מחויב בברכת שעשה לי כל צרכי, וכן בשאר הברכות, ואנו נוהגים שמברכין הכל. ויש בראשונים מחלוקת בברכת 'אלקי נשמה' והמעביר שינה, אם לא ישן בלילה. וכן בשאר הברכות. אמנם בברכת 'הנותן ליעף כח' אין שום דעה בפוסקים שאם לא ישן בלילה והוא עייף מאד מאד, ישמע ברכה זאת ממני שישן ומחוייב בה יותר. חפשנו הרבה בספרי הפוסקים, וכולם פה אחד אומרים שיוכל לברך 'הנותן ליעף כח' גם כשהוא לא ישן, והוא עייף מאד.

והביאור פשוט כי אדרבה כשהוא לא ישן, הוא רואה יותר סיעתא דשמיא שהקב"ה נותן לו כח להתפלל גם כשלא ישן.

שבדור... לכן נהגו חסידים ללכת לנוח לפנות בוקר ולהתפלל אח"כ שחרית, ולא כותיקין, ויש שאמרו בדרך הלצה 'מוטב לישון כדי שנוכל להתפלל, ממי שמתפלל כדי שכבר יוכל לישון'. וע"פ הנ"ל מובן כי הכונה היא לשמוע קבלת התורה אחר השינה ומנוחת המוחין, כדברי הקדושת לוי. אבל צריכין לקום עם המחשבות של ה'עבודת ישראל'. זי"ע ועכ"י.

ויגד משה בד' בסיון דברי העם שרצונם לשמוע ממך

כתוב ב'עבודת ישראל' שבאלו הימים יש לנו לעסוק באלו הפסוקים שהיו בימים אלה לפני מתן תורה. ולכן נתבונן ב"ה מה היה ביום ד' סיון.

ביום ד' סיון היה 'ויגד משה את דברי העם אל השם', ובגמ' ובראשונים תמהו מה אמר משה לה' את דברי העם, והרי ביום ג' סיון כבר כתוב שהשיב משה את דברי העם שאמרו 'כל אשר דיבר ה' נעשה', ואח"כ א"ל הקב"ה 'הנה אנכי בא אליך בעב הענן', וא"כ מה היה לו למשה להגיד שוב לה' את דברי העם?

רש"י בחומש הוסיף מתורה שבעל פה, שאמרו בני ישראל 'רצוננו לראות את מלכינו', וזה שהגיד משה את דברי העם אל ה', שרצונם לראות את מלכם, ולא ידבר אל משה לבדו בעב הענן.

ובגמ' שבת יש עוד פירוש, ויגד משה את דברי העם אל ה', גם זה בתורה שבעל פה, שאתמול ביום ג' סיון נתן משה לבני ישראל מצות הגבלה, [כי אין מוקדם ומאוחר בתורה] ויגד משה את דברי העם שהסכימו על מצות הגבלה.

הגיד הסכמת ישראל למצוות הגבלה המנוגדת לטבעם

וכ"כ ב'שם משמאל' בשם אביו ה'אבני נזר' זי"ע שהיה שואל קושיא ע"פ דברי חז"ל שהקב"ה הציע את התורה לאומות, וכששאלו 'מה כתוב בה', השיב לכל אומה איזה מצוה שהיא כנגד טבעם ותכונתם, אמרו, כל עצמו של אבינו היה גנב ורוצח איך אפשר לומר לנו לא תגנוב ולא תרצח. וא"כ היה צריך גם לבני ישראל לומר מצוה שהיא כנגד טבעם ותכונתם, ואם הם יסכימו, ייחשב שעמדו במבחן שלא כשאר האומות.

וביאר האבני נזר שאכן גם לבני ישראל ניתנה מצוה שלא כפי תכונתם, 'הגבל את ההר', שזה היה כולל כמה

הניחן משה לישון בלילה והיה מעורר עליהן רק בבוקר

לולא הגילוי הזה, היה חסרון ח"ו בעצם החתונה, כי אין דרכן של חתן וכלה להסתיר על חולשות ומומים, ולכן סיבב הקב"ה שישנו בני ישראל, שבעיני העבודת ישראל היה להם לשוב בתשובה על השינה. וזש"כ 'והיה משה מעורר עליהם'. אף שהוא ראה אותם הולכים לישון, כי לא משמע במדרש שמשה רבינו הלך לישון ח"ו, שהרי היה עומד ומעורר עליהם.

ויתכן שבשעה שהרדימם משה קרא לפנייהם קדושת לוי, וכשהקיצם קרא לפנייהם בעבודת ישראל, וכך מתוך שברון לב באו לקבל תורה מסיני כבעלי תשובה. וכע"ז כתב ב'ערוגות הבושם'.

בספה"ק 'קדושת לוי' יש מהלך נוסף בכל זה, ומה שאמרנו לעיל הוא מש"כ בעבודת ישראל בשמו. ודרכו של הקדו"ל בעצמו כשהיה ממתין לקיים מצוה, שלא היה יכול ללכת לישון, וכדברי המחנות מקאזניץ זי"ע, שהיה בוטח בהשי"ת שיתן לו כוחות חדשים לתורה ועבודת ה'.

עזרן הקב"ה לישון שלא ישמן ישורון מההכנות לקבה"ת

כתוב בספה"ק שהסיוע שהיה הקב"ה מסייע שישנו במתיקות, היה כעין הפעולה שעשה הבעש"ט זי"ע עם הרה"ק רבי וואלף קיצעס זי"ע שלקח ממנו הכוונות לפני תקיעת שופר, כי כשאדם עושה הכנות מדי גדולות, חיישין שיחשוב שהוא מוצלח, מוטב שברון לב באבדת רשימת הכוונות. כך ביקש הקב"ה שנבא להר סיני בלב נשבר.

כתב בשפת אמת 'וישמן ישורון ויבעט', וישמן אינו דווקא מתוך בשר ודגים, אלא גם מתוך ש"ס ופוסקים, ישורון הוא לשון חשוב, שכבר סיים בבלי וירושלמי, והרי הוא חשש שלא יבעט ח"ו. וכדי להציל אותנו מגאווה, עזר הקב"ה שנישן במתיקות, ובבוקר הכניס בלבינו את דברי הרה"ק מקאזניץ זי"ע ובאנו בהרהורי תשובה לקבל תורה.

מנהג קהילות החסידים לישון קודם שחרית דקבה"ת

כשלומדים את הזוה"ק בליל שבועות 'זכאה מאן דלא אתאבד חושבנא מניה', חושב אדם שהוא מושלם

ובזה מיושב כפילות הפסוק 'וישב משה את דברי העם', 'ויגד משה את דברי העם', שביקש בחירה לעצמו, ואכן ניתנה לו בחירה אם להוסיף יום אחד מדעתו או לאו. והסכים הקב"ה על ידו.

הוסיף יום מדעתו ונשתנה משמור לזכור לג"ש דבשבת ניתנה

כתב רבינו ה'פני יהושע' זי"ע 'הכל מודים דבשבת ניתנה תורה לישראל, שנאמר זכור את יום השבת לקדשו, ונאמר זכור את היום הזה אשר יצאתם ממצרים, מה התם בו ביום, אף זכור בו ביום', היינו שנאמר לנו בעשרת הדברות לשמור את השבת, כי היום שבת.

והקשה הפני יהושע במס' שבת, והרי הוסיף משה יום אחד מדעתו, וא"כ אם היה מתן תורה ביום שישי, איך היו לומדים אז את הגז"ש זכור זכור? ותירץ שאילו לא ניתנה תורה בשבת, היה כתוב רק 'שמור את יום השבת לקדשו' ולא 'זכור', וממילא לא היה גז"ש. כי 'שמור' שייך לערב שבת, כמו 'ואביו שמר את הדבר', המתין. כיון שהוסיף משה יום אחד מדעתו, שינה הקב"ה והגיה בלוחות הברית, לא 'שמור' אלא 'זכור', וממילא ילמדו גז"ש חדש מ'זכור' דיציאת מצרים, ויבינו כולם שניתנה תורה בשבת.

וכתב עוד שבוודאי שבעולם הידיעה כבר ידע הקב"ה שעתיד משה להוסיף יום אחד מדעתו, כשם שבכל בחירה שלנו יש ידיעה תחילה, אבל בעולם הבחירה היה לו למשה רבינו בחירה שלימה אם להוסיף יום אחד או לאו.

וכתבתי בלוחות שניות את הדברים הראשונים שהיו בלוחות הראשונות

ובפרשת ואתחנן אמר משה 'בעלותי ההרה לקחת לוחות הברית', אז ראיתי נוסח של פרשת ואתחנן 'שמור את יום השבת לקדשו', כך היה 'בעלותי ההרה', אבל בפועל הורדתי לוחות שכתוב בהם 'זכור', לאחר שהוספתי יום אחד מדעתי, וממילא ניתנה תורה בשבת, ומאז הוסיף הקב"ה לכתוב 'זכור' כדי שילמדו גז"ש שבשבת ניתנה תורה.

ונמצא ששורש שבירת הלוחות כבר היה באותה שעה שהוסיף יום אחד מדעתו, וכמבואר בספרי רבוה"ק, ב'באר היטב' יש פלפול ארוך שרק בגלל שהוסיף יום אחד מדעתו, נתגלגלו הדברים 'וירא העם כי בשש משה

דברים, הן להתאפק שלא לעלות אל ההר, והן שלא להתבונן יותר ממדרגתם, כמ"ש 'ויחזו את האלקים ויאכלו וישתו', ונענשו אח"כ על זה. 'אל יהרסו', היינו שלא לצאת מגדרו.

וזהו כנגד טבעו של יהודי, שדרכו לעלות תמיד ממדרגה למדרגה, ולכסוף יותר ויותר. ועל זה נאמר 'ויגד משה את דברי העם אל השם', שכן הסכימו ישראל למצות הגבלה.

ביקש משה לחזור גם הוא אל הבחירה כדברי העם

ובספה"ק 'ליקוטי מוהר"ן' תורה ק"ץ ביאר בזה דבר נפלא, כי ביום ג' סיון השיבו בני ישראל 'כל אשר דיבר ה' נעשה', בפשטות הכונה שהם קבלו על עצמם כך לעשות מצותיו. אבל הרה"ק רבי נחמן מברסלב זי"ע מבאר, וכ"כ הרה"ק רבי אפרים זלמן מרגליות זי"ע 'כל אשר דיבר ה'?' הרי ממילא נעשה בהכרח, וא"כ אין לנו בחירה כלל, ואיזה תכלית יהיה לעבודתנו?

וישב משה את דברי העם אל ה', שהם טוענים שעיקר הנחת רוח שלך הוא מתוך הבחירה שלהם, ואם ישמעו אותך לא יהיה להם בחירה. שמח הקב"ה ואמר 'יפה אמרו בני, הנה אתן להם בחירה, שאדבר עמך בלבד בעב הענן, ויהיה להם בחירה אם להאמין בך, וגם בך יאמינו לעולם'. אך אתה תהא עדיין מושלל מבחירה. וכנודע שבאמת ממתן תורה ואילך היה משה מושלל מבחירה, כמבואר במשך חכמה בהקדמת פרשת שמות.

'ויגד משה את דברי העם אל השם', טען משה להקב"ה, להם עזרת לתת להם בחירה, ומה איתי? אני גם יהודי, גם אני צריך שיהיה לי נקודת בחירה.

לך אל העם וקידשתם היום ומחר בנקודת הבחירה כערכך

השיבו הקב"ה 'לך אל העם וקדשתם היום ומחר', הנה יש לך נסיון ובחירה, אני אומר לך 'היום ומחר', ויהיה לך בחירה להוסיף יום אחד מדעתך. אף שהוא שומע דבר אלקינו, יש לו נקודת בחירה להתעמק יותר ויותר בדברי ה' ולהבין שצריך להוסיף יום אחד.

משה רבינו היה מושלל מבחירה בנסיון החטא ח"ו, אך לא היה מושלל מבחירה מלהתבונן להוסיף יום אחד מדעתו.

הוסיף משה יום אחד מדעתו בהקש דהיום כמחר ולילו עמו

בגמ' מבואר איך ידע משה רבינו להוסיף יום אחד, דרש הקישא 'וקדשתם היום ומחר', היום כמחר, ו'היום' לא יכול להיות ד' סיון שכבר עבר לילו, וצריכין ב' ימים שלמים, היום כמחר, לכן הוסיף עוד יום אחד מדעתו. וצ"ע וכי יש במשפטי התנאים אפשרות לדרוש דרוש כזה 'היום ומחר', שאין הכונה על היום ממש, רק מחר ומחרתיים, כיון שכבר עברה לילה דהאידנא. והרי לא מצאנו כזאת בכל התורה.

עוד הקשו בתוס' שאם דרש הקישא, איך אמר שהוסיף יום אחד 'מדעתו'.

הקדים להוציאן מב"נ לבנ"י ואזיל הלילה מהיום דהאידנא

וביאר החת"ס זי"ע ע"פ דברי רבו ההפלאה זי"ע בפרשת נח ובפרשת יתרו שבבני ישראל היום הולך אחר הלילה ובאומות הלילה הולך אחר היום, וחידש החת"ס שביום ד' סיון כשנתן הקב"ה מצות 'וקדשתם היום ומחר', עדיין היה להם דין בני נח, וממילא היה 'היום' ולילו עמו, הלילה שלאחריו, כדין בני נח. כי משה עלה בהשכמה, בעלות השחר שמע משה רבינו 'וקדשתם היום ומחר', היום שלם, עם לילו אחריו, וכן מחר, ה' סיון, עם הלילה שלאחריו, אור לו' סיון, אצלינו בני ישראל זה נקרא ו' סיון, אבל אז כדין בני נח היה הלילה נקרא עדיין ה' סיון. וזהו 'היום ומחר' ממש בשלימות. ולזה כוון הקב"ה.

אלא משה רבינו מצד בחירתו עשה מעמד כריתת ברית ביום ד' וביום ה' סיון, בפרשת יתרו לא כתוב מה שעשה באלו הימים רק בפרשת משפטים, לימד תורה לישראל, ובנה מזבחות והקריב עולות והיזה עלינו דם הברית, באותו יום נעשינו בני ישראל.

מצד התכנית העליונה כביכול היה צריך לחול עלינו חלות בני ישראל רק במעמד הר סיני, ורק מאז היה היום הולך אחר הלילה, ולכן אמר הקב"ה 'וקדשתם היום ומחר' היום ולילו ומחר ולילו.

אלא שבאמצע היום קרא להם משה ספר הברית, עד שצעקו העם 'נעשה ונשמע', באותה שעה נשתנה כל הסדר והתכנית, יום לפני מתן תורה כבר נתחלפו מדין בני נח לדין בני ישראל.

לרדת', לולא הוספת יום אחד, לא היה מאחר מלרדת לפי חשבונם וטעותם. וממילא נתגלגל חטא העגל ושבירת הלוחות כתוצאה מהוספת יום אחד מדעתו. ובעצם כבר שינה את הלוחות בכך שהוסיף יום אחד, ונשתנו הלוחות משמור לזכור.

ובנתינת הלוחות השניות אמר לו הקב"ה 'וכתבתי על הלוחות את הדברים אשר היו על הלוחות הראשונים', הראשונים היינו לפני ההגהה שעשיתי בעבורך 'זכור', אלא 'שמור' כדמעיקרא.

ונמצא שהיו ג' נוסחאות בלוחות, בראשונות 'שמור' ואח"כ כשהוסיף יום אחד, 'זכור', ולא היה העולם ראוי לקבלו מרוב אור, ונשברו, ואח"כ לוחות שניות בנוסח דפרשת ואתחנן 'שמור'. וזש"כ 'את הדברים אשר היו על הלוחות הראשונים'. דאי לאו הכי קשה איך אמר לו הקב"ה לכתוב אותם הדברים, והרי יש יותר מחמש עשרה שינויים בין נוסח דיתרו לנוסח דואתחנן? ובגמ' ב"ק נ"ה משמע כן שבלוחות שניות נכתב הנוסח דפרשת ואתחנן. עי"ש.

אלא שהכונה על 'שמור' שכן היה כתוב על הלוחות הראשונות מעיקרא לפני שהוסיף משה יום אחד מדעתו. ומתוך בחירתו נשתנה משמור לזכור.

ראה ויספרה הכינה וגם חקרה ואמר זכור ושמור בדיבור אחד

כתוב בספר משלי 'אז ראה ויספרה הכינה וגם חקרה' ואמרו חז"ל במדרש שהקב"ה הכין לעצמו ד' פעמים עשרת הדברות לפני שנאמרו לישראל, מכאן לרב שצריך להכין ד"פ לפני שילמד לתלמידיו. ובשלה"ק כתב שביום ב' סיון 'ראה', ביום ג' סיון 'ויספרה', ד' סיון 'הכינה', וביום ה' סיון 'גם חקרה'.

וא"כ כשהוסיף משה יום אחד מדעתו, ונשתנה מ'שמור' ל'זכור', אמר הקב"ה גם את הנוסח שהכין ד' פעמים 'שמור', וזש"כ 'זכור ושמור בדיבור אחד נאמרו'. ונמצא הכל מכוון יפה.

ועכ"פ למדנו כאן נקודת בחירה של משה רבינו, להוסיף עוד יום אחד, ולשנות משמור לזכור, וממילא ניתנה תורה ביום השבת קודש.

בערב שבועות רוח ושמנו טבוח, והוא מסוכן מאד, ולכן אין מקיזין דם בערב יו"ט אטו ערב שבועות, שיוצא בו רוח זה ואומר שאילו לא מקבלים תורה היה טובח שונאיהן של ישראל.

וצריך להבין מיהו הרוח הזה ששמנו טבוח, האם הוא רוצה שנקבל תורה או לא רוצה, הלנו הוא אם לצרינו? ומה לו לבא בערב שבועות, והרי זמן מתן תורה הוא בשבועות עצמו?

עוד הקשה החת"ס שהרי בשעת מתן תורה לא היה שם השטן, ליום מחר הוא בא לשאול 'תורה היכן היא'.

רצה השטן שיקבלו התורה בעודן בשער האחרון של הטומאה

וביאר כי הקב"ה הוציאנו ממצרים מחמישים שערי טומאה והכניסנו לחמישים שערי קדושה, כנוסח התפילה שאומרים לפני תיקון ליל שבועות, ומבואר בספרי המקובלים וב'ערבי נחל' שתחילת הספירה אינו מתחיל מיום היציאה ממצרים, כי כשאומרים 'היום יום אחד לעומר' כבר נכנס לשער אחד דקדושה, ואי אפשר להכנס לשער אחד דקדושה רק לאחר שכבר יצא מאחד משערי הטומאה, ולכן כשיוצאים ממצרים ביום הראשון יוצאים משער אחד מטומאה, ולמחרתו ביום ט"ז ניסן נכנסים לשער אחד דקדושה, ובו ביום יוצאים משער טומאה שני, למחרתו יוצאים משער טומאה שלישי ונכנסים בשער קדושה שני, ביום שני לעומר. וכו'.

וא"כ היום שמונה וארבעים יום לעומר, אנו זוכים להכנס לשער המ"ח דקדושה, ואתמול כבר יצאנו משער המ"ח דטומאה, כי היום יוצאים כבר משער המ"ט דטומאה. וא"כ היום בלילה נזכה להכנס לשער המ"ט דקדושה, וגם נצא משער החמישים דטומאה במשך היום! וכך נזכה ביום השבועות ביום החמישים להכנס לשער החמישים דקדושה.

ונמצא לפי זה כי מתן תורה הוא זך ונקי, שכבר יצאנו מכל שערי הטומאה דמצרים.

אבל השטן רוצה שנקבל תורה יום אחד לפני זה, כשעדיין יש בנו שער אחד דטומאה, וכמשל הנודע של המסמר בקיר, שלא ביקש ממנו מאומה רק לתלות איזה דבר על מסמר בביתו, וממילא כבר היתה לו שליטה מלאה

וזה שאמר הקב"ה 'מי גילה רז זה לבני', איך הם צועקים נעשה ונשמע לפני הזמן, לשון שמלאכי השרת משתמשין בהם, ע"י שמשוה רבינו הפך אותם להיות בני ישראל עוד לפני יום מתן תורה.

ולכן נשתנה המציאות, כי תחילת הכריתת ברית היה ביום ד' סיון, בבוקר ה' סיון בנה מזבחות והיזה דם הברית, בין ד' לה' צעקנו נעשה ונשמע, וממילא היום הולך אחר הלילה. ונמצא שהקב"ה דיבר עם משה רבינו ביום ד' סיון, וכבר באותו יום קבלו דין בני ישראל, נמצא שכבר עבר לילו של ד' סיון ואי אפשר להחשיבו, רק ה' ויום ו' סיון, זו היתה בחירתו של משה רבינו להוסיף יום אחד מדעתו. מה מחר לילה עמו אף היום לילה עמו. כן ביאר בדרשות חת"ס דף רפ"ד. וכן בחידושי מס' שבת דף פז.

קבלו התורה ביום הנ"א ליציאת מצרים שנעשה ליום הנו"ן

בדרשות חת"ס דף רפ"ה תירץ החת"ס את קושיית המג"א, אם יצאו בני ישראל ממצרים ביום חמישי, וקבלו תורה ביום השבת, נמצא שקבלו תורה ביום חמישי ואחד, ולא ביום החמישים? [מלבד הקושיא אם היה ו' סיון או ז' סיון, זה לא נפק"מ, כי לרבנן היה ל' אייר, וכמעט לכל הדעות היה מתן תורה בשבת, ביום נ"א] ותירץ החת"ס הפלא ופלא, כי לפני מתן תורה לא יכלנו להתחיל לספור ספירה אור לט"ז ניסן, אלא ביום ט"ז ניסן בבוקר, כי בן נח הלילה הולך אחר היום, נמצא שביום שישי בבוקר התחיל ספירת העומר, ולפי זה, היום החמישים מאותה ספירה הוא ביום שבת בבוקר, כיון שלא ספרנו ליל ט"ז ניסן, לא התחיל יום נ"א רק בשבת בבוקר, ליל שבת הוא עדיין יום הנ', וכתוב 'ויהי באשמורת הבוקר', עוד לפני שנעשה בוקר, בא הקב"ה ליתן תורה על הר סיני, ונמצא שהוא בא ביום החמישים, ולא ביום נ"א.

אלא שבמתן תורה נתחדשה הלכה דלבני ישראל היום הולך אחר הלילה, וממילא נעשה אח"כ ביום נ"א. ונמצא הכל מיושב יפה.

מה ענין הרוח דשמא טבוח בערב שבועות - ג' דקדוקים

כתב החת"ס בסוף פ' מפנין במס' שבת, ובדרשות עמוד 162, ע"פ דברי הגמ' במסכת שבת שבכל שנה יוצא

הוסיף יום ההולך אחר הלילה כדי שתהא התורה תבלין ליצר

וכתב עוד החת"ס שמכיון שהימים האלה נזכרים ונעשים בכל שנה ושנה, לכן גם ביום הזה צריך לעסוק בתורה ביום ה' סיון בקול רעש גדול, עד שיהיה נדמה לשטן שכבר הגיע חג השבועות, וליום המחרת לא יוכל לבלבל עוד, ונזכה לקבל תורה בקדושה וטהרה.

וזהו הטעם שהוסיף משה יום אחד מדעתו, שאם לאו, יבא השטן וישאל קושיות שהלילה הולך אחר היום לפי החשבונות של בני נח, ויאמר שעוד היה לו איזה יניקה ושייכות, לכן הוסיף משה יום אחד מדעתו שאפילו לפי החשבונות החדשים של בני ישראל, יהיה לנו דרך לצאת לגמרי מכל שערי הטומאה, וכך נזכה לקבל תורה בקדושה וטהרה שלימה.

בזכות זה יכול כל יהודי עד היום הזה, לעסוק בתורה לשמה, וינצל מיצר הרע. אילו לא היה מוסיף יום אחד מדעתו, היה היצר הרע מתלווה עמנו לבית המדרש, שהיו מקבלים התורה יחד עם אחד משערי הטומאה ח"ו, ואז לא היה האדם משוחרר מיצרו ע"י התורה הק', שהוא היה מעורב בה ח"ו. אבל בזכות שהוסיף משה יום אחד מדעתו, וקבלנו תורה בטהרה שלימה, יכול אדם להתדבק בתוה"ק ולהנצל ממחשבות זרות.

ולשם כך עשה משה רבינו מעמד דכריתת ברית ביום לפני מתן תורה, וגם עשה אותנו כבני ישראל לפני הזמן, והקב"ה שואל 'מי גילה רז זה לבני', אמר לו משה, הרי אני מוכרח להתחמק מהיצר הרע הזה, ולכן עשיתי בחבולות כאלה.

וקדשתם היום ומחר שיכינו עצמם לפרוש ממו"מ ולעסוק בתורה

'לך אל העם וקדשתם היום ומחר וכבסו שמלותם, והיו נכונים ליום השלישי'. ופרש"י 'נכונים' היינו פרישות, כמ"ש בהמשך אל תגשו. וצריך להבין מהו 'וקדשתם היום ומחר', איזה פעולה הוצרך משה לעשות לזה, ורש"י פי' 'וקדשתם' זמנתם שיכינו עצמם היום ומחר, ולא פירש במה יזמינו עצמם, אם הכונה על כיבוס השמלות ועל הפרישות, הרי הזכירם להדיא, וא"כ מה הוסיף באמירת 'וקדשתם'?

וכתב ה'אברבנאל' דבר נורא, 'וקדשתם היום ומחר' היה הדיבור שממנו הבין משה רבינו שהוא צריך ללמוד

בביתו. כך רוצה השטן שיהיה דווקא מתן תורה ביום מ"ט לעומר, כשעדיין לא יצאנו משער הנ' דטומאה.

והשליח שלו שמו טבוח והוא בא בערב שבת, ומזרז את ישראל בתוקף ואומר 'אם אתם מקבלים את התורה מוטב... מה קרה לו, וכי אין לו לוח זמנים לדעת מתי הוא יום מתן תורה? אלא שיש לו ענין גדול מאד שיקבלו את התורה לפני שזכינו לצאת לגמרי משערי הטומאה, להיות כטובל ושרץ בידו.

ואנו אומרים בסליחות 'שלוך שרץ, טבילה תעל', כל זמן שזנב השרץ עדיין בידך, אין הטבילה עולה לך. רצון השטן שנבא להר סיני עם עדשה מן השרץ ביד. ולכן הוא שולח את ה'טבוח' לבלבל את העולם להקדים מתן תורה בערב שבועות.

התחכם משה להטעותו במעמד כריתת הברית כאילו קבה"ת

כשראה משה רבינו כך, עמד ועשה 'משחק' של מתן תורה ביום לפני, כמבואר בפרשת משפטים שמשנה רבינו בנה מצבות ועשה פתיחת הארון ואמר שמע ישראל, אחד אלקינו, ועשה מעמד של דם הברית, והשטן התבלבל וחשב שכבר היה מתן תורה, ושמח שמחה גדולה שקבלנו תורה עם מעט זוהמא....

כי אין בכוחו להתנגד לגמרי למתן תורה, שהוא בעצמו יודע האמת שבלי מתן תורה אין קיום לכל העולם, וגם הוא בכלל, אלא שהוא רוצה שנקבל תורה בעוד משהו מן השרץ בידינו. וכיון שהוא מקטרג ואינו מסכים באופן אחת, זרק לו משה עצם ועשה דמיון כאילו כבר קבלנו תורה לפני כן. וילך לו השטן לדרכו, והלך לנוח ביום אח"כ, לאחר שעבד אתמול מאד קשה.

בעוד שהשטן יושן כביכול, היה מעמד הר סיני האמיתי, כשאנחנו כבר זכים ונקיים בשלימות.

ליום מחר הוא מתעורר ורואה אותנו עוסקים בתורה בקדושה וטהרה, עמד השטן וצועק 'תורה היכן היא' מה קרה כאן, האין ניתנה תורה בקדושה וטהרה לישראל? והלך לשאול את ההרי חושך, את השאול תחתית, היכן התורה, כלומר, האם יש לכם איזה בלימוד התורה של בני ישראל, והם לא ידעו היכן היא התורה, 'אלקים הבין דרכה והוא ידע את מקומה', כי בני ישראל זכו לקבל התורה בקדושה שלימה...

קודם מתן תורה כמבואר באור החיים. דלכאורה יש להבין על לשון ויבא משה ויספר לעם, דכפי דעת רש"י ז"ל שאמר להם ז' מצות של בני נח ופרה ודינין ושבת איננו שייך לשון ויספר לעם, כי אם ויצו את בני ישראל ולשון ויספר איננו מובן. לכן נראה, כי באמת אלו נצטוו במרה וכן ז' מצות שנצטוו **כבר רק שמושה רבינו עליו השלום היה מספר לעם גודל הפעולה שפעלו ישראל בקיום הז' מצות ובמצות שנצטוו במרה והאיך שהקדוש ברוך הוא משתעשע בקיום המצות ושכל העולמות והנשמות תלוין בהן** וסיפר משה גודל מעלות המצות שקיימו ישראל, דהיינו ז' מצות ומה שנצטוו במרה ונמצא ויספר לעם לא קאי אצווי מצות שהרי כבר נצטוו רק מלת **ויספר לעם הוא שמספר להם גודל המעלות והשעשועים שפעלו ישראל בקיום המצות** ההם אז כיון ששמעו ישראל גודל השעשועים שמשעשע הקדוש ברוך הוא בקיום המצות והשפע והששון והשמחה שמשפיעין ישראל בכל העולמות על קיום מצות הבורא ברוך הוא אז **ענו ואמרו כל אשר דיבר ה' נעשה, כלומר שאנחנו רוצים עוד במצות כדי שישעשע כביכול הקדוש ברוך הוא ושישפיע הקדוש ברוך הוא עוד שפע רב וברכה וחיים בקיום המצות**. וזהו כל אשר דיבר ה' נעשה, כלומר שאנחנו רוצים עוד במצות הבורא ברוך הוא.

'ויספר להם משה', לרומם ולקדש את ישראל, ולהודיעם איזה נחת רוח עושה יהודי בעולמות עליונים. בגמ' נחלקו אם דיבר עליהם דברים המשובבים את הלב או קשים כגידים, בקדו"ל מבואר שסיפר להם משה על הפעולה הגדולה שיהודי עושה למעלה בשמים במצוות שהוא מקיים כאן בזה העולם. ועי"ז נתעוררו לומר 'כל אשר דיבר ה' נעשה'.

דרכו של היצר המפתה, להחליש דעתו של אדם שאינו זוכה לפעול פעולות גדולות בעולמות עליונים, כי אינו בדרגת צדיק קדוש, ושקר הוא דובר, כי כל מי שנאמר בו 'מחלליה מות יומת', הוא בכלל היחוד העליון שנעשה בשבת קודש.

ולכן לא קרא משה לזקני ישראל אלא 'לעם', ויבא משה ויספר לעם, העם הפשוט והחלש, הגחלים העוממות, ידעו וישמעו מה הם פועלים בשמים, ועי"ז נתעורר לבם בהתלהבות חדשה.

עם בני ישראל מבראשית ועד מתן תורה, וככל הסדר המובא בפרשת משפטים שמושה רבינו למד עמנו תורה באלו הימים ד' סיון וה' סיון, ועשה מזבחות והקריב עולות וקרא את התורה וחזר על ז' מצוות בני נח וכו' וכו', 'כל זה היה בכלל ההכנה והקדושה שלא ישתדלו באותם הימים במקח וממכר ולא במלאכות רק ישתדלו ויעיינו בנפלאות ה' אשר עשה עמהם עד הנה, ולשמוע חכמה ומוסר מפי זקניהם וחכמיהם'.

'וקדשתם היום ומחר' היא הזהרה מיוחדת לקדש את הימים לתורה ודעת ולהתרומם, ולעזוב שאר עסקי עוה"ז. ומכח זה עשה משה הלכה למעשה שלימד אותנו מבראשית עד הנה, וירד משה מן ההר אל העם 'ויקדש את העם', כאן בפרשת יתרו קיצר הפסוק ולא סיפר לנו במה קדשם, ובפרשת משפטים האריך 'ויבא משה, ויספר אל העם את כל דברי ה', ויאמרו כל העם וגו', ויכתוב משה את כל דברי ה' וגו', עד שאמרו בני ישראל נעשה ונשמע.

וכתב הרה"ק מבארדיטשוב זי"ע בספה"ק קדושת לוי שבמעמד זה ד'וקדשתם היום ומחר' גנוז ענין נורא מאד.

ויספר ל'עם' חדשות משעשועי השי"ת בקיום המצוות דישראל

כתוב 'ויספר לעם את כל דברי ה' ואת כל המשפטים', ופרש"י שלימד משה את בני ישראל עוד פעם על מצות ההגבלה ופרישה, וז' מצוות שנצטוו בני נח, ושבת וכיבוד אב ואם, פרה אדומה דינים, ומבראשית ועד מתן תורה. כל זה כתב וקרא לפניהם.

וכתב הרמב"ן שאיננו נכון, כי אי אפשר לפרש לשון 'ויספר' על לימוד תורה ומצוות עם בני ישראל, תורה לא 'מספרים', מעשיות 'מספרים' לא תורה ומצוות. היה לו לומר 'וידבר' 'ויאמר', כי לא יאמר 'ויספר' אלא בחדשות אשר יגיד. ואפילו המצוות שאמר להם לא היו חדשות אלא חזר לומר להם מה שכבר נאמר להם במרה.

וביאר הקדושת לוי וזלה"ק: 'ויבא משה ויספר לעם את כל דברי ה' ואת כל המשפטים. דעת רש"י ז"ל שהיה קודם מתן תורה ושבע מצות שנצטוו בני נח ופרה אדומה ושבת כו'. והקשה הרמב"ן ז"ל ואינו נכון שיהיה על שנצטוו בני נח ושנאמרו להם במרה שכבר שמעו ולא יאמר ויספר אלא בחדשים אשר יגיד. ולי נראה דברי רש"י בהוגן, שכפי משמעות הש"ס היה

השיב משה למלאכים שתגדל תועלתן שלהם מהתורה אצל ישראל

הנמשל מובן שהתורה"ק היא סחורה יקרה מאד, והקב"ה שולח אותה למרחקים לבני ישראל בעוה"ז, כדי שהם יעשו בה סחורה טובה, לעסוק בתורה ובמצוות, ולהגדיל תורה ולהאדירה, ובני ישראל מפרנסים לאביהם שבשמים ועי"ז נשפע עוד שפע חדש למעלה.

טענו המלאכים 'תנה הודך על השמים', 'הפוכי מטרתא למה לך', תשאיר את התורה הקדושה למעלה בעליונים, נקיים בעצמנו את התורה כאן בשמים.

אמר להן משה רבינו 'כלום יצר הרע יש ביניכם, כלום קנאה ושנאה יש ביניכם', לא תוכלו להצליח בקיום תורה ומצוות כשמי השמים, הסחורה לא תצליח, כמשל שעון מזויף מסין לעומת שעון אמיתי מירושלים.

תעשו אתם מה שאתם יכולים, לומר קדוש וברוך באימה ויראה, ואנחנו נעשה מה שאנו יכולים לשמור עיניים מתוך יצר הרע קשה. זהו דבר שאין אתם יודעים אותו. ה'ולא תתורו' של המלאכים הוא שאסור להם להסתכל למעלה ממדרגתם, אבל אין זה מתקרב ל'נורא בי עמרם' דידן.

אמר להם משה רבינו, תשאירו את התורה לאיזה תקופה בארץ המגושמת, תנסו שבוע אחד, ותבינו שאין אתם יכולים להביא סחורה טובה כאשר עושים בעולם התחתון.

משה רבינו כבר השיג תחילה מה שבני ישראל עושים נחת רוח למעלה, וכמבואר לעיל עה"פ 'ויספר להם משה', אך המלאכים עוד לא השיגו זאת עדיין.

עליונים ששו לשעבר כשראו איך תואר כלה מאוד נתעלה מישראל

וזש"כ 'עליונים ששו ותחתונים עלזו', החילוק בין ששו לעלזו, כי 'ששו' הוא לשון ששון על לשעבר, [כן מבואר ברד"ק], עליונים ששו רק לאחר שהם קבלו את התורה שהחזרנו למעלה, והם ראו כי 'תואר כלה מאוד נתעלה' שהיתה עליה גדולה לתורה"ק ע"י שהוציאו אותה לארץ התחתונה שע"ז היא חוזרת מלאה סחורה נפלאה, אף שבתחילה אמרו 'מה אנוש כי תזכרנו', אמר להם משה 'כלום יצר הרע יש ביניכם', תנסו יום יומיים, ותבינו את החילוק.

איך עליונים ששו בקבלת תורה והרי המלאכים התנגדו למשה?

כתוב במחזור שבועות 'עליונים ששו ותחתונים עלזו בקבלת תורה בסיני'. והקשה מהרש"ק והרי עליונים לא ששו בקבלת תורה, אדרבה המלאכים אמרו 'מה לילוד אשה בינינו', כששמעו שהוא בא לקבל תורה, בקשו מלאכי השרת לדוחפו, לא ששו ולא עלזו כלל וכלל. היה להם טענות 'חמדה גנוזה וגו' תנה הודך על השמים', איך אתה משתדך עם אנשים נמוכים ומגושמים. וא"כ איך כתוב 'עליונים ששו'?

במחזורים ישנים תירצו בדוחק כי 'עליונים' המכוון על אבוה"ק אברהם יצחק ויעקב. אך רוב המפרשים פרשוהו על מלאכי עליון. ורבי אלעזר הקליר בפיוט הגדול על שבועות כותב להדיא 'מלאכי צבאות ידודן ידודן' שהיו המלאכים שמחים מאד במתן תורה, ואיך תואמים הדברים עם דברי חז"ל שהם לא רצו שיתן הקב"ה לבני ישראל?

'תואר כלה מאוד נתעלה בקבלת תורה בסיני', היינו שהתורה"ק עצמה היה לה התעלות גדולה ע"י שקבלנו תורה בסיני.

וביאר מהרש"ק זי"ע ע"ד משל, לבני המדינה שהיו עוסקים במסחר גדול של בגדי פשתן ומשי, היו מייצרים שם במדינתם בגדים רבים והיו שולחים לכל המדינות מסביב, שהם היו מומחים גדולים בענין זה.

ובמדינות הסמוכות היה ענין אחר שהיו מוצלחים בו, וכך היו סוחרים זה עם זה, כל אחד מכר לחבירו את שלו וקנה את של חבירו.

ויהי היום וחכמי המדינה התייעצו ביניהם לחדול עוד מלשלוח בגדי צמר ופשתן למדינות הסמוכות, מה לנו לנדוד למרחקים, אדרבה נמכור את הסחורה כאן במדינתנו, ואותו הדבר שאנו זקוקים לקנות מהם, נתחכם לבד איך לעשותו כאן במדינתנו, ולא נצטרך עוד לשכננו הרחוקים.

והתחילו ללמוד את המלאכה של הכלים שהיו עושים במדינות אחרות, אך לא הצליחו יפה כהצלחת שאר המדינות, וכל הכלים שעשו לא הצליחו ולא עשו פרי.

עד שחזרו בהם והשיבו העטרה ליושנה לסחור שתי המדינות זו עם זה.

עליונים שש ותחתונים עלזו בקבלת תורה הכתובה מסיני

העליונים ששו לשעבר, והתחתונים עלזו להבא, בקבלת התורה הכתובה בסיני, לא כשם שהיא בשורש העליון, אלא כשם שהיא מלובשת במצוות ונסיונות של עוה"ז, לא תרצח לא תגנוב לא תנאף. כי רק עי"ז 'תואר כלה מאד נתעלה בקבלת תורה הכתובה בסיני'.

וכל זה הקדים משה לספר לעם, את אשר ראתה עינו למעלה, מה שיהודי פועל למעלה במצוה שהוא עושה כאן בעוה"ז, כך הכין אותנו להשתוקק לקבל תורה בסיני. אלו דברי הרה"ק מבארדיטשוב זי"ע ועכ"י אמן.

זמני השיעורים:

שיעור בפרשת השבוע	א' ו' 09:15
שיעור תלמוד בבלי	א' ו' 10:45
שיעור במשניות	א' ה' 11:45
שיעור תלמוד ירושלמי	א' ה' 19:45
שיעור נביאים וכתובים	א' ה' 20:40
רמב"ם יד החזקה	א' ד' 21:45
שיעור ביאורי תפילה	יום ה' 21:45

מספרי קול הלשון בארץ ובעולם:

מספר ישיר לשיעורי הרב רייזמאן:
אידיש - 03-6171105 | עברית - 03-6171106
ארה"ב - 7185591035

מספרי קול הלשון בארץ ישראל:
03-6171111 | *6761

+442081917000	אנגליה
+17185215231	ארה"ב
+33980091256	צרפת
+61390216884	אוסטרליה
+27115680938	דרום אפריקה
+41445087456	שווייץ
+31208932952	הולנד
+52(55)41613064	מקסיקו
+5144469513	קנדה
+32(3)8080388	בלגיה
+541152198855	ארגנטינה

מרכזיה קול הלשון: 073-2828268
www.kolhalashon.com | support@kolhl.com

חג השבועות תשפ"ו

הדה"נ	
6:58	ירושלים
7:13	בני ברק
7:06	חיפה
7:13	אשדוד
6:57	בית שמש
7:14	קרית גת
7:08	נוף הגליל

עש"ק פ' נשא ז' סיון תשפ"ו

אסרו חג בא"י | בחו"ל יז"ט שני

ר"ת	הדה"נ	מוצש"ק	בעלזא
ירושלים	6:58	8:16	8:30
בני ברק	7:14	8:18	8:27
חיפה	7:06	8:19	8:31
אשדוד	7:14	8:18	8:27
בית שמש	6:57	8:16	8:29
קרית גת	7:15	8:17	8:28
נוף הגליל	7:09	8:18	8:31

לע"נ הרה"ח ר' אשר זצ"ל בהרה"ח ר' אברהם יהודא הי"ד (י"ז אדר תשע"ג)
לע"נ מרת אסתר דרייזל ע"ה בת הרה"ח ר' שלו זאב זצוק"ל (י"ח שבט תשל"ז)
לע"נ הרה"ח הר"ר בנימין מאנש זצ"ל בהרה"ח ר' ישראל זצ"ל (ד' ניסן תשע"ה)
לע"נ מרת שפרה ברכה ע"ה בת הרה"ח ר' נפתלי צבי זצ"ל (ג' תמוז תשפ"ג)

להערות והצטרפות לפנות למייל:

yy5470@gmail.com | 5387234@gmail.com